

ภาพลักษณ์สตรีจีนในวรรณกรรม : จากแม่ชาวจีนถึงลูกสาวอเมริกัน จากเหยื่อผู้พ่ายแพ้
มาเป็นชายชนะสตรีนักรบ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ภาพลักษณ์สตรีจีนที่ปรากฏในนวนิยาย เนื่องจากประเด็นที่เกี่ยวกับสตรีจีนนั้นน่าสนใจ ทั้งนี้โครงสร้างสังคมของจีนเป็นระบบปิตาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบที่ชายเป็นใหญ่เหนือกว่าหญิงแสดงออกมาในรูปของการกำหนดบทบาทของสตรีจีนไว้นั่น นอนตายตัวให้เป็นลูกสาว ภรรยา และแม่ตามลำดับ กลายเป็นภาพลักษณ์ของสตรีจีนที่เป็นแบบฉบับ (stereotype) รวมถึงการให้คุณค่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งกาญจนา แก้วเทพได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือ *ม่านแห่งอคติ* ว่า โครงสร้างสังคมได้ค่อยๆ แปรเปลี่ยน “ความแตกต่างระหว่างเพศ” ให้มาเป็น “ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ” (Sex Inequality) “เพศ” กลายเป็นเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหญิงและชาย¹ เช่นเดียวกับโครงสร้างสังคมจีนที่มีการให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าหญิงซึ่งนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมระหว่างชาย-หญิง และขยายผลเป็นการกดขี่ทางเพศ อาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นแบบฉบับถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ระบบปิตาธิปไตย

สำหรับวรรณกรรมของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนที่ใช้งานวิจัยนี้นำเสนอเรื่องราวของผู้หญิง โดยนักเขียนผู้หญิง และเป็นนวนิยายที่เขียนเพื่อผู้หญิง การนำเสนอภาพลักษณ์สตรีจีนของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงจากภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นแบบฉบับ มาสู่ภาพลักษณ์ใหม่ นักเขียนสตรีได้ชี้ให้เห็นถึงค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสังคมจีนเน้นระบบครอบครัวแบบชายเป็นใหญ่ หญิงเป็นรอง มีค่านิยมยกย่องลูกชายมากกว่าลูกสาว ด้วยเหตุที่ชนกลุ่มอเมริกันเชื้อสายจีนได้รับอิทธิพลจากสังคมตะวันตก ทำให้ธรรมเนียมปฏิบัติในหมู่คนจีนนั้นมีการเปลี่ยนแปลง ความเคร่งครัดเรื่องธรรมเนียมจีนอาจคลายความเข้มข้นไปตามระยะเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานภาพของสตรีมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม ซึ่งเรียกร้องสิทธิของปัจเจกบุคคลในด้านต่างๆ รวมทั้งการเรียกร้องสิทธิสตรีด้วย ความชื่นชมและต้องการบุตรชายอาจดำรงคงอยู่ หากแต่สถานภาพของลูกผู้หญิงก็ไม่ได้ต่ำต้อยเหมือนในอดีต ในทางตรงข้ามลูกสาวชาวจีนที่ถูกเลี้ยงในสังคมตะวันตก ถ้ามีฐานะจะได้รับการเลี้ยงดูและมีโอกาสเทียบเท่ากับลูกชาย ซึ่งลูกสาวจีน-อเมริกันได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกไว้ โดยเฉพาะ

¹กาญจนา แก้วเทพ, *ม่านแห่งอคติ: ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจนเดอรัลเพรส, 2536), หน้า 11.

อย่างยิ่งในรุ่นหลานที่ห่างออกไป ซึ่งบางกลุ่มนั้นไม่สามารถพูดและเขียนภาษาจีนได้ และคิดว่าตนเองนั้นเป็นอเมริกันอย่างเต็มที่

4.1 ภาพลักษณ์แบบฉบับของสตรีจีน

ในอดีต สังคมจีนไม่ได้ให้ความสำคัญหรือคุณค่ากับการเป็นลูกผู้หญิงมากเท่ากับลูกผู้ชาย บัง-เหมย นาทาชา ชาง (Pang- Mei Natasha Chang) ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง *Bound Feet & Western Dress: A Memoir* (1996) ซึ่งเป็นนวนิยายที่ถ่ายทอดชะตากรรมของสตรีจีนที่เกิดและได้รับการเลี้ยงดูภายใต้กรอบของสังคมจีนได้ต่อยุ่ถึงสถานภาพสตรีในสังคมจีนไว้ในนวนิยายของเธอว่าในประเทศจีนการเป็นผู้หญิงนั้นไม่มีความหมายหรือมีคุณค่าใดๆ "...in China, a woman is nothing." (p.6) แสดงให้เห็นสถานภาพที่ต่ำต้อยของสตรี แม้แต่คำสุภาชิตโบราณของจีนก็ได้แสดงให้เห็นถึงความไร้คุณค่าของการเกิดเป็นลูกผู้หญิงไว้ว่า สตรีที่ไร้ซึ่งความเก่งกาจชำนาญการใดๆ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นสตรีที่มีคุณค่าน้อยกว่า การเลี้ยงน่านยังจะกำไรมากกว่าการเลี้ยงลูกสาว

A woman without talent is a woman of virtue.

It is more profitable to raise geese than daughters.

- จากสุภาชิตจีนโบราณ²

คำสุภาชิตโบราณดังกล่าวนั้นแสดงถึงสถานภาพของสตรีจีนที่ไม่ได้รับการยกย่องและแสดงวิธีการปฏิบัติตัวของผู้หญิงจีนไปในตัว ผู้หญิงจีนในสมัยก่อนถูกจำกัดบทบาทอยู่ในพื้นที่ทางสังคมที่ผู้ชายอนุญาตเท่านั้นเมื่อเป็นเด็กต้องเชื่อฟังบิดามารดา เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามี เมื่อแก่ต้องเชื่อฟังลูกชาย ความรับผิดชอบของผู้หญิงจะเป็นเรื่องการดูแลครอบครัวให้มีความสุขสงบ ถ้าสตรีได้รับผิดชอบต่อครอบครัวได้เป็นอย่างดีก็จะเป็นสตรีที่น่ายกย่องและเป็นตัวอย่างต่อลูกหลาน การให้คุณค่าสตรีในลักษณะนี้จึงอยู่ในค่านิยมการเลี้ยงลูกสาวของชาวจีนมาช้านาน

นอกจากนี้ ในบทกวี *The Book of Songs* ของจีนได้แสดงความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย โดยเปรียบเทียบเด็กชายกับหมี และสีดำ ซึ่งแสดงถึงความมีอำนาจ ในขณะที่เทียบเด็กผู้หญิงกับสัตว์ชั้นต่ำเช่น งูที่เลื้อยคดเคี้ยว การเปรียบเทียบและให้คุณค่ากับเพศของเด็ก

²Amy Ling, *Between Worlds: Women Writers of Chinese Ancestry* (New York: Pergamon Press, 1990), p.1.

ตั้งแต่แรกเกิดเพื่อเป็นแนวทางในการเลี้ยงดู เด็กผู้ชายจะถูกเลี้ยงดูอย่างสูงส่งและเต็มไปด้วยความคาดหวังของพ่อแม่ในการที่จะสืบวงศ์ตระกูล ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นไม่มีความคาดหวังใดๆ และถูกทำให้รู้สึกต่ำต้อยตั้งแต่เกิด ถ้าเป็นเด็กผู้ชายที่เพิ่งคลอดอาจจะมีการเก็บสายสะดือของเด็กไว้ท่ามกลางความปลื้มปิติและมีการเลี้ยงฉลอง โดยเฉพาะถ้าเป็นเด็กผู้ชายคนแรก เพราะจะเป็นผู้ที่สืบทอดสกุลและเป็นผู้ที่ส่งวิญญาณบรรพบุรุษไปสู่สวรรค์ ส่วนเด็กหญิงนั้นถ้าเกิดในครอบครัวที่พ่อแม่ยากจนมากก็ไม่สามารถที่จะเลี้ยงดูได้ อาจต้องนำลูกไปทิ้ง หรือยกให้ผู้อื่นไป³

นอกจากนี้ยังมีบทกวีอื่นๆ ที่พูดถึงเกี่ยวกับผู้หญิงว่าเป็นผู้ที่นำมาซึ่งหายนะทำให้เกิดความไร้ระเบียบและความยุ่งเหยิงในสังคมและยังได้กล่าวว่าผู้หญิงนั้นไม่สามารถที่จะเรียนรู้และฝึกฝนได้ ดังที่กล่าวมาจะเห็นว่าภาพลักษณ์ของสตรีได้ถูกกำหนดให้อยู่ต่ำกว่าผู้ชายทุกประการ ภาพลักษณ์ของสตรีจีนที่มีความสมบูรณ์จะต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสมเป็นที่รู้จักกันในชื่อคุณธรรม 4 ประการหรือ Four Virtues ประกอบด้วย หนึ่ง -เป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ ดึงงาม ซื่อสัตย์ ต่อสามีผู้เดียว สอง - การพูดจาต้องรับขับผู้ ไม่นินทา สาม - กิริยาท่าทางต้องสง่างามอยู่เสมอ การใช้จ่ายไม่สุรุ่ยสุร่าย สี่ - มีฝีมือในการเย็บปักถักร้อย ดูแลบ้านช่องให้สะอาด สวยงาม นอกจากนี้ ผู้หญิงจีนยังถูกกำหนดให้ต้องอยู่ในกรอบที่วางไว้ คือ เมื่อเป็นเด็กต้องเชื่อฟังบิดา เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามีและเมื่อเป็นหม้ายต้องเชื่อฟังลูกชายคนโตหรือ เรียกว่า การเชื่อฟังทั้ง 3 หรือ Three Obediences⁴ สำหรับสตรีจีนคำสอนและข้อกำหนดเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตสำนึก ถ้าสามารถปฏิบัติได้ตามคำสั่งสอนเหล่านี้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่งามพร้อม และเป็นสตรีที่ดี นำยกย่อง

ดังนั้น จะเห็นว่าสตรีจีนที่เกิดในสังคมจีนนั้นจะถูกกำหนดบทบาทและสถานภาพเอาไว้แน่นอนตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ บทบาทที่ได้รับมอบหมายคือเป็นลูกสาว เป็นภรรยา และเป็นแม่ ส่วนสถานภาพถูกกำหนดให้ต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ตามคำสั่งสอนของขงจื้อซึ่งให้ความสำคัญการจัดระเบียบในครอบครัว สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีอำนาจสูงสุดในการปกครองบ้าน และตัดสินใจในการนำพาครอบครัวไปตามแต่จะเห็นสมควร ส่วนภรรยาต้องเชื่อฟังสามี มีหน้าที่ดูแลลูกและรับผิดชอบงานบ้าน ทำให้ครอบครัวสงบสุข ดังนั้น สตรีจีนไม่ว่าจะเกิดมาฐานะมั่งมี หรือยากจนก็ตามยังคงถูกล้อมกรอบด้วยค่านิยมแบบเดิม คือต้องแต่งงานและต้องมีลูกชายสืบสกุลให้กับสามี จึงจะได้ชื่อว่าทำหน้าที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และได้รับการยกย่องจากสังคม แต่ถ้ามีปัญหาหรือเกิดการหย่าร้างขึ้น ฝ่ายชายทิ้งร้างไป

³ Ibid., p.2.

⁴ Ibid., p. 5.

ส่วนใหญ่สังคมมักจะโทษผู้หญิงแต่เพียงฝ่ายเดียว เหตุผลแบบโบราณที่ผู้ชายเงินนำมาใช้เป็นข้ออ้างเมื่อต้องการหย่าขาดจากภรรยาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *Bound Feet & Western Dress* ของปิง-เหมย นาทาชา ชาง ได้บอกไว้อย่างชัดเจน คือ

1. เมื่อภรรยาไม่เชื่อฟังพ่อแม่ของสามี
2. เมื่อภรรยาไม่สามารถมีลูกผู้ชายไว้สืบสกุล
3. เมื่อภรณานอกใจสามี
4. เมื่อภรรยาแสดงอาการหึงหวง และไม่เต็มใจให้สามีมีภรณาน้อย
5. เมื่อภรรยาป่วยหนัก
6. เมื่อภรรยาพูดมากเกินไป
7. เมื่อภรรยาถูกจับได้ว่าขโมย⁵

จะเห็นว่า สามีสามารถหย่าขาดจากภรรยาได้โดยง่ายดาย โดยที่ภรรยาไม่สามารถโต้แย้งได้ ในกรณีที่สามีเสียชีวิต ภรณาก็ไม่สามารถแต่งงานได้ และภรรยาหม้ายจะยิ่งได้รับการยกย่องชื่นชมหากว่าฆ่าตัวตายตามสามีเพื่อเป็นการแสดงความซื่อสัตย์ ครอบครัวของเธอจะเชิญญาติและเพื่อนๆ มาเพื่อเป็นประจักษ์พยานการแขวนคอของเธอ หลังจากนั้นก็จะสร้างป้ายหินเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้สตรีคนอื่นได้ดูไว้เป็นแบบอย่าง⁶

ดังที่กล่าวมา ค่านิยมที่ปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของสตรีจีนนั้นดำรงคงอยู่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะตัวสตรีจีนเองที่ไม่สามารถสลัดความคิดเหล่านี้ออกไปได้ ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงระบบที่ให้อำนาจกับผู้ชายนั้นไม่สามารถล้มล้างไปได้ในทันที แรกเริ่มเดิมทีอำนาจของผู้ชายเริ่มจากอำนาจในการปกครองประเทศ ซึ่งมีระบบจักรพรรดิที่ชาวจีนเชื่อว่าเป็นโอรสสวรรค์ มีอำนาจสมบูรณ์และชอบธรรมในการปกครอง ชาวจีนอยู่ใต้อำนาจการปกครองโดยผู้ที่มีอำนาจสูงสุดและเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นผู้ชายมาเป็นเวลานานพันๆ ปีทำให้ยึดติดกับความคิดแบบเดิมอย่างเหนียวแน่น เมื่อประเทศมีจักรพรรดิเป็นผู้ปกครองประเทศ ในครอบครัวจึงมีผู้ชายเป็นผู้นำและปกครองใช้อำนาจสิทธิ์ขาด ซึ่งคนในอาณัติก็ไม่ได้รู้สึกว่าคุณกดขี่ ถือเป็นความเคยชินที่ปฏิบัติกันมา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศจีนจะได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก

⁵Pang- Mei Nathasha Chang, *Bound Feet & Western Dress* (Doubleday: New York, 1996), p. 31.

⁶Amy Ling, *Between Worlds: Women Writers of Chinese Ancestry*, p.4.

ระบบราชวงศ์มาเป็นการปกครองแบบสาธารณรัฐมาตั้งแต่ปีค.ศ.1911 และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมเกิดขึ้นตามมา เมื่อระบบการปกครองแบบเดิมที่กดประชาชนอยู่ได้รับการปลดปล่อยทำให้คนในสังคมได้พิจารณาและเห็นสมควรว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสถานะของสตรีในสังคมจีนไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสด้านการศึกษาซึ่งเป็นอิทธิพลจากชาติตะวันตก เรื่องสิทธิและความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิง หากแต่ระบบครอบครัวและทัศนคติแบบจีนนั้นยังต้องใช้เวลาในการที่จะเปลี่ยนแปลงจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

แม้ว่าเวลาจะผ่านไป สถานภาพทางสังคมของสตรีจีนไม่ว่าจะเป็นที่เมืองจีน หรือสหรัฐอเมริกา ยังคงต้องการการยอมรับจากสังคม รวมถึงการเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิง ดังที่ซ่งชิงหลิง (มาตามซุนยัดเซ็น) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของจีน มาโดยตลอด ได้ให้สัมภาษณ์ลงในบทความของปักกิ่ง รีวิว (*Peking Review*) เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1972 ยอมรับว่า การปลดปล่อยให้ผู้หญิงมีอิสรภาพในประเทศจีนนั้นยังมีสิ่งที่จะต้องทำอีกมากกว่าจะประสบความสำเร็จ เธอกล่าววว่า

“เมื่อถามว่า, การเคลื่อนไหวเพื่อปลดปล่อยเสรีให้ผู้หญิงในเมืองจีนมาถึงจุดสิ้นสุดแล้วหรือ, คำตอบก็คือ ไม่

เป็นความจริงที่ระบบเจ้าของที่ดินได้ถูกล้มล้างมาเกือบ 20 ปีแล้ว แต่ว่าความเชื่อแบบรวมศูนย์เจ้าขุนมูลนาย (feudal patriarchal) ยังคงครอบคลุมอยู่ในหมู่ชาวนาไรชาวนา ซึ่งความเชื่อแบบเจ้าขุนมูลนายนี้เองได้สร้างสิ่งเลวร้ายให้เกิดขึ้นในชนบทและเมืองเล็กๆ เมื่อใดที่สามารถกำจัดความเชื่อแบบเจ้าขุนมูลนายนี้ให้หมดสิ้นไปได้ เมื่อนั้นเราจึงจะสามารถคาดหวังว่าความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิงจะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์เต็มที”

“If we ask, however, whether the Women's Liberation Movement in China has come to its end, the answer is definitely no.

It is true that the landlord system has been abolished for nearly twenty years, but much of the feudal patriarchal ideology still prevails among the peasants, or rather, farmers. This ideology still does yield mischievous things in the rural places and some of the small towns. Only

when the feudal and patriarchal ideology is eradicated can we expect sexual equality to be fully established.”⁷

ถึงแม้ว่า ประเทศจีนจะมีความเจริญแบบก้าวกระโดดในการประกาศนโยบายเกี่ยวกับผู้หญิง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ วิถีแบบเก่านั้นเลิกยากยิ่งเมื่อย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์และประเพณีที่มีอายุนับศตวรรษ ยิ่งกว่านั้น ชาวจีนที่อพยพไปสู่ประเทศอื่นยังคงยึดมั่นกับสิ่งที่นำติดตัวจากประเทศจีนเดิมของตนไปด้วย ไม่ว่าจะด้วยเหตุจากความคิดถึงบ้าน ความรู้สึกเป็นอื่นหรือการถูกกดดันก็ตามที่ ดังนั้นธรรมเนียมและทัศนคติที่น่าจะเปลี่ยนแปลงหรือลบล้างไปจากประเทศแม่ (ประเทศจีน) กลับยังคงอยู่โดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมาอยู่โดดเดี่ยวต่างแดน และปัจจุบันสตรีชาวจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สตรีจีนที่อาศัยอยู่ห่างไกลออกไปจากประเทศจีนกว่าค่อนโลก ยังคงถูกหลอกหลอนด้วยความคิด ความเชื่อและทัศนคติที่ปฏิเสธสังคมอันสืบเนื่องมาจากความเชื่อในอดีตของคนรุ่นก่อนๆ⁸

ความคิดเห็นของมาตามซุนยัดเซิน สนับสนุนการวิเคราะห์งานเขียนของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนได้ เพราะเป็นการยืนยันถึงสถานภาพของสตรีในสังคมไม่ว่าจะเป็นที่ใดในโลกว่ายังคงต้องการพัฒนาเพื่อไปให้ถึงจุดที่เกิดความเท่าเทียมกับชายอย่างแท้จริง และสตรีจีนไม่ว่าจะอยู่ในประเทศแม่หรือไปอยู่ต่างแดนต่างยังคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลความคิดแบบดั้งเดิมและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของสตรีในรุ่นลูกหลานสืบต่อมา ทัศนคติ ความเชื่อและวัฒนธรรมจีนยังคงได้รับการปลูกฝังและอนุรักษ์ผ่านชนรุ่นลูก-หลานเหล่านี้ เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์ตัวละครสตรีในงานเขียนของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนจึงสอดรับกันแนวคิดข้างต้น

ในบทนำของเอมี หลังที่กล่าวไว้เมื่อครั้งทำการวิจัยงานวรรณกรรมของนักเขียนอเมริกันเชื้อสายเอเชียที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเขียนโดยนักเขียนเชื้อสายจีน (ethnic Chinese) และเขียนโดยนักเขียนลูกครึ่งจีน-ตะวันตก (Chinese Eurasians) ก็ตามพบว่า งานวรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนสตรีมีจำนวนมากกว่านักเขียนผู้ชาย อีกทั้งมีความเป็นจีนแท้ๆ (authentic) มากกว่ากล่าวโดยรวมคือ ผลงานของนักเขียนสตรีนั้นดีกว่า⁹

⁷ Soong Ching-ling, “Women’s Liberation”, reprinted from *Peking Review* 11 Feb. 1972, in *Women in China* 203. quoted in Amy Ling, *Between Worlds: Women Writers of Chinese Ancestry*, p. 9.

⁸ Amy Ling, *Between Worlds: Women Writers of Chinese Ancestry*, p. 9.

⁹ *Ibid.*, p.xii.

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนสตรี ซึ่งมีตัวละครสตรีเป็นตัวดำเนินเรื่องหลักจะให้ภาพลักษณ์สตรีจีนที่ชัดเจนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทของตัวละครสตรีจะทำให้มีความเข้าใจในงานของนักเขียนสตรีกลุ่มนี้ได้ดีขึ้น โดยนักเขียนนำเสนอทั้งภาพลักษณ์สตรีที่เป็นแบบฉบับ (stereotype) คือเป็นสตรีจีนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบจีน และมีทัศนคติความเชื่อแบบจีน และภาพลักษณ์ของสตรีจีน-อเมริกันรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลของสังคมอเมริกันกระแสหลัก ซึ่งจะขัดแย้งกับทัศนคติจีนแบบเดิม

นอกจากจะได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันโดยเหตุผลด้านเชื้อชาติแล้ว สตรีที่มาจากชนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะเป็นชาวเอเชีย ชาวแอฟริกัน ชาวอินเดียหรือฮิสปานิกยังได้รับการปฏิบัติจากคนผิวขาวแตกต่างจากที่ผู้ชายที่มาจากชนกลุ่มน้อยเดียวกับเธอได้รับการปฏิบัติเพราะความเป็นผู้หญิงของเธอและด้วยเหตุผลนี้งานเขียนของพวกเธอ รวมถึงการบันทึกถึงประสบการณ์ที่แปลกแยกและแตกต่าง ความคิด และความรู้สึกทั้งหลายเหล่านี้ จึงถูกแยกออกจากการเขียนของผู้ชายที่เป็นชนกลุ่มน้อย เพศหญิงโดยตัวของมันเองนั้นเป็นปัญหาอยู่แล้วในระบอบที่ชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (patriarchy) ผู้หญิงที่เป็นชนกลุ่มน้อยนั้นต้องเผชิญกับความเปราะบางและซับซ้อนมากกว่า ซึ่งพิจารณาได้เป็นสามมิติด้วยกัน มิติหนึ่งคือในฐานะที่เป็นชาวจีนในโลกของชาวยุโรป-อเมริกัน และสองในฐานะที่เป็นผู้หญิงในโลกคนจีน และสุดท้ายคือเป็นผู้หญิงจีนที่อยู่ในโลกคนผิวขาว¹⁰ ดังนั้นจะเห็นว่า เชื้อชาติที่แสดงความเป็นชนกลุ่มน้อยนั้นมีการทับซ้อนกับเรื่องเพศชาย-หญิงอยู่ โดยเฉพาะกับสตรีเชื้อสายจีนนั้นจะตกอยู่ในสภาวะที่เป็นทั้งชนกลุ่มน้อยในโลกตะวันตก ขณะเดียวกันก็ยังเป็นผู้หญิงจีนที่มีระบบปิตาธิปไตยยังครอบงำอยู่อีกชั้นหนึ่ง

จะเห็นว่า เรื่องสถานภาพของสตรีจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีเชื้อสายจีนในสหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความสลับซับซ้อนกว่าในอดีตมากมายนัก เพราะปัจจุบันชาวจีน-อเมริกันในสหรัฐเพิ่มจำนวนขึ้นมาก สตรีจีนนั้นได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นคนจีนที่เป็นชนกลุ่มน้อยและอีกสถานภาพหนึ่งเป็นสตรีจีนที่ยังดำรงความเป็นจีนอยู่ ซึ่งต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่ในโลกของคนผิวขาวโดยมีความแปลกแยกน้อยที่สุดอีก ด้วยเหตุนี้ปัญหาความขัดแย้งที่สตรีกลุ่มนี้ต้องเผชิญจึงทวีความซับซ้อน และมีความละเอียดอ่อนมากขึ้นด้วย

ภาพลักษณ์สตรีจีนในอเมริกาแรกเริ่มเดิมที เกิดจากผู้หญิงจีนสองคนแรกที่เดิน

¹⁰Ibid., p.15.

ทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้หญิงคนหนึ่งไปในฐานะที่เป็นคนรับใช้ ส่วนอีกคนเป็นโสเภณี ซึ่งเป็นที่มาของภาพลักษณ์สตรีจีนในอเมริกา แม้ว่าจะไม่ครอบคลุมผู้หญิงจีนทั้งหมด แต่ก็ทำให้เกิดภาพลักษณ์ผู้หญิงจีนในสายตาชาวตะวันตก¹¹ ภาพลักษณ์สตรีจีนในสายตาชาวตะวันตกแบ่งออกเป็น 2 ด้านที่แตกต่างชัดเจน ด้านหนึ่งเป็นสตรีที่ชาวตะวันตกมักเรียกว่า ดอกบัวงาม (Shy Lotus Blossom) หรือไม้ก๊อปปี้ตาดจีน (China Doll) เธอจะมีความอ่อนหวาน อ่อนน้อม น่าทะนุถนอม ซื่ออายุ เอาจมื่อปิดปากเวลาหัวเราะกระซิบกระซาบ และคอยเดินตามผู้ชายไปต่างๆ และที่สำคัญคือ เธอจะยอมมอบกายถวายชีวิตให้กับผู้ชาย นอกจากนี้ภาพลักษณ์ที่ทำให้สตรีจีนมีความโดดเด่นมากคือขนาดเท้าที่เล็กมากของเธอ ประมาณสามนิ้วครึ่งซึ่งยิ่งเล็กก็ยิ่งแสดงควมมีคุณค่าของสตรีผู้นั้น สมัยก่อนพ่อแม่มักจะมัดเท้าลูกสาวเพื่อให้เท้าเล็ก แม้ว่าจะทรมานมากก็ตาม เพราะพ่อแม่มองว่าถ้าเท้าใหญ่จะไม่มีใครมาสู่ขอลูกสาว อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์นี้ได้หมดยุคสมัยไปแล้ว

ส่วนอีกภาพลักษณ์หนึ่งสตรีจีนเป็นผู้หญิงที่มีความจัดจ้าน เจ้าเล่ห์ อันตราย ที่ชาวตะวันตกเรียกว่า นางพญามังกร (Dragon Lady) ซึ่งเป็นไปในด้านลบ เธอจะมีเล็บยาวถึง 6 นิ้ว สวมชุดผ้าซาตินเนื้ออ่อนนุ่มแนบเนื้อผ่าสูงถึงต้นขา ความมีเสน่ห์ของเธอมากเท่าๆ กับความอันตรายของเธอนั่นเอง¹²

การแบ่งตามภาพลักษณ์ทั้งสองด้านนี้เป็นเสมือนภาพสะท้อนตัวตนของสตรีจีน ภาพลักษณ์สตรีที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านที่ดี น่าชื่นชม หรือเป็นด้านตรงข้าม มักจะเป็นความเชื่อที่เกินเลยจากความเป็นจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ภาพลักษณ์ตัดสินความสัมพันธ์กับสิ่งนั้นว่าจะให้ออกมาเป็นแบบใดนั่นเอง¹³ แม้ว่าการทำการวิจัยเกี่ยวกับที่มาของภาพลักษณ์หรือลักษณะของผู้หญิงจีนจะมีน้อย แต่ภาพลักษณ์ในด้านลบของชาวจีนก็เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วโดยจากการเผยแพร่ของชาวมิชชันนารีตะวันตกที่เคยเดินทางมายังดินแดนตะวันออก และพยายามที่จะเผยแพร่ความเป็นผู้มีอารยธรรมของตนไปในหมู่คนที่มีอารยธรรมน้อยกว่า¹⁴

ดังที่กล่าวมา จะเห็นว่า ภาพลักษณ์ของสตรีจีนที่เกิดจากการสร้างของชาวตะวัน

¹¹Ibid., p. 11.

¹²Ibid., p. 11.

¹³ Kenneth Clark, introduction, *The Nature of Prejudice*, by Gordon Willard Allport, 25th Anniversary ed. (London: Addison-Wesley, 1979) 191 cited in Amy Ling, *Between Worlds*, p. 11.

¹⁴Ibid., pp. 10-11.

ตก ซึ่งเป็นภาพที่ชาวตะวันตกเชื่อว่าสตรีจีนเป็นเช่นนั้น คือ ถ้าไม่เป็นผู้หญิงที่ไร้เดียงสา ก็เป็นผู้หญิงที่จัดจ้าน มิติการมองภาพลักษณ์สตรีจีนของชาวตะวันตกจึงไม่ได้ให้ภาพที่เป็นจริงเท่าที่ควร คือ เป็นภาพลักษณ์แบบฉบับ (stereotype)

4.2 ภาพลักษณ์สตรีจีนที่ปรากฏในนวนิยายของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ

4.2.1 ภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นแบบฉบับ ภาพลักษณ์ที่ปรากฏคือ เป็นเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำ อีกภาพลักษณ์หนึ่งคือเป็นตัวแทนของโลกเก่าและวัฒนธรรมจีน พบในตัวละครแม่และภรรยา

4.2.2 ภาพลักษณ์ใหม่สตรีจีน-อเมริกัน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก เป็นตัวแทนความเป็นอเมริกัน โลกใหม่ ความเป็นปัจเจกบุคคลและลักษณะสตรีนิยม พบในตัวละครที่เป็นลูกสาว

4.2.3 ภาพลักษณ์สตรีจีน-อเมริกันที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างจีน กับอเมริกัน มีความประนีประนอมระหว่างสองวัฒนธรรม

4.2.1 ภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นแบบฉบับ สามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ

4.2.1.1 ภาพลักษณ์สตรีในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นเหยื่อ สตรีจีนกลุ่มนี้ถูกมองว่าเป็นวัตถุของผู้ชายในสังคม ทั้งนี้เป็นที่รับรู้ว่าเป็นภาพลักษณ์ดั้งเดิมของสตรีจีนที่ผู้คนทั่วไปมักมองว่าผู้หญิงจีนนั้นไม่สามารถที่จะคิดหรือตัดสินใจใดๆ ได้ด้วยตนเอง และเมื่อเกิดความขัดแย้ง ผู้หญิงนั้นไม่สามารถลุกขึ้นมาโต้เถียงกับผู้ชายหรือผู้นำครอบครัวได้ อีกทั้งไม่สามารถที่จะคิดหรือต่อสู้กับความอยุติธรรมที่ตนเองได้รับและถูกเอาเปรียบ ภาพลักษณ์สตรีที่เป็นเหยื่อนี้ปรากฏในตัวละครป้าของผู้เล่าเรื่องหรือหญิงไร้นาม (No Name Woman) และ มูน ออร์คิด จากเรื่อง *The Woman Warrior* ตัวละครมารดาของแอนเหมยจากเรื่อง *The Joy Luck Club* และตัวละครวินนี่ จากเรื่อง *The Kitchen God's Wife*

4.2.1.1.1 หญิงไร้นาม (No Name Woman)

หญิงไร้นาม หรือ "No Name Woman" เป็นบทแรกที่ปรากฏในเรื่อง *The Woman Warriors* ใช้เป็นทั้งชื่อบทและใช้เรียกแทนป้าของผู้เล่าเรื่อง หญิงไร้นามนี้แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของสตรีที่เป็นผู้ถูกกระทำและตกเป็นเหยื่อของสังคม ที่มาของการไร้ชื่อเสียงเรียงนาม

เกิดจากการถูกลองโทษจากครอบครัวและสังคม เนื่องจากได้ตั้งครรภกับชายชู้ระหว่างที่สามีไปขุดทองที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้หญิงนั้นจำหน้าสามีแทบไม่ได้ การลงโทษจากสังคมนั้นคือการที่ชาวบ้านเข้ามารุมประชาทัณฑ์ และถือโอกาสปล้นเอาข้าวของในบ้านไป โดยมีทั้งสาเหตุจากความยากจนและการทำตัวเสื่อมเสียชื่อเสียง ส่วนการลงโทษที่รุนแรงคือ การทำเสมือนว่าหญิงไร้นามนั้นไม่เคยมีตัวตนมาก่อน ถูกสาปแช่งและเมื่อตายไปแล้วก็ถูกทำให้ไร้ตัวตน และถูกลืมซึ่งเปรียบเสมือนกับไม่เคยมีชีวิตอยู่ การที่ครอบครัวปฏิเสธลูกสาวของตนเองจึงเป็นการลงโทษที่รุนแรงที่สุด “Don't tell anyone you had an aunt. Your father does not want to hear her name. She has never been born.”¹⁵ ซึ่งหญิงไร้นามนั้นก็กลายเป็นผู้ที่ไม่เคยมีชีวิตอยู่จริงๆ เพราะไม่มีใครพูดถึงอีกเลยหลังจากเกิดเหตุการณ์ และไม่มีป้ายชื่อหรือเครื่องระลึกรั้งใดๆ ที่ครอบครัวมีต่อเธอ การไม่มีชื่อยังอาจหมายถึงการไม่มีตัวตน การไร้อัตลักษณ์ของสตรีจีนทั่วไปที่อยู่ในสังคม การถูกมองข้ามจากสังคมที่อาศัยอยู่ ในอีกนัยหนึ่งหญิงไร้นามนั้นเป็นตัวแทนของสตรีจีนที่ถูกมองว่าไร้อัตลักษณ์หรือตัวตน

การปราศจากตัวตน หรือไร้ซึ่งอัตลักษณ์สามารถเห็นได้จาก การที่หญิงไร้นามถูกบรรยายผ่านการเล่าเรื่องเท่านั้น ไม่มีคำพูดหรือการแสดงความรู้สึกใดๆ ที่มาจากหญิงไร้นามแม้แต่คำเดียว จากการเล่าเรื่องจะพบแต่ภาพลักษณะภายนอกเท่านั้นที่บรรยายลักษณะของหญิงไร้นามว่ารักสวย รักงามตามแบบฉบับของสตรีจีนที่จะไว้มวย ดึงลูกผม ทำผมทัดหู และรัดเท้า ซึ่งเป็นภาพลักษณะแบบฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพลักษณะของสตรีที่เชื่อฟัง และอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย “...she always did as she was told.” (p.6) จะเห็นลักษณะที่เชื่อฟัง และปราศจากการขัดขืนของผู้หญิงจีน หญิงไร้นามต้องทำตามคำสั่งของผู้ชาย รวมถึงชายชู้ที่อาจจะบังคับให้เธอมีความสัมพันธ์ด้วย ทำให้เห็นสภาพของสตรีจีนที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็สามีหรือใครก็ตาม เป็นภาพของผู้หญิงจีนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และถูกตัดสินจากสังคมที่ชายเป็นใหญ่ กลายเป็นโศกนาฏกรรมที่ผู้หญิงต้องรับแต่เพียงผู้เดียว เพราะไม่มีการลงโทษชายชู้ ไม่มีการสืบว่าชายชู้เป็นใคร

ดังนั้นจะเห็นว่า ผู้ชายในสังคมจีน ไม่ว่าจะเป็ชายชู้หรือสามีนั้น ไม่ได้มีความแตกต่างกัน ในแง่ที่เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเป็นผู้ออกคำสั่งที่ผู้หญิงต้องทำตาม “The other man was not, after all, much different from her husband. They both gave orders: she

¹⁵ Maxine Hong Kingston, *The Woman Warrior: Memoirs of a Girlhood among Ghosts* (Vintage International: New York, 1989), p. 15.

followed.” (p.7) ผู้หญิงจีนไม่สามารถที่จะปฏิเสธอำนาจของผู้ชายที่ครอบงำอยู่ ลักษณะปิตาธิปไตยนั้นยังคงครอบงำสถาบันครอบครัวจีน และเป็นเรื่องยากที่สตรีจีนจะสลัดออกจากกรอบอำนาจนี้ได้ หญิงไร้นามก็เช่นเดียวกัน เธอไม่อยู่ในสถานการณ์ที่จะขัดขืนหรือปฏิเสธความต้องการของผู้ชายได้ อาจจะเป็นเพราะความกลัว และความที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

โศกนาฏกรรมของสตรีจีนเป็นอีกภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อของผู้ชายในสังคม การจบชีวิตของหญิงไร้นามที่กระโดดน้ำตายไปพร้อมกับลูกที่เพิ่งเกิดจึงไม่ใช่เรื่องแปลกในกรณีนี้ การเลือกจุดจบเช่นนี้แสดงลักษณะการยอมรับในโชคชะตา ผู้เล่าเรื่องกล่าววิจารณ์ว่า“... Women in the old China did not choose.” (p.6) สตรีจีนที่อยู่ในโลกเก่านั้นไม่ได้มีโอกาสเลือก และสิ่งที่หญิงไร้นามทำเป็นเพียงสิ่งเดียวที่เธอทำได้ และคิดว่าดีที่สุดสำหรับลูกที่เกิดมา เพราะตัวเธอนั้นไม่สามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อีกต่อไป การตายพร้อมกับลูกจึงเป็นการแสดงความรัก และความรับผิดชอบที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งคาดว่าเด็กที่เกิดมาอาจเป็นเพศหญิง ทำให้ผู้เป็นแม่ต้องตัดสินใจเด็ดขาดที่จะต้องทำเช่นนั้น เพราะถ้าเป็นเด็กชายอาจจะได้รับการอภิบาล ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงที่เกิดมา ก็จะต้องอยู่อย่างอดสูจากการกระทำเสื่อมเสียของแม่และอาจจะทุกขุทรมานยิ่งกว่าตายเสียอีก ทั้งหมดจึงยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงสถานภาพความต่ำต้อยของผู้หญิงอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพลักษณ์สตรีแบบหญิงไร้นามจึงเป็นเพียงแคว้นด้อยอย่างหนึ่งเท่านั้นในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ เป็นภาพของสตรีจีนที่ต้องอยู่ภายใต้ความกดดันที่สังคมกำหนด ภาพของการใช้อำนาจที่ฝ่ายชายมีเหนือฝ่ายหญิง การกดขี่ทางเพศจากเพศชายซึ่งผู้หญิงจีนจะต้องแบกรับเอาไว้โดยที่ไม่มีทางออก และไม่สามารถโต้ตอบใดๆ ได้ นอกจากเลือกความตายเป็นการสิ้นสุดเรื่องทั้งหมด ชะตากรรมของหญิงมีชู้นั้นมีจุดจบเพียงสถานเดียวเท่านั้น เรื่องของหญิงไร้นามได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดของสังคมจีนโบราณ ครอบครัวจีนจะให้ยึดถือเรื่องชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลเป็นสิ่งสำคัญ และเมื่อลูกสาวทำให้ต้องอับอายโดยเฉพาะเรื่องมีชู้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถยอมรับได้ และต้องถูกลงทัณฑ์

กรณีของหญิงไร้นามจึงถือว่า ผู้หญิงถูกตัดสินจากผู้ชายที่เป็นใหญ่ในสังคม และกลายเป็นผู้พ่ายแพ้ต่อชะตาชีวิต โดยที่ไม่มีโอกาสลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อตนเอง ผลคือกลายเป็นผู้หญิงที่ไร้ตัวตน และไร้ชื่อในที่สุด

4.2.1.1.2 มูน ออริคิด : ภรรยาที่ถูกลี้ม

มูน ออริคิด ปรากฏอยู่ในบท "At the Western Palace" ในเรื่อง *The Woman Warrior* มูน ออริคิด เป็นอีกภาพสะท้อนหนึ่งของสตรีจีนที่เป็นภรรยา แต่กลับไม่ได้การยอมรับจากสามีในฐานะภรรยา สามีของมูน ออริคิด เดินทางไปยังอเมริกาด้วยจุดประสงค์เดียวกับชายชาวจีนคนอื่นๆ คือต้องการอนาคตที่ดีกว่า และทิ้งภรรยาที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ไว้เบื้องหลัง

"At the Western Palace" หรือ "ณ ปราสาทแห่งทิศตะวันตก" จากการเล่าของ เบรฟ ออริคิด เป็นเรื่องของจักรพรรดิที่ถูกพระสนมแห่งปราสาททิศตะวันตกที่ต้องการอำนาจกักตัวไว้ และพระสนมแห่งปราสาททิศตะวันออกที่เป็นตัวแทนความดีงาม จะเป็นผู้ที่มาปลดปล่อย จักรพรรดิให้พ้นจากอำนาจที่ชั่วร้าย เรื่องเล่านี้คือภาพสะท้อนการเดินทางจากโลกตะวันออกมายังโลกตะวันตกของมูน ออริคิดเพื่อหาสามีนั่นเอง พระราชวังแห่งทิศตะวันตกคือประเทศอเมริกา ส่วนมูน ออริคิดก็คือ พระสนมจากทิศตะวันออกที่มีจิตใจดี และภรรยาใหม่ชาวอเมริกันก็คือพระสนมจากทิศตะวันตกที่กักตัวจักรพรรดิไว้ อย่างไรก็ตาม มูน ออริคิดไม่สามารถต่อสู้เพื่อชัยชนะในดินแดนตะวันตกได้ ในทางตรงข้ามกลับกลายเป็นผู้พ่ายแพ้

ภาพลักษณ์ภายนอกของมูน ออริคิดเป็นภาพแบบฉบับของสตรีจีนที่อาจเห็นอยู่ทั่วไปคือ เป็นหญิงที่บอบบาง น่ารัก นุ่มนวล มือไม้เล็ก รักสวยรักงาม ชอบแต่งตัวและใส่เครื่องประดับ ซึ่งเธอมักจะใส่เดินทางเสมอและพูดสำเนียงเหมือนชาวจีนชั้นสูงในฮ่องกง ทั้งนี้ภาพลักษณ์ภายนอกได้สื่อให้เห็นถึงภาพลักษณ์ภายในของมูน ออริคิด ทำให้เห็นว่าเธอเป็นผู้หญิงที่อ่อนแอ อ่อนไหว เปราะบางและอ่อนต่อโลก ขาดสติสัมปชัญญะและการใช้เหตุผลในการคิดอ่านทัศนคติในการมองโลกค่อนข้างจำกัดด้วยสภาพแวดล้อมและกรอบของสังคมจีนที่ครอบงำอยู่ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองหรือตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ได้ ทำให้เห็นลักษณะของมูน ออริคิดที่ไม่สามารถกำหนดชะตาของตัวเองได้ ซึ่งต้องคอยพึ่งพาอาศัยพี่สาวคือ เบรฟ ออริคิด เป็นผู้คิดและตัดสินใจแทนทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการไปตามทวงสิทธิ์การเป็นภรรยาคนแรก

นอกจากนี้ ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความไร้แก่นสาร และไร้ตัวตนของมูน ออริคิดคือ เธอมักจะหัวเราะอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม "Moon Orchid laughed. Again it occurred to Brave Orchid that her sisters wasn't very bright, and she had not gotten any smarter in the last thirty years." (p.130) "Moon Orchid was just like that, laughing at nothing" (p.116) และ "...and again she laughed."(p.119) การหัวเราะเรื่อย

เปื่อย ไร้แก่นสารทำให้เห็นลักษณะที่ไม่จริงจัง หรือรับสิ่งที่หนักหน่วงได้ มูน ออร์คิดมักถูกบรรยายว่าเป็นสตรีขอบบางอยู่บ่อยครั้ง เพื่อเน้นถึงความเปราะบางภายในของเธอ และสรุปลักษณะได้ว่าเป็นภาพลักษณ์ที่ดูสวยงาม แต่ไร้ประโยชน์นั่นเอง “the lovely, useless type.” (p. 128) ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าเธอไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความกดดันได้

ความกดดันที่มูน ออร์คิด ต้องเผชิญอยู่เกิดจากสภาพแวดล้อมใหม่ในสังคมตะวันตก ความกลัวที่จะต้องเผชิญหน้ากับสามี ซึ่งเป็นแพทย์และกลายเป็นตัวแทนของโลกตะวันตกที่เธอไม่อาจจะแทรกเข้าไปได้ เพราะตัวเธอเป็นสตรีจีนแบบฉบับที่เชื่อฟัง อยู่ในกรอบประเพณีแบบเดิมมาตลอดและยอมรับในสถานะของตนเอง แต่การเดินทางมายังสหรัฐอเมริกาเป็นจุดพลิกผันของชีวิตมูน ออร์คิด การถูกปฏิเสธจากสามีเมื่อเผชิญหน้ากันอาจมองได้ว่าเป็นการถูกปฏิเสธจากสังคมอเมริกัน ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ ความเป็นอื่นและความแปลกแยกที่เกิดกับผู้หญิงจีนอย่างมูน ออร์คิด นอกจากจะแปลกแยกในฐานะที่เป็นคนจีนในสังคมอเมริกัน และยังแปลกแยกในฐานะที่เป็นภรรยาคนจีนของผู้ชายที่กลายเป็นชาวอเมริกันไปแล้ว

ภาพลักษณ์ของสตรีจีนทั้งสอง คือ หญิงไร้นาม และมูน ออร์คิด จะคล้ายกันไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์ภายนอกคือ มีความเป็นสตรีจีนแบบฉบับ อยู่ในสังคมที่ถือชายเป็นใหญ่ และยังมีชะตากรรมเหมือนกันที่ตกเป็นเหยื่อของผู้ชายและเป็นผู้ถูกกระทำโดยที่ไม่สามารถโต้ตอบได้ สามีของมูน ออร์คิดปฏิเสธความเป็นสามี เช่นเดียวกับที่ชายชู้ที่ปล่อยให้หญิงไร้นามเผชิญชะตากรรมแต่เพียงลำพังโดยไม่รับผิดชอบการกระทำที่ตนเองมีส่วนร่วม หญิงไร้นามถูกบีบบังคับโดยสังคมทำให้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย ในขณะที่มูน ออร์คิดถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมและสังคมแบบอเมริกันที่มีแต่ความแปลกแยกสำหรับเธอ ทำให้เกิดอาการโรคประสาทและหวาดระแวงเกรงว่าคนอื่นจะทำร้าย ทำให้เสียสติในที่สุดและจบชีวิตที่โรงพยาบาลบ้า มูน ออร์คิดเปรียบเสมือนกับปลาผิวน้ำ ในที่สุดก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ อย่างไรก็ตามก่อนจะจบชีวิต มูน ออร์คิดได้กล่าวถึงความสุขที่ได้อยู่ในโลกที่มีแต่ผู้หญิงให้เบรฟ ออร์คิด พี่สาวของเธอฟัง “Oh, Sister, I am so happy here. No one ever leaves. Isn't that wonderful? We are all women here.”¹⁶ ด้านหนึ่งเป็นโศกนาฏกรรมของสตรีที่พ่ายแพ้ต่อชีวิต และถูกกันออกจากสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นโลกที่มีความสุขอย่างแท้จริงของผู้หญิง คือโลกที่มีแต่ผู้หญิงอยู่ร่วมกันเท่านั้น โดยที่ไม่มีผู้ชายเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต

¹⁶ Maxine Hong Kingston, *The Woman Warrior: Memoirs of a Girlhood among Ghosts*, p.

นอกจากหญิงไ้รนามและมูน ออริคิดแล้วใน *The Woman Warrior* ผู้เขียนคือ แม็กซีน ฮง คิงสตัน ได้นำเสนอภาพของหญิงบ้าในหมู่บ้าน สะท้อนภาพคล้ายกับมูน ออริคิดคือ ภาพลักษณะสตรีที่บอบบาง รักสวยรักงาม เดินอย่างไร้จุดหมายและไม่สนใจสิ่งรอบตัว หญิงบ้าผู้นี้ ตกเป็นเหยื่อของสังคมที่ตัดสินว่าเธอเป็นไ้ค้กให้กับพวกญี่ปุ่น การรวมประชาทัศน์หญิงบ้าผู้นี้จน เสียชีวิตไม่แตกต่างจากที่หญิงไ้รนามถูกพวกคนในหมู่บ้านบุกเข้ามาทำร้ายในบ้าน

สรุปได้ว่า หญิงไ้รนาม, มูน ออริคิด หรือหญิงบ้าในหมู่บ้านจากเรื่อง *The Woman Warrior* เป็นภาพลักษณะสตรีที่พ่ายแพ้ต่อชีวิต คือตกเป็นเหยื่อและถูกกระทำ โดยไม่สามารถต่อสู้ได้ โศกนาฏกรรมของสตรีจีนเหล่านี้ อาจจะมีที่มาและสาเหตุที่แตกต่างกัน แต่จุดจบไม่ต่างกันคือ ถูกหลงโทษจากสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ชะตากรรมของหญิงเหล่านี้ถ้าไม่เป็นบ้าก็ต้อง เสียชีวิตอย่างน่าสลดหรือไม่ก็ทั้งสองอย่าง

4.2.1.1.3 มารดาของแอนเหมย : เมียน้อยอันดับสามและภรรยาคนที่สี่

ในนวนิยายเรื่อง *The Joy Luck Club* ของเอมี ตัน มารดาของแอนเหมยแสดงให้เห็นถึงภาวะเปราะบางของผู้หญิงที่ถูกทำให้ตกเป็นเหยื่อและถูกกดขี่จากระบบปิตาธิปไตยอย่างแท้จริง มารดาของแอนเหมย ซึ่งได้รับความทุกข์อย่างสาหัสกับการเป็นภรรยาคนที่ 3 ของกู ซิง ชายที่มั่งคั่งมาก แสดงให้เห็นถึงการที่ผู้หญิงจีนสมัยก่อนมีสถานะเป็นเพียงวัตถุประดับบารมีของผู้ชายถือเป็นความอับยศอดสู ต่ำต้อยและไร้เกียรติอย่างยิ่งสำหรับลูกผู้หญิง มารดาของแอนเหมยไม่มีทางเลือกเพราะครอบครัวเดิมของเธอได้ขับไล่เธอออกจากบ้าน ขณะเดียวกันคนในครอบครัวใหม่ก็ไม่ได้ให้เกียรติหรือยกย่องเพราะเธอมีฐานะเป็นเพียงแค่ภรรยาคนที่สี่ สำหรับสตรีจีนหากไม่ได้เป็นภรรยาคนแรกแล้วก็ปราศจากเกียรติใดๆ ดังที่เธอกล่าวถึงชีวิตที่น่าอดสูของเธอและการอยู่อย่างไรซึ่งสถานภาพใดๆ “Do you see how shameful my life is?...Do you see how I have no position?” (p. 229) แม่ของแอนเหมยมีตำแหน่งเป็นเมียน้อยคนที่สาม และเป็นภรรยาคนที่สี่ของกูซิง จากเดิมที่เป็นภรรยาเอกของชายผู้มีการศึกษามาเป็นเมียน้อยคนที่สาม การที่เธอเคยเป็นหม้ายมาก่อนที่จะมาเป็นภรรยาคนที่สี่ทำให้คุณค่าของเธอถูกลดลงและยิ่งไปกว่านั้นคือ ยังมีภรรยาคนที่ห้าต่อจากเธออีกซึ่งทำให้เห็นสถานภาพอันต่ำต้อยและไร้ค่าของเธอ จะเห็นว่านอกจากจะถูกกดขี่จากผู้ชายแล้ว ในระหว่างผู้หญิงด้วยกันเองยังต้องมีการต่อสู้เพื่อแย่งชิงสถานภาพที่เหนือกว่าอีกด้วย ดังที่เธอกล่าวว่าการเป็นภรรยาคนที่สี่นั้นต่ำต้อยกว่าการเป็นภรรยาคนที่ห้า “a fourth wife is less than a fifth wife.” (p. 229) นอกจากนี้การที่มารดาของแอนเหมยถูกล่อลวงจนต้องกลายเป็นภรรยาคนที่สี่ก็เพราะภรรยาคนที่สองต้องการลูกชายที่เกิดจากมารดา

แอนเหมยมาเป็นต้องลูกของตนเองเพื่อรักษาสถานภาพของตนในฐานะภรรยาที่ได้ให้กำเนิดบุตรชายคนแรกของตระกูล

ในเรื่องนี้จะเห็นการใช้อำนาจเผด็จการของผู้ชายในการปกครองและกดขี่ โดยที่ผู้หญิงเองก็ไม่ได้ตระหนักถึงความจริงนี้ เพราะถูกสอนให้อยู่ใต้อำนาจการควบคุมของผู้ชายมาตั้งแต่แรก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับแม่ของแอนเหมยจึงเป็นตัวอย่งของหญิงจีนที่เป็นตกเป็นเหยื่อของสังคมจีนอย่างแท้จริง แม้จะรู้ว่าสิ่งที่ตนเองได้รับนั้นอยู่ดีธรรมและรู้สึกกว่าตนเองไร้ค่า แต่ก็ไม่มีทางออก เมื่อมาถึงจุดที่ไม่สามารถทนต่อเกิดภาวะบีบคั้นได้จึงแสวงหาทางออกที่คิดว่าดีที่สุดคือ การฆ่าตัวตาย

“My mother, she suffered. She lost her face and tried to hide it.

She found only greater misery and finally could not hide that. There is nothing more to understand. That was China. That was what people did back then. They had no choice. They could not speak up. They could not run away. That was their fate.”¹⁷

ทั้งนี้ การเผชิญกับภาวะกดดัน และบีบคั้นจากสังคมจีน เป็นชนวนสำคัญที่ทำให้มารดาของแอนเหมยตัดสินใจเลือกความตาย สิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นคือ ภาวะติดกับของสตรีจีนในอดีตที่ไม่สามารถเลือกทางเดินชีวิตหรือพูดหรือกระทำการตอบโต้ใดๆ ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ซึ่งมักจะอธิบายด้วยคำว่า ชะตากรรมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (fate) เป็นสิ่งที่ได้ถูกกำหนดมาแล้วเช่นเดียวกับชะตากรรมของผู้หญิงจีน โศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นกลายเป็นภาพลักษณ์ของหญิงจีนที่พ่ายแพ้ต่อชะตากรรมนั่นเอง แสดงให้เห็นถึงความเป็น “โลกเก่า” เหมือนที่ตัวละครพูดถึงการฆ่าตัวตายว่าเป็นสิ่งที่ผู้หญิงสมัยก่อนทำกัน ภาพสตรีจีนที่ตกเป็นเหยื่อของสังคมที่ชายเป็นใหญ่และจุดจบของหญิงเหล่านี้เกิดขึ้นซ้ำๆ ความตายดูเหมือนจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับการอยู่อย่างอับยศสำหรับผู้หญิงจีน เพราะสตรีเหล่านี้ถูกปลุกฝังด้วยสำนึกเมื่ออยู่อย่างไรค่า ชีวิตก็ไร้ความหมาย

เมื่อเปรียบเทียบมารดาของแอนเหมย กับหญิงไร่นามจะพบว่ามีส่วนร่วมกันอยู่ใน

¹⁷ Amy Tan, *The Joy Luck Club* (Great Britain: Random House, 1989), p.241.

ลักษณะของการไร้ตัวตน ในเรื่องไม่ปรากฏชื่อและเสียงของตัวละครทั้งสอง เรื่องของมารดาของแอนเหมยถูกเล่าผ่านตัวละครแอนเหมย ส่วนหญิงไร้นามถูกเล่าโดยผู้เล่าเรื่องและเมื่อวิเคราะห์การฆ่าตัวตายของหญิงไร้นามกับแม่ของแอนเหมยนั้นมีสาเหตุที่เหมือนกันคือ ถูกภาวะกดดัน บีบบังคับจากระบบสังคมจีนที่เป็นปิตาธิปไตยและที่คล้ายกันอีกประการคือ เพื่อต้องการให้ความแค้นได้รับการชำระและเป็นวิธีตอบโต้ที่ผู้หญิงจีนในสมัยนั้นเชื่อและคิดว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้สำหรับหญิงไร้นาม การฆ่าตัวตายของเธอพร้อมกับการกลายเป็นเรื่องราวสะเทือนขวัญที่ติดอยู่ในสำนึกของในครอบครัวแม้ว่าเธอจะตายไปแล้วก็ตาม ส่วนแม่ของแอนเหมยได้ใช้ความเชื่อเรื่องคนฆ่าตัวตายจะกลับมาชำระความแค้นกับคนที่เสียชีวิตอยู่มาตอบโต้ความอยุติธรรมและความอดสูที่ได้รับซึ่งได้ผล เพราะแม่ของแอนเหมยได้รับยกย่องให้เป็นภรรยาเอกและเป็นแม่ของลูกชาย และในอีกนัยหนึ่ง ความตายได้สร้างพลังให้กับผู้ที่มีชีวิตอยู่คือ ตัวลูกสาว ซึ่งเข้าใจชะตากรรมของสตรีและเรียนรู้วิธีตอบโต้กับระบบที่ครอบงำผู้หญิง “And on that day, I learned to shout.” (p.240) ความเก็บกดที่ไม่สามารถเรียกร้องสิ่งใดๆ ได้ของแม่แอนเหมย ได้รับการปลดปล่อยในตัวลูกสาวที่สามารถเรียกร้องสิทธิในการยกย่องเป็นภรรยาเอกและเป็นแม่ของลูกชายให้กับแม่ของตนเอง ซึ่งไม่เคยได้รับในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ในกรณีนี้ท้ายที่สุดจะเห็นว่าการฆ่าตัวตายนั้นถึงแม้จะดูเหมือนเป็นทางออกสำหรับผู้ที่พ่ายแพ้หมดสิ้นหนทาง แต่ในอีกนัยก็เป็นชัยชนะในการตอบโต้กับสังคมที่ชายกดขี่หญิง

4.2.1.1.4 วินนี่ : ภรรยาเทพเจ้าเตาไฟ

ในนวนิยายเรื่อง *The Kitchen God's Wife* เอมี่ ตันถ่ายทอดสถานะของสตรีจีนที่ด้อยค่า และ ตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ชายอย่างเด่นชัด ชื่อเรื่องได้บอกถึงเรื่องของหญิงจีนในฐานะที่เป็นภรรยา ทั้งนี้ได้นำเอาตำนานของเทพเจ้าเตาไฟ (Kitchen God) มาใช้เพื่อสื่อภาพของภรรยาที่ไม่ได้รับการยกย่องและถูกลืมแม้ว่าจะเป็นคนดีก็ตาม โดยทั่วไปคนจีนจะนับถือเทพเจ้าเตาไฟ แต่ไม่กล่าวถึงภรรยาของเทพเจ้าเตาไฟ จะเห็นวาระหว่างหญิงกับผู้ชายที่ทำความดี ผู้ชายจะได้รับการยกย่องสรรเสริญมากกว่า แม้ว่าจะเคยทำความผิดมาก่อนก็ตาม ตำนานนี้จึงสะท้อนภาพของสตรีจีนที่ต้องอดทนต่อความอยุติธรรมที่ได้รับและอิทธิพลความเชื่อแบบจีนโบราณที่ได้ก่อความทุกข์ยากและกดขี่สตรีจีน

ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงคือ วินนี่ คือ สตรีจีนที่อยู่ในชนบทประเพณีจากการเลี้ยงดูของผู้เป็นป้า ซึ่งเคร่งเร่งขนบธรรมเนียมเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินชีวิตตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแต่งงานจะอยู่ในกรอบที่ถูกวางไว้ การเชื่อฟังคำสั่งสอนของญาติผู้ใหญ่ และเมื่อแต่งงานก็

เชื่อฟังสามี จะเห็นภาพของสตรีจีนที่ต้องทนอยู่กับภาวะถูกกดขี่ อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพราะการถูกเลี้ยงดูให้เป็นผู้ที่ยอมรับกับอำนาจของผู้ชายมาตั้งแต่แรก และเมื่อแต่งงานจึงตกอยู่ใต้อำนาจของสามี ไม่มีทางที่ผู้หญิงจะสามารถท้าทายกับระบบปิตาธิปไตยที่ครอบงำสังคมจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำสอนของขงจื้อที่ปลูกฝังอยู่ในสำนักของสตรีทำให้เกิดการกดขี่ และยอมรับอำนาจอันมีขอบนี้ ตัวละครวินนี่กล่าวถึงลักษณะที่ตนเองถูกเลี้ยงดูมาในสังคมที่ไม่ให้ผู้หญิงวิพากษ์วิจารณ์ผู้ชายหรือสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้ปกครอง รวมทั้งขงจื้อซึ่งเป็นผู้วางแนวทางให้กับสังคม "But that was how I was raised --never to criticize men or the society they rules, or Confucius, that awful man who made that society."¹⁸

การยอมรับต่อการกดขี่ของผู้ชายนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการถูกเลี้ยงดูให้ไม่มีปากเสียงหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้ชาย หรือสังคมจีน ซึ่งถือว่าผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจ ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของคำสอนของขงจื้อต่อสังคมจีน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะหรือยากจน ถือว่าผู้ชายเป็นใหญ่ปกครองสังคมและครอบครัวด้วย การวางแนวคำสอนเช่นนี้จึงเป็นการส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้ชายเพื่อกดขี่สตรีมากกว่า

ในเรื่องนี้ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทำร้ายทุบตีภรรยาหรือตีลูก การทำผิดศีลธรรม ตัวสามีกลับไม่ได้รับผลที่ตนเองก่อไว้แต่กลับกลายเป็นภรรยาที่ต้องอดทนกับการใช้อำนาจนี้และที่เลวร้ายกว่าคือ สังคมรอบข้างยังเข้าข้างผู้ชายและยึดคติชายเป็นใหญ่ หญิงเป็นรองอย่างเต็มที่ และทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าการจำเป็นต้องอดทนต่อสภาพนี้คือ ให้ยอมรับชะตากรรมโดยไม่ขัดขืนทำให้ผู้เป็นภรรยาไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากต้องยอมรับสภาพทุกข์แต่เพียงฝ่ายเดียว

นอกจากจะส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้ชายในสังคมจีนแล้ว การยึดถือแนวทางของขงจื้อมีส่วนผลักดันให้ผู้หญิงจีนจำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในระบบนี้ อย่างเช่นในกรณีของแม่วินนี่ที่ถูกจับคลุมถุงชน สามารถมองได้หลายเหตุ คือ เพื่อช่วยเรื่องฐานะครอบครัวและเพื่อให้มีที่พึ่งยามแก่ และคิดว่าเป็นธรรมเนียมที่จะต้องให้ลูกสาวแต่งงานเมื่อถึงเวลาอันควร แต่ไม่คำนึงถึงลูกสาว ความสำคัญของธรรมเนียมมากอนบุคคลและที่สำคัญคือ แม่ของวินนี่นั้นมีแนวโน้มที่จะออกจากกรอบประเพณีที่ครอบครัววางไว้ คือหนีไปแต่งงานกับชายที่ตนเองพอใจมากกว่าทำให้พ่อแม่ต้องควบคุมให้อยู่ในกรอบของสังคม จากการเล่าของวินนี่พบว่า ยายของเธอได้บังคับให้ลูกสาวซึ่งก็คือแม่ของวินนี่นั้นแต่งงานกับผู้ชายที่ตนเลือกให้ ความคิดที่ว่าแม่ลูกผู้หญิงก็เพื่อให้แต่งงานออกไปมี

¹⁸ Amy Tan, *The Kitchen God's Wife*. (Great Britain: HarperCollins Publishers, 1991), p. 257.

ครอบครัวเป็นสิ่งที่อยู่ในสำนึกของคนจีนมาแต่โบราณ บทบาทของผู้หญิงจึงมีข้อจำกัดเป็นเพียงแค่ภรรยาและแม่ของลูกเท่านั้น บทบาทที่ขงจื้อได้วางไว้ให้กับสตรี ทำให้ดูเหมือนคนที่ไร้ศักดิ์ศรี และต้องคอยพึ่งผู้ชาย สิ่งที่ขงจื้อเสนอนั้นทำให้ผู้ชายเป็นผู้ที่ได้รับอภิสิทธิ์เหนือกว่าผู้หญิงในทุกทาง ผู้หญิงมีฐานะต่ำที่สุดในสังคม โดยที่สตรีจีนเองก็ยอมรับบทบาทที่ถูกวางไว้ให้ เมื่อมีใครสักคนอย่างเช่น แม่ของวินนี่ลุกขึ้นมาประท้วงหรือมีปากเสียง จะถูกมองว่าเป็นขบถและจำเป็นที่ต้องหาทางให้เธออยู่ในกรอบให้ได้ โดยการจับแต่งงาน แม้ว่าผู้ชายจะมีภรรยาอยู่แล้วก็ตาม ในกรณีของครอบครัวนี้ จะเห็นว่า การยอมให้ลูกสาวเป็นภรรยาน้อยดีกว่าปล่อยให้ลูกสาวออกจากกรอบที่สังคมจีนวางไว้

“She was in no big hurry to marry off her daughter. Her daughter could take care of her into her old age. That’s what Confucius would have said. I don’t know why everyone always thought Confucius was so good, so wise. He made everyone look down on someone else, women were the lowest.”¹⁹

ดังที่กล่าวมา แนวคิดของขงจื้อนั้นออกกีดกันสตรีและไม่เข้ากับยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโยงชื่อเรื่อง *The Kitchen God’s Wife* เข้ากับแนวคิดหลักหรือแก่นเรื่องที่ว่าด้วยสถานะของผู้หญิงจีนซึ่งไม่ได้รับการยกย่องสรรเสริญแม้ว่าจะทำคุณงามความดีก็ตาม ผลที่ได้รับกลับตรงกันข้ามคือ ต้องยอมรับสภาพทนทุกข์โดยไม่สามารถเรียกร้องความยุติธรรมในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ได้ การสร้างภาพลักษณ์สตรีจีนที่ตกเป็นเหยื่อของสังคมที่ชายเป็นใหญ่จึงเห็นได้อย่างชัดเจน ในการวิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างสังคมจีนที่มีระบบปิตาธิปไตยเป็นลักษณะเด่นและคำสอนขงจื้อในนวนิยายเรื่องนี้ จะพบว่าป็นน้ำเสียงของผู้แต่งเอง ปนอยู่กับน้ำเสียงของตัวละคร เพราะเป็นการเล่าเรื่องของตัวละครเอก จึงเป็นไปได้ที่ผู้เขียนจะสอดแทรกทัศนคติส่วนตัวลงไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่เสนอภาพสตรีที่ถูกกดขี่ นักเขียนก็ได้เสนอแนวทางให้กับสตรีที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมจีน ด้วยการเสนอภาพขบถของสตรีที่พยายามดิ้นรนต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อให้หลุดจากสภาพถูกกดขี่ ในกรณีของวินนี่นั้นในท้ายที่สุด สามารถหนีจากสามีที่ชั่วร้ายไปได้ ส่วนแม่ของเธอตัดสินใจหนีจากครอบครัวไปกับชายอื่น ดังนั้น ในเรื่อง *The Kitchen God’s*

¹⁹ Ibid., p. 103.

Wife แม้ว่าผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อของสังคม แต่ก็สามารถต่อสู้เอาชนะอำนาจที่เหนือกว่าไปได้ ต่างจากเหยื่อในเรื่อง *The Woman Warrior* ที่กลายเป็นผู้พ่ายแพ้

โดยสรุป ภาพลักษณ์แรกของผู้หญิงจีนคือ เป็นเหยื่อของสังคม และมีจุดจบที่กลายเป็นโศกนาฏกรรมและความพ่ายแพ้ของผู้หญิง เป็นภาพลักษณ์แบบฉบับในสังคมจีนสมัยโบราณ โศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ของสตรีจีนเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงไร่นาม มุน ออร์คิด หรือมารดาของแอนเหมยทำให้เห็นภาพวงจรชีวิตของผู้หญิงจีน ซึ่งถูกกำหนดด้วยบทบาทของลูกสาว ภรรยาและแม่เท่านั้นและมีสถานภาพต่ำที่สุดในสังคม นักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนได้พยายามชี้ให้เห็นว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมและแนวคิดแบบจีนได้นำผู้หญิงจีนจำนวนหนึ่งไปสู่ชะตากรรมอันน่าสลดและเป็นการตั้งคำถามว่า ความคิดหรือค่านิยมเรื่องชาย-หญิงที่ครอบงำสตรีจีนมานับพันปีนั้นสมควรที่จะถูกชำระให้หมดไปจากสังคมหรือไม่ ชายและหญิงควรจะเริ่มต้นด้วยความเท่าเทียม และควรสลัดความนึกคิดแบบจีนที่กดขี่สตรีออกไป

4.2.1.2 ภาพลักษณ์แม่ชาวจีน ตัวแทนความเป็นจีน โลกเก่า มีทัศนคติ

การดำรงชีวิตและความเชื่อแบบจีน บทบาทความเป็นแม่คนจีนจะปรากฏเด่นชัด สตรีจีนกลุ่มนี้ได้อพยพและสร้างครอบครัวที่สหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นทำงาน ชีวิตถูกจำกัดด้วยการเลี้ยงดูบุตร และความยากลำบากในการหาเลี้ยงชีพ สตรีจีนรุ่นแม่ได้รับการปลูกฝังด้วยค่านิยมแบบเก่า แม้ว่าจะจากบ้านเกิดมายังดินแดนแห่งใหม่ แต่ก็ยังนำความเป็นจีนติดมาด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นคือความขัดแย้งระหว่างแม่คนจีนกับลูกสาวอเมริกันของตนที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมตะวันตก

4.2.1.2.1 มารดาของเจต สโนว์ วอง : ช่างเท้าหลัง

ภาพลักษณ์สตรีที่เป็นตัวแทนของความเป็นจีน ในตัวของมารดา เจต สโนว์ วอง จากเรื่อง *Fifth Chinese Daughter* สามารถวิเคราะห์ว่า เกิดจากความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมจีนกับอเมริกันโดยตรง เพราะความแตกต่างระหว่างสองวัฒนธรรมนั้นมีสูง จึงยังทำให้สตรีจีนที่มาอยู่ในดินแดนแห่งนี้พยายามดำรงความเป็นจีนของตนเอาไว้อย่างเหนียวแน่น เพราะเกรงว่าจะถูกครอบงำจากวัฒนธรรมใหม่ จึงยังต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมเดิม ซึ่งเห็นจากการเข้มงวดกับลูกสาวในเรื่องความประพฤติที่เหมาะสมและอยู่ในโอวาท ห้ามได้เถียงผู้ใหญ่ การให้ลูกสาวรับผิดชอบงานบ้านงานเรือนทุกอย่าง รวมถึงการดูแลน้องๆ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบเต็มที่และที่สำคัญครอบครัวจีนยังคงให้ความสำคัญกับลูกชายในฐานะผู้สืบทอดสกุล มีการจัดงานฉลองเมื่อได้ลูกชาย และเมื่อต้องให้การศึกษา ลูกผู้ชายก็จะได้สิทธิ์ก่อนลูกสาว

มารดาของเจด สโนว์ วอง จึงเป็นภาพลักษณ์แบบฉบับของหญิงจีนที่ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่โดยแท้ ทั้งในฐานะภรรยาและแม่ แม้ว่าเจดจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในสหรัฐอเมริกา แต่กลับเข้มงวดกับลูกสาว หรืออาจจะมากกว่าคนจีนอื่นๆ ด้วยซ้ำ มารดาของเจด สโนว์ วอง จะเป็นช่างทำหลังเดินตามสามี ซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว และไม่ว่าจะถูกหรือผิด พ่อแม่ชาวจีนจะยังคงใช้วิธีการทำโทษแบบเก่า คือ การเชียนตี ซึ่งเห็นว่าเป็นวิธีการสั่งสอนที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด แต่ในการทำโทษนี้ กลับไม่ได้เป็นการสั่งสอน เพราะลูกสาวไม่เข้าใจว่า เหตุใดจึงถูกทำโทษอย่างรุนแรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์ที่ทะเลาะกับเด็กผู้ชาย และเธอไม่ได้เป็นผู้ผิด แต่กลับถูกทำโทษ ยิ่งทำให้เกิดทัศนคติที่เป็นลบกับการเลี้ยงดูแบบจีน พ่อแม่มักจะโทษลูกก่อนเสมอโดยที่ไม่ได้ฟังเรื่องราว จึงยิ่งทำให้ลูกสาวนั้นเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และกลายเป็นช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับลูกสาวในครอบครัว

ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นแม่กับลูกสาวจะพบว่า ผู้เป็นแม่พยายามที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนแบบเดิมให้กับลูกสาว เพื่อให้ลูกสาวเป็นเหมือนเช่นตนที่ทำหน้าที่ภรรยา และแม่ที่ดีของลูกต่อไป เพื่อเป็นการสืบสานวิถีการดำเนินชีวิตแบบจีนเอาไว้ อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าเจด สโนว์ วองนั้นปฏิเสธที่จะดำเนินรอยตามวิถีที่บิดามารดาคาดหวัง เธอกล่าวว่าพ่อและแม่ควรจะเข้าใจว่าลูกสาวกำลังเติบโตขึ้นมาเป็นสตรีในสังคมอเมริกันที่มีความแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับสังคมเมืองจีน "Both of you should understand that I am growing up to be a woman in society greatly different from the one you know in China."²⁰

ดังนั้นจะเห็นว่า ความขัดแย้งที่มีต่อสังคมตะวันตกในคนรุ่นพ่อแม่ ส่งผลกระทบกลายเป็นความขัดแย้งภายในระหว่างพ่อแม่ กับลูกสาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อลูกสาวได้รับอิทธิพลและแนวคิดในการดำเนินชีวิตแบบวิถีอเมริกัน ยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างความเป็นจีนซึ่งมีครอบครัวเป็นศูนย์กลาง กับความเป็นอเมริกันที่ให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคล

4.2.1.2.2 เบลฟ ออร์คิด : สตรีกระดูกเหล็ก

ในเรื่อง *The Woman Warrior* ตัวละครแม่คือ เบลฟ ออร์คิดเป็นภาพลักษณ์ของสตรีที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งในตัวเอง ด้านหนึ่งมี ลักษณะของแม่ชาวจีน ส่วนอีกด้านหนึ่งมีความเข้มแข็งเหนือกว่าสตรีจีนทั่วไป

²⁰ Jade Snow Wong, *Fifth Chinese Daughter* (New York: Harper & Row, 1950), p. 129.

ภาพลักษณ์ที่เป็นจีนของเบรฟ ออร์คิด จะแสดงถึงการยึดติดกับระบบครอบครัวจีนอย่างเหนียวแน่น ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่ลูกๆ เกิดและเติบโตในสังคมตะวันตกที่แสวงหาความเป็นปัจเจกบุคคล อย่างเช่น แม็กซีน ฮง คิงสตัน ผู้เล่าเรื่อง และเป็นลูกสาวคนโตของครอบครัว ความเป็นแม่คนจีนได้สร้างความขัดแย้งระหว่างความสัมพันธ์แม่-ลูก

"I want every one of you living here together. When you're all home, all six of you with your children and husband and wives, there are twenty or thirty people in this house. Then I'm happy. And your father is happy."²¹

ความต้องการของแม่ชาวจีนทั่วไปคือ ต้องการให้ลูกๆ อยู่พร้อมหน้ากันเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะครอบครัวจีนที่อยู่รวมกันจากลูกถึงหลานจึงจะถือว่าชีวิตนั้นมีความสุขสมบูรณ์ นอกจากนี้ความเป็นจีนยังแสดงให้เห็นในกรณีคนขายยาที่เป็นคนอเมริกันได้ส่งยาผิดบ้านโดยเอามาส่งให้ที่บ้านของเบรฟ ออร์คิด ซึ่งเธอถือว่าเป็นสิ่งไม่ดีตามธรรมเนียมจีนและเป็นการผิดมารยาทอย่างร้ายแรงของคนส่งยา จึงต้องการให้ลูกสาวไปขอขมนมหวานมาเพื่อเป็นการแก้เคล็ด แต่นั่นกลับทำให้คนขายยาตีความว่าลูกสาวคงเหมือนกับเด็กชาวจีนที่มักมีนิสัยชอบขอขมนมกินฟรี เบรฟ ออร์คิด คิดว่าตนเองได้สอนมารยาทและแก้ไขไช้กลางตามความเชื่อแบบจีนของเธอ ขณะที่คนขายยาไม่ได้มีความเข้าใจถึงเจตนาที่แท้จริงของการขอขมนม ความเชื่อถือเรื่องไช้กลางซึ่งนำมาสู่สถานการณ์ในลักษณะนี้จึงเป็นอีกภาพสะท้อนหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างความเป็นจีนกับอเมริกัน ซึ่งในกรณีของเบรฟ ออร์คิด ไม่ว่าจะเพราะการขาดความเข้าใจ หรือเรื่องการสื่อสารผิดพลาด สิ่งที่เกิดขึ้นภาพลักษณ์จีนที่ชาวตะวันตกไม่อาจเข้าใจได้

จะเห็นว่า ความขัดแย้งกายที่เกิดขึ้นกับชนรุ่นพ่อแม่ เช่น เบรฟ ออร์คิดเป็นความขัดแย้งจากภายนอก จากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมกับวัฒนธรรมตะวันตก การอพยพจากเมืองจีนมาอยู่ในซานฟรานซิสโกนั้นส่งผลกระทบและเปลี่ยนแปลงชีวิตชนรุ่นก่อน เบรฟ ออร์คิด ซึ่งสามีเป็นเจ้าของร้านซักรีด ทำให้เธอต้องทำงานอย่างหนักเหมือนผู้ชาย อีกทั้งรับผิดชอบลูกอีกหลายคนเหมือนเช่นที่สตรีจีนทั่วไปทำ สภาพของเบรฟ ออร์คิดที่เมืองจีนกับที่ซาน

²¹ Maxine Hong Kingston, *The Woman Warrior: Memoirs of a Girlhood among Ghosts*, p.

ฟรานซิสโกจึงมีความแตกต่างด้วยปัจจัยในการดำรงชีวิตนั้นเปลี่ยนแปลงไปเพราะความยากลำบากในดินแดนใหม่และวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงทำให้เกิดความแปลกแยกและความขัดแย้งระหว่างสองชั่ววัฒนธรรม

ส่วนภาพลักษณ์อีกด้านหนึ่งของเบรฟ ออร์คิด คือ สตรีที่ความเข้มแข็งสามารถนำพาครอบครัวให้อยู่รอดได้ในสังคมอเมริกันที่เต็มไปด้วยความแปลกแยก ลักษณะของเบรฟ ออร์คิดสื่อให้เห็นภาพของสตรีจีนที่จริงจังและไม่สนใจรักสวยงาม ลักษณะดวงตากว้างแบบชาวเอเชีย ลักษณะที่ไม่อ่อนนุ่ม ไม่อ่อนหวาน ไม่ยิ้มแย้ม ปราศจากอารมณ์ขัน และความกลัวใดๆ เบรฟ ออร์คิด เป็นสตรีที่ฉลาด มุ่งมั่น กระตือรือร้น เอาจริงเอาจัง

"My mother is not soft; the girl with the small nose and dimpled underlip is soft. My mother is not humorous, not like the girl at the end who lifts her mocking chin to pose like Girl Graduate. She is intelligent, alert, pretty. I can't tell if she's happy."²²

"Her naturally curly hair is parted on the left, one wavy wisp tendrilling off to the right. She wears a scholar's white gown, and she is not thinking about her appearance. She stares straight ahead.... She has spacy eyes, as all people recently from Asia have."²³

ก่อนที่จะอพยพมายังสหรัฐอเมริกา เบรฟ ออร์คิดตัดสินใจเรียนเป็นแพทย์แม้ว่าจะมีอายุถึง 37 ปีแล้วก็ตาม ต่างจากสตรีรุ่นเดียวกันที่อยู่บ้านเลี้ยงลูกและสามีเป็นผู้เลี้ยงดู เบรฟ ออร์คิด สามารถพึ่งพาและดูแลตนเองได้และเป็นพี่น้าหน้าตาของคนในหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงความแกร่ง และต่อสู้ของสตรีจีนที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายอยู่เสมออย่างที่ปรากฏเป็นภาพลักษณ์แบบฉบับของสตรีจีน ไม่ว่าจะ เป็นมุน ออร์คิด หรือหญิงไต้หวัน ซึ่งชีวิตขึ้นกับผู้ที่เป็นสามี และเมื่อถูกปฏิเสธ ทำให้ไม่สามารถจะดำเนินชีวิตต่อไปได้ และกลายเป็นผู้แพ้

เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ระหว่างสองพี่น้อง เบรฟ ออร์คิดกับมุน ออร์คิดจะ

²² Ibid., p. 59.

²³ Ibid., p.58.

เห็นความแตกต่างโดยสิ้นเชิง เบรฟ ออร์คิดเป็นภาพลักษณ์สตรีนักรบที่มีความแข็งแกร่งและรบได้ชัยชนะ ขณะที่มูน ออร์คิด เป็นนักรบผู้พ่ายแพ้ เป็นโศกนาฏกรรมของสตรีจีนที่ถูกกดขี่ ภาพลักษณ์สตรีนักรบของเบรฟ ออร์คิด แสดงการต่อสู้ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ขัดแย้งกับรากเหง้าของตนเอง การทำงานหนัก กลายเป็นจิตสำนึกที่อยู่ภายในใจของชาวจีนอพยพรุ่นพ่อแม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสตรีจีน ต้องทั้งทำงาน และรับภาระเลี้ยงดูบุตร ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสตรีจีน เมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตความเป็นอยู่จะต่างจากสังคมจีนที่มีความสุขสบายกว่ามาก

“I have not stopped working since the day the ship landed. I was on my feet the moment the babies were out. In China I never even had to hang up my own clothes. I shouldn't have left, but your father couldn't have supported you without me. I'm the one with the big muscles.”²⁴

“I can't stopped working. When I stop working, I hurt. My head, my back, my legs hurt. I get dizzy. I can't stop.”²⁵

การทำงานหนักและไม่สามารถหยุดทำได้กลายเป็นความเคยชินสำหรับคนจีนอพยพ ไม่ว่าจะชายหรือหญิง สิ่งที่คนอพยพต้องเผชิญคือ ความยากลำบาก และการทำงานตลอดชีวิตเพื่อแลกเปลี่ยนกับความอยู่รอดในสังคมที่แปลกแยก สำหรับ เบรฟ ออร์คิด ชื่อของเธอนั้นบอกถึงความหาญกล้า และเข้มแข็ง เธอทำงานประจุกกับชายอกสามศอก ไม่ว่าจะเป็นการยกของหนักขึ้นลงบันได และทำงานตั้งแต่รุ่งเช้าถึงเที่ยงคืน ขณะเดียวกันก็ต้องดูแลครอบครัวซึ่งเป็นภาระหนักยิ่ง “This mother can carry a hundred pound of Texas rice up-and downstairs. She could work at the laundry from 6:30 a.m. until midnight, ...” (p.104) ความเข้มแข็งของเบรฟ ออร์คิด จึงแสดงความแกร่งทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเป็นชาวจีนอพยพ ทำให้เห็นภาพลักษณ์สตรีจีนที่มีความแตกต่าง ในกรณีของเบรฟ ออร์คิดกับมูน ออร์คิดเป็นภาพลักษณ์ตรงข้ามโดยสิ้นเชิง (contrast) ซึ่งมีทั้งสตรีที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นผู้ชนะอย่างเบรฟ ออร์คิดกับสตรีที่เป็นผู้แพ้และมีจุดจบที่น่าเศร้าอย่างมูน ออร์คิด น้องสาว ซึ่งมีความอ่อนแอทั้งทางด้านกายภาพ และจิตใจ ซึ่งชื่อของเธอก็สื่อถึงตัวเธอได้เป็นอย่างดีคือดูสวยงาม สูงส่ง แต่จับต้องไม่ได้ และไม่สามารถ

²⁴ Ibid., p. 104.

²⁵ Ibid., p.106.

ดำรงอยู่บนโลกใบนี้ได้ “But all the jobs seemed hard for Moon Orchid, who was wearing stockings and dress shoes and a suit.” (p.136) ความไม่สามารถปรับตัว และรับความเปลี่ยนแปลงในสังคมอเมริกันทำให้เห็นถึงสภาวะเปราะบางของสตรีจีนที่มีลักษณะเป็นแบบฉบับ ซึ่งเป็นภาพที่ชาวตะวันตกมักมองว่าสตรีจีนมีลักษณะเช่นนั้นคือ เปราะบาง อ่อนแอ ต้องการการคุ้มครอง และไม่สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้และลงท้ายด้วยการเป็นผู้แพ้ ภาพลักษณ์ของมูน ออริคิดทั้งทางกายภาพและจิตใจสื่อถึงสตรีที่ตกเป็นผู้กระทำและไม่สามารถที่จะปกป้องตนเองได้

ชื่อเรื่อง *The Woman Warrior* จึงเป็นการสวดตีความเด็ดเดี่ยว และความเข้มแข็ง กล่าวหา ประตุนักรบของสตรีจีนเช่น เบรฟ ออริคิดซึ่งสามารถเอาชนะอุปสรรคความยากลำบาก และเป็นภาพลักษณ์นักรบสตรีที่ได้ชัยชนะ ขณะเดียวกันก็เป็นการระลึกถึงสตรีจีนที่เป็นผู้พ่ายแพ้ อย่างเช่นมูน ออริคิดด้วย

4.2.1.2.3 แม่ชาวจีนจากสโมสรโชคดีมีสุข (*The Joy Luck Club*)

ภาพลักษณ์สตรีที่เป็นแม่คนจีนมีความเป็นสากล ไม่ว่าจะเป็น เบรฟ ออริคิดหรือแม่ในเรื่อง *The Joy Luck Club* ของเอมี ตัน แม่ชาวจีนในเรื่อง *The Joy Luck Club* ไม่ว่าจะเป็น ชูหยวน, แอนเหมย, ลินโด และหยิงหยิง เป็นตัวแทนความเป็นจีน ตรงกันข้ามกับลูกสาวซึ่งเป็นตัวแทนอเมริกัน ความเป็นตะวันออกในฐานะด้านตรงข้ามตะวันตกแสดงออกอย่างชัดเจน

ความขัดแย้งในตัวสตรีที่เป็นแม่สามารถมองว่าเป็นความขัดแย้งต่อสังคมตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นวิถีแบบอเมริกัน การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นความขัดแย้งภายนอก ส่วนอีกความขัดแย้งที่เกิดขึ้นคือ ความขัดแย้งภายในระหว่างแม่กับลูก จะเห็นความสัมพันธ์ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างความเป็นตะวันออกของแม่ ซึ่งตรงข้ามกับความเป็นตะวันตกของลูกสาว (east vs west) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบทรหดระหว่างแม่-ลูกทั้ง 4 คู่ ผู้แต่งได้สร้างให้ตัวละครแม่ทั้งสี่มีลักษณะความเป็นตะวันออก คือความเป็นจีนในเรื่องค่านิยม ทศนคติในการดำรงชีวิต ใช้ภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาแม่ ในขณะที่ลูกเป็นตัวแทนจากฟากตะวันตกจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งผู้เป็นแม่จำเป็นต้องยอมรับในความแตกต่างที่เกิดขึ้น คือ ความเป็นลูกสาวอเมริกันมากกว่าลูกสาวจีนอย่างที่คุณแม่ต้องการ ซึ่งแม่ชาวจีนในเรื่องนี้ต่างเฝ้าดูลูกสาวอเมริกันของตนด้วยความหวังว่าลูกสาวจะเข้าใจถึงรากเหง้าที่แท้จริง และตัวตนแห่งความเป็นจีนของผู้เป็นแม่ และของลูกสาวที่ขาดด้วยความเป็นอเมริกันไว้ เหมือนเช่นที่ หยิงหยิง แม่ชาวจีน ซึ่งมองเห็นลูกสาวจากอีกฟากฝั่งตรงข้าม คือ ความเป็นตะวันตก โดยผู้เป็นแม่ยืนอยู่ฝั่งตะวันออก ทำ

ให้เห็นเส้นแบ่งระหว่างจีนและอเมริกันชัดเจน หากแต่เธอก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นได้ และดูเหมือนจะยอมรับในความแตกต่างระหว่างสองชั่วที่เกิดกับเธอและลูกสาวของเธอ เธอยอมรับการปรับตัวในสังคมอเมริกัน การพูดภาษาอังกฤษด้วยลิ้นที่แข็ง

“Saint took me to America, where I lived in houses smaller than the one in the country. I wore large American clothes. I did servant’s tasks. I learned the Western ways. I tried to speak with a thick tongue. I raised a daughter, watching her from another shore. I accepted her American ways.”²⁶

แม้ว่าสังคมอเมริกันจะทำให้คนรุ่นแม่เกิดความขัดแย้งกับลูกสาวของตน แต่ในความสัมพันธ์พี่น้องระหว่างแม่-ลูกสาวเองก็มีความขัดแย้งภายในอยู่ ผู้เป็นแม่จะมองว่าลูกสาวอเมริกันของตนนั้นไม่สนใจถึงความเป็นไปในอดีตของมารดา หรือความเป็นจีนที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ขณะที่สิ่งที่ลูกสาวมองเห็นในตัวแม่ของพวกเธอคือ ภาพลักษณ์ของแม่ชาวจีนที่พูดภาษาจีนและใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างกระท่อนกระแท่น ในบทที่จูนเป็นผู้เล่าเรื่องแทนมารดาของเธอที่เสียชีวิตไป เธอตระหนักถึงความเป็นแม่ของป่าๆ ทั้งหลาย ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับแม่ของเธอที่ตั้งความหวังไว้ในตัวลูกสาว และเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง

“In me, they see their own daughters, just as ignorant, just as unmindful of all truths and hopes they have brought to America. They see daughters who grow impatient when their mothers talk in Chinese, who think they are stupid when they explain things in fractured English.”²⁷

เพราะฉะนั้น การตัดสินความเป็นแม่ของลูกสาวทำให้แม่กลายเป็นตัวแทนความเป็นจีน ขณะที่ลูกสาวเป็นตัวแทนอเมริกัน และปฏิเสธความเป็นจีน ผู้เป็นแม่ยังยอมรับความเป็นอเมริกัน ซึ่งที่จริงแล้วผู้เป็นแม่ต้องการให้ลูกสาวมองเห็นคุณค่าของทั้งความเป็นจีน และความเป็นอเมริกัน ดังที่ลินโดต้องการให้เวอริลมีทั้งความเป็นจีนและความเป็นอเมริกัน หากแต่ทั้งสองด้านนั้นไม่สามารถผสมผสานกลมกลืนได้ เพราะลูกสาวเลือกเป็นตะวันตกมากกว่า

²⁶ Amy Tan. *The Joy Luck Club*, p. 251.

²⁷ *Ibid.*, p. 40.

"It's my fault she is this way. I wanted my children to have the best combination: American circumstances and Chinese character. How could I know these two things do not mix?"²⁸

เช่นเดียวกับแม่-ลูกสาวคู่นี้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับแม่-ลูกสาวคู่อื่นเป็นไปในการทำงานเดียวกัน ลูกสาวจะใช้มาตรฐานแบบอเมริกันมากกว่ามาตรฐานจีน และมองตนเองในฐานะที่เป็นอเมริกันมากกว่า ดังเช่นที่ โรสลูกสาวอเมริกันพูดถึงมาตรฐานอเมริกันย่อมดีกว่าจีน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ซึ่งการมองในลักษณะนี้เป็นการตัดสินและเลือกรับวิถีแบบอเมริกันเข้ามาไว้ตนเองอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ บทบาทความเป็นแม่คนจีนยังคงมีอิทธิพลและสร้างความขัดแย้งในตัวตนให้กับผู้ที่เป็ลูกสาว ภาพลักษณ์ของแม่คนจีนจะกดดันลูกสาวด้วยการตั้งความหวัง เมื่อลูกสาวเกิดความขัดแย้งภายในใจก็จะตอบโต้ผู้เป็นแม่ด้วยการสร้างความผิดหวังให้กับผู้เป็นแม่ ลูกสาวต้องการจะพิสูจน์ให้ผู้เป็นแม่เห็นว่าการตั้งความหวังสูงเกินไปนำมาซึ่งความล้มเหลว และลูกสาวก็มักจะพิสูจน์ความเชื่อของตนด้วยความล้มเหลวจริงๆ เช่น กรณีที่จูน ลูกสาวหยุดเล่นเปียโนหรือหยุดเรียนในระดับมหาวิทยาลัย

"It was not the only disappointment my mother felt in me. In the years that followed, I failed her so many times, each time to asserting my own will, my right to fall short of expectations. For unlike my mother, I did not believe I could be anything I wanted to be. I could only be me."²⁹

ความขัดแย้งระหว่างซุหยวน และจูน เกิดจากความสิ้นหวังของผู้เป็นมารดาที่มีอดีตทอดทิ้งลูกสาวฝาแฝดไว้ที่เมืองจีน ทำให้ลูกสาวอเมริกันกลายเป็นความหวังและนำมาซึ่งความขัดแย้งที่ลูกสาวไม่อาจเข้าใจแม่ของตน ความกลัวความคาดหวังที่แม่ตั้งขึ้น เมื่อคิดว่าลูกสาวจะเป็นผู้ที่สมบูรณ์แบบเมื่ออยู่ในสังคมตะวันตก กลายเป็นปมขัดแย้งในใจของลูกสาว "In all of my imagination, I was filled with a sense that I would soon become perfect."³⁰

²⁸ Ibid., p. 254.

²⁹ Ibid., p. 142.

³⁰ Ibid., p.133.

ความสมบูรณ์แบบเป็นภาพที่แม่คนจีนทุกคนต้องการผลักดันให้เกิดกับลูกสาวอเมริกันของตน ภาพลักษณ์บุคคลที่ประสบความสำเร็จกลายเป็นแม่แบบที่แม่ชาวจีนนำมาใส่ให้กับลูกสาวเช่น ภาพลักษณ์ของเชอรี เทมเบิล เด็กหญิงอเมริกันที่มีความสามารถในการแสดงทำให้ซูหยวนเคี้ยวเชียวให้ลูกสาวเล่นเปียโน แต่จูนกลับไม่ได้คิดเช่นนั้น เธอกลับกลัวการเปรียบเทียบและความหวังที่แม่ตั้งไว้เพื่อให้ลูกสาวมีความสมบูรณ์แบบทำให้เธอตัดสินใจเลิกกลางคัน และกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการล้มเลิกและล้มเหลวในชีวิตการเรียนและการทำงาน การที่เธอทำเช่นนี้เหมือนการต่อต้านและปฏิเสธการตั้งความหวังจากตัวผู้เป็นแม่ จูนมักจะกล่าวถึงความเป็นตัวเธอซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าผู้เป็นแม่ได้รับอิทธิพลตะวันตกด้วยเช่นกันไม่ว่าจะเป็นความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมอเมริกันที่ลูกสาวของตนเติบโตมา รวมทั้งการผลักดันลูกสาวให้ได้มีโอกาสที่ดีในสังคมอเมริกัน เมื่อวิเคราะห์จากแง่มุมของผู้เป็นแม่ ซูหยวนเป็นแม่ชาวจีนที่มีความเชื่อในภาพลักษณ์ของสังคมอเมริกันที่ว่าทุกคนสามารถเป็นอะไรก็ได้ตามตำนานความฝันของอเมริกันชนหรือ “American dream” คำว่า “Gold Mountain” หรือ “ภูเขาทอง” เป็นคำใช้เรียกแทนสหรัฐอเมริกาสำหรับคนจีนเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายสำคัญสำหรับชาวจีน สื่อความหมายความเจริญก้าวหน้า ความยิ่งใหญ่ ความร่ำรวย ประสบความสำเร็จ อาจกล่าวได้ว่าอเมริกาคือตำนานความสำเร็จในดินแดนตะวันตก เป็นตำนานหรือเป็นความฝันของชาวจีนก็ไม่ผิดนัก การได้ฟังเรื่องราวต่างๆ ที่สร้างความหวังเกี่ยวกับการดำรงชีวิตที่สุขสบายรวมถึงการประสบความสำเร็จในชีวิต เหล่านี้มีอิทธิพลต่อชาวจีนมากและตัวละครแม่แสดงถึงการเลือกรับแนวคิดแบบอเมริกันดังกล่าว เพื่อชดเชยกับความสิ้นหวังจากเมืองจีน ขณะเดียวกันก็ตอบสนองต่อความรู้สึกกดดันในฐานะชนกลุ่มน้อยชาวจีนที่ว่าตำนานความฝันของอเมริกันชนให้โอกาสกับทุกคนที่ไม่ว่าจะเป็นมาอย่างไรก็สามารถสร้างตนเองให้ประสบความสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามนักวิจารณ์ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในเรื่อง *The Joy Luck Club* ว่าความฝันแบบอเมริกันไม่ได้เป็นความจริงหากแต่เป็นมายาคติ “...we find Mrs. Woo in *the Joy Luck Club* phrasing her unrealistic expectation for Jing-Mei in terms of the American myth of immigrant success.”³¹

“myth” ในบริบทนี้หมายถึง มายาคติ คำว่า “American myth” จึงสื่อความหมายถึงความเชื่อหรือตำนานแบบอเมริกันที่ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวัง เป็นการรับรู้ที่ผิดจากความ

³¹ Sau-ling Cynthia Wong, *Reading Asian American Literature From Necessity to Extravagance* (New Jersey: Princeton University Press, 1993) p. 40.

เป็นจริง เพราะพ่อแม่คนจีนมักจะนึกถึงการประสบความสำเร็จของลูกหลานที่กลายเป็นอเมริกันมากกว่าเป็นจีนและต้องประสบความสำเร็จ จึงถูกลวงด้วยมายาคติทำให้เกิดการตั้งคำถามว่า แท้จริงแล้วอเมริกาเป็นดินแดนแห่งความสำเร็จหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในกรณีของจูนเป็นการพิสูจน์ว่าความเชื่อในตำนานอเมริกันชนของคนรุ่นก่อนนั้นเป็นการรับรู้ที่ผิดจากความเป็นจริง เพราะจูนเป็นภาพของชาวจีน-อเมริกันรุ่นใหม่ที่ค่อนข้างล้มเหลวตามบรรทัดฐานของชนชั้นกลางในสังคมอเมริกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศึกษาที่เธอเรียนไม่จบ และการทำงานที่ไม่สามารถสร้างการยอมรับให้กับคนขาวได้ อีกทั้งยังถูกนำมาวิจารณ์กลางวงอาหารในหมู่คนจีนด้วยกันอีก เป็นการย้ำให้เห็นความคาดหวังที่อยู่คู่กับความล้มเหลวของตัวละครจูน เพราะซูหยวนผู้เป็นแม่ เป็นชนชาวจีนที่เชื่อว่า ลูกสาวจะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในดินแดนแห่งนี้ได้ เห็นได้จากการเคี่ยวเข็ญให้เรียนเปียโนเพื่อให้ลูกสาวได้ชื่อว่าเป็นตำนานเด็กมหัศจรรย์ (prodigy) ในสังคมอเมริกัน

ในทางตรงกันข้าม ลูกสาวกลับคิดว่าตนเองเป็นได้เพียงเท่านั้น “I could only be me” (p.142) ลูกสาวไม่ต้องการที่จะสนองตอบความต้องการของแม่ และพยายามที่จะรักษาความเป็นปัจเจกบุคคลของตนเอง (individual) จึงเป็นที่มาของความขัดแย้งทั้งหมด นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของแม่ชาวจีนมักจะชอบอวดความสามารถของลูกสาวในวงเพื่อน แม่ชาวจีนมักชอบเปรียบเทียบความสามารถของลูกสาวตนเองกับลูกสาวคนอื่น ทำให้ลูกสาวอเมริกันรู้สึกอับอายจากการแสดงออกของแม่ชาวจีนของตน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ลูกสาวปฏิเสธความเป็นจีน

ในกรณีของจูนมีส่วนที่คล้ายกับของเวเวอร์ลีที่เล่นหมากรุกและหยุดเล่นเมื่อเกิดความขัดแย้งกับมารดา และไม่สามารถกลับไปเล่นดีเหมือนเดิม ทั้งที่เคยเป็นแชมป์หมากรุกที่อายุน้อยที่สุดในประเทศ ความสัมพันธ์บนความขัดแย้งระหว่างลินโด ของผู้เป็นแม่ และ เวเวอร์ลี ของผู้เป็นลูก สามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แม่มีต่อลูกสาวได้อีกด้วย ใน *ม่านแห่งอดีต* ผู้เขียนได้ยกข้อสังเกตของเอเดรียน ริช (Adrienne Rich) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง *Of Women Born* ที่ศึกษาเรื่องอำนาจและความไร้อำนาจของผู้หญิงที่อยู่ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ เอาไว้ว่า ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แม่มีต่อลูกนั้น สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของสังคมพ่อเป็นใหญ่ คือ “เธอ(ลูก) ต้องทำอย่างนี้เพราะฉัน (แม่) รู้ดีว่าสิ่งนี้ดีสำหรับเธอ” วิธีการใช้อำนาจแบบดังกล่าวของแม่เป็นช่องทางเล็กๆ ที่เปิดโอกาสให้ “หญิงที่ไร้อำนาจได้ใช้ความเป็นแม่ของเธอแสดง

อำนาจภายในขอบเขตแคบๆ เพื่อตอบสนองความปรารถนาที่จะมีอำนาจ (will to power) ของเธอไปได้บ้าง”³²

เมื่อนำข้อสังเกตของริช มาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแม่ชาวจีนกับลูกสาวจะพบว่าผู้เป็นแม่(แต่ละคนอยู่ในระบบสังคมจีนที่ชายเป็นใหญ่มาก่อน) ได้ใช้อำนาจความเป็นแม่ต่อลูกสาว ส่งผลให้ลูกสาวเกิดความขัดแย้ง สับสนและเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง เวเวอร์ลีมีความกังวลและไม่มั่นใจในการเล่นหมากรุกหลังจากที่ขัดแย้งกับแม่ของเธอ “...I continued to play, but never with that same feeling of supreme confidence. I fought hard, with fear and desperation.”³³ จะเห็นอิทธิพลความเป็นแม่ชาวจีนที่มีต่อลูกสาว เพราะอำนาจของแม่คนจีนอย่างลินโดได้ตอกย้ำความรู้สึกขัดแย้งภายในใจของลูกสาวให้รุนแรงมากขึ้นและทำให้เกิดความลังเลในการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด เช่น การวิพากษ์วิจารณ์การเลือกคู่ครองทำให้เวเวอร์ลีเกิดความกดดัน เพราะกลัวว่าสิ่งที่เธอเลือกและคิดว่าดีแล้วนั้นจะไม่ดีพอในความคิดของแม่ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจของลูกสาวไม่มากนักน้อย

The Joy Luck Club ในฉบับที่เป็นภาษาไทยชื่อ มาจากสองฝั่งฟ้า จิระนันท์พิตรปรีชาได้เขียนกล่าวนำไว้อย่างน่าสนใจเกี่ยวกับ “โลกภายใน” ของผู้หญิง และความสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูกสาวท่ามกลางความขัดแย้งทางความคิด โดยที่ลูกสาวคิดว่าแม่ไม่เข้าใจโลกที่ลูกสาวเติบโตและได้หล่อหลอมความเป็นตัวของตัวเองขึ้น ซึ่งเป็นโลกในสังคมตะวันตกแบบอเมริกันที่แตกต่างจากโลกของผู้เป็นแม่ซึ่งโลกของสังคมจีน อย่างไรก็ตาม ลูกสาวได้ค้นพบว่าความจริงแล้วผู้เป็นแม่เป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาของลูกดีที่สุดใน จิระนันท์กล่าวว่า จะพบ “ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง แต่ไม่ยอมแตกแยก”³⁴ ในแม่-ลูกสาวทุกคู่ ทั้งนี้ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปสักเท่าใดและในวัฒนธรรมไหนก็ตาม จะเป็นคนรุ่นเก่าหรือคนรุ่นใหม่ ปัญหาของผู้หญิงจะทวีความซับซ้อนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการยอมรับจากสังคม ญาติพี่น้อง การตั้งความหวังจากผู้เป็นมารดา การที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาสามี ทำให้ขาดความเป็นตัวของตัวเองไปในที่สุด การแต่งงาน การหย่าร้าง แต่ในที่สุดแล้ว ผู้เป็นแม่กลับเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้กับลูกสาวได้ดีที่สุด เพราะคนรุ่นแม่ได้ผ่านปัญหาและมองเห็นความจริงของปัญหา เพราะแม้ว่าเวลาจะผ่านไป ปัญหาที่นั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเลย หากแต่ผู้หญิงเหล่า

³² กาญจนา แก้วเทพ, *ม่านแห่งอคติ: ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2536), หน้า 51.

³³ Amy Tan, *The Joy Luck Club*, p. 173.

³⁴ เอมีตัน, *มาจากสองฝั่งฟ้า*, จิตราภรณ์ วนัสพงศ์ แปล (นนทบุรี: สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2541) หน้า 8.

นี้จะแสวงหาทางออกให้กับชีวิตของพวกเขาได้อย่างไร ซึ่งวิธีที่เอมี ตันนำเสนอก็คือ การย้อนกลับ ไปดูว่าคนรุ่นแม่ของพวกเขาเผชิญอะไรมาบ้าง และทำอะไรให้ผ่านวันเวลาเหล่านั้นมาได้ ทำให้เรารู้ว่าเธอก็คือส่วนหนึ่งของแม่ และแม่ก็อยู่ในตัวเธอ ทั้งหมดไม่ได้หายหรือแยกจากกัน หากแต่รอวันที่จะค้นพบ และเข้าใจความหมายของมัน³⁵

ดังที่กล่าวมา เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูกจะเห็นว่าผู้เป็นแม่นั้นเป็น ตัวแทนของโลกตะวันออกในเรื่องความคิดและวิถีการดำเนินชีวิต ภาพความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้ามคือตะวันออกกับตะวันตกมีความเด่นชัดยิ่งขึ้นเมื่อมีตัวละครรุ่นลูกมาทำให้ความเป็นจีนของผู้เป็นแม่ชัดเจนขึ้น ดังที่เวเวอร์ลิ่งกล่าวว่าเป็นการยากที่คนอื่นจะเข้าใจสถานการณ์เมื่อมีแม่คนจีน ซึ่งไม่เหมือนกับแม่คนอื่นๆ ในโลก ทั้งนี้จะเห็นว่าผู้เป็นแม่ทั้งหมดของเรื่องนี้รวมถึงผู้เป็นแม่ใน *The Woman Warrior* มีภาพลักษณ์ที่คล้ายกัน คือยังคงได้รับอิทธิพลของสังคมจีนทำให้พื้นฐานความคิดและโลกทัศน์ยังคงความเป็นจีนอยู่ ผู้เป็นแม่จะเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของลูกสาว ซึ่งอาจมองว่าเป็นการเข้ามายุ่งกับชีวิตส่วนตัวมากเกินไปเมื่อเทียบกับครอบครัวตะวันตก

ดังที่เอมี หลิงกล่าวว่า ลูกสาวภูมิใจในความเข้มแข็งของผู้เป็นแม่จากการรับฟัง โศกนาฏกรรมอันน่าประทับใจที่เกิดขึ้นในโลกเก่า ลูกสาวสามารถสัมผัสความจริงใจและความรักที่ดุเดือดของผู้เป็นแม่ ขณะเดียวกันก็เหนื่อยใจกับความต้องการหรือการเรียกร้องที่เกินเหตุของแม่ การเข้ามาล่วงล้ำชีวิตส่วนตัวของลูกมากเกินไป อีกทั้งความคิด และการแสดงออกซึ่งบางครั้งก็ทำให้ลูกสาวรู้สึกอับอายขายหน้าในความดื้อดึง ความมมงาย และผิดกาลเทศะ ซึ่งเป็นวิถีแบบที่เป็นความคิดและแนวทางของโลกเก่า

“The daughters are proud of their mother’s strength and ingenuity; moved by their tragic, beautiful stories from Old Country, and touched by their fierce love; but at the same time the daughters are exasperated by their mothers’ impossible demands; resentful of their mothers’ intrusions on their lives, and sometimes humiliated and ashamed of their stubborn, superstitious, out-of-place Old World ways.”³⁶

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

³⁶ Amy Ling, *Between Worlds: Women Writers of Chinese Ancestry*, p. 133.

4.2.1.2.4 มาห์ : ความเป็นแม่กับภาวะจำยอม

ตัวละครแม่ตัวสุดท้ายในกลุ่มนี้คือ มาห์ (Mah) จากเรื่อง *Bone* ภาพลักษณ์ของมาห์จะสะท้อนภาพแม่คนจีนที่ต้องรับเผชิญความยากลำบากในฐานะชนรุ่นอพยพ ขณะเดียวกันก็มีความเข้มแข็งต่อสู้ในอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างสูง ความแปลกแยกจากการอพยพมาในฐานะชนกลุ่มน้อย สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกโดดเดี่ยวและแปลกแยกจากสังคมในสตรีรุ่นแม่ ซึ่งมีชีวิตที่ลำบากกว่ารุ่นลูกมาก ดังเช่นที่ลิซ่าลูกสาวคนโตพูดถึงชีวิตคู่ของมาห์และลีออนที่มีเรื่องทะเลาะกันตลอดเวลา ทั้งคู่ต่างทำงานหนักและเป็นการใช้ชีวิตคู่เพื่อร่วมกันรับผิดชอบและทำงานหนักเพื่อที่คนรุ่นลูกจะสามารถมีชีวิตที่ดีกว่าและได้แต่งงานเพราะความรัก ต่างจากคนรุ่นพ่อแม่ที่แต่งงานเพื่อความอยู่รอด ซึ่งในอดีตจะมีการจับคลุมถุงชนที่คู่แต่งงานไม่ได้รู้จักกันมาก่อนและเป็นคนแปลกหน้าต่อกันแต่นั้นก็เป็นโชคชะตาที่ทำให้ต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว

“Mah's and Leon's lives were always on high fire. They both worked too hard; it was as if their marriage was a marriage of toil—of toiling together. The idea was that the next generation would marry for love.”

“The old way. Matches were made, strangers were wedded, and that was fate. Marriage was for survival.”³⁷

ดังนั้นการใช้ชีวิตคู่ของมาห์กับลีออนจึงถือเป็น“ภาวะจำยอม” (Necessity) อีกรูปแบบหนึ่งที่สตรีจีนเช่นมาห์จำเป็นต้องยอมรับเพื่อความอยู่รอด การทำงานหนักของทั้งลีออนและมาห์แสดงถึงภาวะที่ตึงเครียด ไม่สามารถหาความสำคัญอื่นและส่งผลกระทบต่อชีวิตคู่ในที่สุดจากการเล่าของลิซ่า มาห์มักจะนั่งเย็บผ้าที่จักรเย็บผ้าของเธอเสมอแม้ในยามกินข้าวก็ยังต้องทำงานไปด้วยและในตอนเช้าก่อนที่ทุกคนในบ้านจะตื่น มาห์ก็จะนั่งประจำอยู่ที่จักรเย็บผ้าของเธออยู่ก่อนแล้ว “Save to work. Mah sat down at her Singer with the dinner rice still in her mouth...And in the morning, long before any of us awoke, she was already there, at work.”³⁸ ดังนั้นภาวะจำยอมทำให้ครอบครัวจีนนี้ไม่สามารถมีชีวิตที่สะดวกสบายหรือใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายได้ ด้วยบทบาทความเป็นแม่คนจีนที่ต้องนำพาครอบครัวให้สามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมอเมริกันที่มีความแตกต่างสูง

³⁷ Fae Myenne Ng, *Bone* (New York: HarperPerennial, 1993), pp. 33-34.

³⁸ Ibid., 34.

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับมาห์คล้ายกับความขัดแย้งของแม่คนจีนคนอื่นคือ ความขัดแย้งในความเป็นจีนของตนกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอเมริกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกสาวอเมริกัน มาห์ยังคงมีความเป็นสตรีจีนสูงแม้ว่าจะอยู่ในสังคมอเมริกันก็ตาม ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างคนรุ่นแม่กับลูกยังคงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เป็นแม่มีความรู้สึกอบอุ่นใจ "The generational contact was a comfort to Mah..."(p. 24) การอยู่รวมเป็นครอบครัวพร้อมหน้ามีความหมายและความสำคัญมากสำหรับแม่คนจีน ตรงข้ามกับลูกสาวอเมริกันที่ต้องการอิสระเสรีและเลือกดำเนินชีวิตของตนเอง เช่นเดียวกับมารดาของผู้เล่าเรื่องในเรื่อง *The Woman Warrior* ถึงแม้ว่าลูกสาวจะโตและต้องออกจากครอบครัวไปเพื่อมีชีวิตส่วนตัว แต่สำหรับแม่คนจีนการยอมรับในเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลของลูกสาวอาจเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากระบบครอบครัวจีนที่รับรู้มาตลอดทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างความเป็นครอบครัวกับความเป็นปัจเจกบุคคล

ความขัดแย้งต่อสังคมตะวันตก จะเห็นจากการที่คนรุ่นแม่จะใช้ชีวิตอยู่ในไชน่าทาวน์เท่านั้นและแทบจะไม่รู้จักโลกที่อยู่ด้านนอกไชน่าทาวน์ การออกมานอกไชน่าทาวน์เหมือนการออกจากโลกของตนเองชั่วคราวเพื่อหนีจากความจำเจและสภาพเดิม หากแต่ไม่สามารถอยู่ได้ตลอดไป โลกของสตรีรุ่นแม่จึงอยู่ในวงจำกัดไม่ว่าจะเป็นเรื่องพื้นที่ในสังคมและเรื่องความรู้สึก ซึ่งอาจเกิดกับสตรีรุ่นแม่หลายคนที่มีชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในไชน่าทาวน์และพอใจเช่นนั้น มากกว่าไปอยู่ในโลกของชาวอเมริกันกระแสหลัก ต่างจากลูกสาวอเมริกัน ซึ่งเมื่อโตขึ้นมักจะมีแนวโน้มที่จะออกไปใช้ชีวิตนอกไชน่าทาวน์ และเข้าสู่สังคมกระแสหลัก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตส่วนตัว และการทำงาน เช่นนี้นำลูกสาวคนเล็กที่พอใจชีวิตที่อยู่นอกไชน่าทาวน์มากกว่า และมองว่าตนเองเป็นคนอื่นสำหรับสังคมไชน่าทาวน์ เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านจึงมีแต่ความรู้สึกของการเป็นคนนอกสังคมจีน

โดยสรุปจะเห็นว่า ภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นฉบับสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ภาพลักษณ์สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของสังคม มีชีวิตและผ่านประสบการณ์ชีวิตที่ถูกกดขี่จากผู้ชาย และมักมีจุดจบเป็นโศกนาฏกรรม กลายเป็นรูปแบบที่ชาวตะวันตกหรือคนทั่วไปเข้าใจว่า สตรีจีนมีชะตากรรมที่น่าเศร้าและเป็นผู้พ่ายแพ้

ส่วนภาพลักษณ์แบบฉบับอีกภาพหนึ่งคือ ภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นตัวแทนความเป็นจีน โลกเก่า มีทัศนคติการดำรงชีวิตและความเชื่อแบบจีน บทบาทความเป็นแม่คนจีน จะเห็นเด่นชัด สตรีกลุ่มนี้ได้มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ในสังคมจีนและสังคมอเมริกา การอพยพมานั้นด้วยเหตุจำเป็นไม่ว่าจะเป็นเพราะการหนีจากสภาวะสงครามและความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สตรีรุ่นแม่ยังคงยึดมั่นกับค่านิยมจีนของตน เพราะเกรงว่าจะถูกอิทธิพลของตะวันตกกลืนเมื่อเวลาผ่านไป

และส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างความเป็นจีนของตนกับสังคมอเมริกันที่แวดล้อมอยู่ ดังนั้น ภาพลักษณ์สตรีที่เป็นแบบฉบับจึงเป็นภาพลักษณ์ที่นักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนได้นำเสนอ เพื่อสะท้อนความเป็นจีนได้ชัดเจนที่สุด

4.2.2 ภาพลักษณ์ใหม่ของสตรีจีน-อเมริกัน เป็นตัวแทนความเป็นตะวันตก

โลกใหม่หรือสังคมอเมริกัน ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลและมีลักษณะสตรีนิยม สตรีกลุ่มนี้อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของสังคมภายในคือครอบครัวจีนกับสังคมภายนอกที่เป็นอเมริกันกระแสหลัก ตัวละครสตรีเหล่านี้พยายามทำให้เกิดความสมดุลมากที่สุด เพราะไม่สามารถสลัดความเป็นจีนหรือความเป็นอเมริกันออกไปได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วละทิ้งอีกอย่างไปได้ ภาพลักษณ์สตรีกลุ่มนี้จะแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับภาพลักษณ์สตรีที่เป็นแบบฉบับ ภาพลูกสาวอเมริกันจะแสดงความเป็นตัวตนออกมาชัดเจนและรับอิทธิพลของสังคมตะวันตก ความเป็นปัจเจกบุคคลที่ต้องการแสดงออกถึงจุดยืนและต้องการการยอมรับจากสังคมในฐานะที่เป็นอเมริกันเชื้อสายจีนและเป็นผู้หญิงจีนที่อยู่ในสังคมคนผิวขาวส่งผลให้สตรีกลุ่มนี้มีภาพลักษณ์ที่เป็นสตรีนิยม ลูกสาวอเมริกันจะแสดงความคิดเห็นของตนเองมีความเป็นปัจเจกบุคคลและต้องการการยอมรับจากสังคมเท่ากับที่ผู้ชายต้องการทั้งเรื่องเรื่องการศึกษา การทำงาน และสถานภาพในครอบครัว

4.2.2.1 ผู้เล่าเรื่องใน *The Woman Warrior*: สตรีนักรบยุคใหม่

ภาพลักษณ์ลูกสาวหรือผู้เล่าเรื่องใน *The Woman Warrior* ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นเสียงของผู้ประพันธ์คือตัวคิงส์ตันเองเป็นภาพลักษณ์ใหม่ของสตรีจีน-อเมริกันที่แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาในเรื่องการเหยียดผิวในสังคมอเมริกัน ความกดดันในความเป็นคนเชื้อสายเอเชียในสังคมอเมริกัน เรื่องความเท่าเทียมระหว่างหญิง-ชาย การเป็นลูกสาวของครอบครัวจีน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งกับความคิดจีน การแสดงความรู้สึกจะเปิดเผยและรุนแรง เพราะมีความกดดันผสมกับความโกรธแค้น ภาพของผู้เล่าเรื่องตรงข้ามกับภาพสตรีในกลุ่มแรกที่มีลักษณะยอมรับโดยดูชน ผู้เล่าเรื่องได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงประสบการณ์ของการเป็นลูกสาวในครอบครัวจีนและเป็นสตรีเชื้อสายจีนในสังคมตะวันตก

ความขัดแย้งของลูกสาวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ความขัดแย้งภายนอกที่เกิดจากการอยู่ระหว่างสังคมจีนกับสังคมตะวันตก ครอบครัวยังมีความเป็นจีนแม้ว่าจะตั้งรกรากอยู่ที่ซานฟรานซิสโกตั้งแต่รุ่นพ่อแม่และอเมริกาคือบ้าน เพราะคนรุ่นนี้ไม่คิดว่าจะกลับไปอยู่ที่เมือง

จีนอีก อย่างไรก็ตามความเป็นจีนยังคงครอบงำชาวจีนอพยพรุ่นพ่อแม่อยู่ ในขณะที่ลูกสาวรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าทำให้เกิดความขัดแย้งเพราะอยู่ท่ามกลางสองวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกัน

ส่วนอีกความขัดแย้งหนึ่งคือความขัดแย้งภายในจิตใจ ซึ่งในชนรุ่นลูกจะมีความสลับซับซ้อนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นลูกสาวคนจีนที่ได้รับรู้เรื่องค่านิยมของการมีลูกชาย การไม่นิยมบุตรเพศหญิงมาตั้งแต่เล็ก สิ่งที่ได้เด็กผู้หญิงได้รับการปฏิบัติถ้าเกิดในเมืองจีน เช่นการนำไปขายเพราะเห็นว่าลูกสาวไม่มีค่า การเลี้ยงดูเป็นการสิ้นเปลืองและเมื่อโตแล้วก็ต้องออกเรือนไปคอยรับใช้คนอื่นทำให้เห็นว่าสถานภาพของผู้หญิงอยู่ในที่ต่ำมาก ภาพของครอบครัวจีน การเลี้ยงดูบุตร-ธิดาและการรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลจึงเป็นภาพลักษณ์ที่ติดอยู่ในความคิด ความรู้สึกของชาวจีนรุ่นก่อน ผู้เล่าเรื่องได้แสดงความไม่พอใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับค่านิยมนี้ และต่อต้านแนวคิดของขงจื้อที่ให้ผู้ชายมีสิทธิ์ตัดสินผู้หญิงที่เป็นภรรยา สามีสสามารถฆ่าภรรยาได้หากภรรยาไม่เชื่อฟัง “A husband may kill a wife who disobeys him. Confucius said that. Confucius, the rational man.”³⁹

ขงจื้อได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งปรัชญาจีนที่วางรากฐานและแนวทางปฏิบัติในสังคมจีนที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คนจีนมักจะสอนลูกหลานให้ปฏิบัติตามคำสอนของขงจื้อ อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าผู้เล่าเรื่องได้แสดงความไม่พอใจและออกจะเสียดสีความคิดแบบเก่าในลักษณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชายเป็นใหญ่ในสังคมเหนือผู้หญิงทุกด้าน การให้ความสำคัญกับลูกชายเหนือลูกผู้หญิง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการได้รับฟังเรื่องราวต่างๆ จากมารดานั่นเองที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นเด็กผู้หญิงนั้นไม่มีค่า อย่างไรก็ตามผู้เล่าเรื่องเติบโตและรับการศึกษาในอเมริกาซึ่งเป็นสังคมที่ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างหญิง-ชายจึงไม่สามารถยอมรับคำสั่งสอนของขงจื้อดังกล่าวได้ ขงจื้อได้กล่าวถึงผู้หญิงไว้เพียงเล็กน้อยในงานของเขาโดยจัดให้ผู้หญิงอยู่ในชั้นเดียวกับพวกทาสและมนุษย์ที่ด้อยค่า (small human) แสดงทัศนคติของขงจื้อที่มีต่อผู้หญิงในด้านลบมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกล่าวถึงการศึกษาของผู้หญิงนั้น ขงจื้อกล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับผู้หญิงนั้นก็เพื่อเรียนรู้ให้เป็นฝ่ายยอมรับโดยจำนน ไม่ใช่เพื่อการพัฒนาทางด้านความคิด “The aim of female education is perfect submission, not cultivation and development of the mind.”⁴⁰

³⁹ Maxine Hong Kingston, *The Woman Warrior: Memoirs of a Girlhood among Ghosts*, p.193.

⁴⁰ Amy Ling, *Between World: Women Writers of Chinese Ancestry*, p. 3.

บทบาทของผู้หญิงจึงมีลักษณะที่โอนอ่อนผ่อนตาม เชื่อฟังและไม่มีปากไม่มีเสียง คอยแต่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนบิดามารดาเมื่อยังเป็นเด็ก เมื่อแต่งงานก็เชื่อฟังสามีและเมื่อแก่เฒ่าก็ต้องฟังลูกชายคนโตจึงจะเป็นสตรีที่ดีได้ชื่อว่าปฏิบัติตามหน้าที่สมบูรณ์ แต่ก็ทำให้ผู้หญิงไม่ได้พัฒนาทางด้านความคิด ซึ่งจ้ออาจได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นปราชญ์และเป็นผู้วางรากฐาน ศีลธรรม จรรยา มารยาทที่เหมาะสมเพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดระเบียบที่ดั่งงามกับสังคม แต่ในส่วนของสตรีนั้นประเมินคุณค่าของสตรีด้อยกว่าที่ควรจะเป็น

นอกจากจะต่อต้านแนวคิดขงจื้อเกี่ยวกับเรื่องสถานภาพสตรีแล้ว จะเห็นว่าผู้เล่าเรื่องจัดตนเองอยู่ในลักษณะสตรีที่มีความเข้มแข็ง เช่นเดียวกับฟามู่หลาน “She said I would grow up a wife and a slave, but she taught me the song of the warrior woman, Fa Mu Lan. I would have grown up a warrior woman.”⁴¹

ฟามู่หลานเป็นเรื่องของวีรสตรีชาวจีนที่ได้รับการยกย่องเรื่องความกล้าหาญในการปกป้องบ้านเมืองและความรักที่มีต่อบิดา โดยแอบแต่งตัวเป็นชายและไปออกรบแทนบิดาซึ่งแก่ชรา ทั้งนี้ผู้เล่าเรื่องไม่ได้หมายถึงการลุกขึ้นมาต่อสู้แบบวีรสตรีในตำนาน ผู้เล่าเรื่องได้นำภาพลักษณ์ของวีรสตรีในอดีตมาใช้เพื่อสะท้อนภาพความกล้าหาญ และความสามารถของผู้หญิงจีน หากแต่เป็นการต่อสู้ในฐานะที่เป็นผู้หญิง การแสดงความเป็นปัจเจกบุคคลของสตรีคนหนึ่ง เป็นการเทียบเคียงให้เห็นลักษณะสตรีนิยมที่แฝงอยู่ในตัวมู่หลานและผู้เล่าเรื่องที่เหมือนกัน ภาพลักษณ์สตรีนักรู้ที่ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้การกดขี่สำหรับผู้เล่าเรื่องหมายถึงการเป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อสายจีนท่ามกลางสังคมกระแสหลัก และถูกเหยียดสีผิว และเรื่องคุณค่าของลูกสาว ซึ่งสามารถนำความภูมิใจมาสู่ครอบครัวได้เช่นกัน เหมือนที่มู่หลานออกไปรบกับข้าศึกที่ถืออำนาจเหนือกว่าและเข้ามารุกรานชนเผ่าของเธอ มู่หลานสามารถนำชัยชนะกลับสู่บ้านเกิดได้ ขณะเดียวกันก็ยังทำหน้าที่เป็นภรรยาและเป็นแม่ด้วย

ภาพลักษณ์มู่หลานที่ใช้เพื่อสะท้อนภาพของผู้เล่าเรื่องใน *The Woman Warrior* เป็นการสร้างภาพลักษณ์สตรีนักรบตามจินตนาการของผู้เล่าเรื่องผสมผสานกับตำนานเดิมที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นภาพตรงข้ามกับภาพลักษณ์สตรีกลุ่มแรกที่เป็นผู้ถูกกระทำ ภาพลักษณ์ที่ถูกนำเสนอใหม่เป็นภาพที่แสดงถึงความห้าวหาญและเด็ดเดี่ยวของสตรีจีนที่ทั้งออกรบสามารถกอบกู้แผ่นดินคืนมาได้จากพวกทหาร และในขณะเดียวกันก็สามารถดำรงความเป็นเพศ

⁴¹ Maxine Hong Kingston, *The Woman Warrior: Memoirs of a Girlhood among Ghosts*, p.

แม่ มีความงามและมีคุณค่าแบบผู้หญิง “I put on my men's clothes and armor and tied my hair in a man's fashion. “How beautiful you look,” the people said. “How beautiful she looks.”⁴² การใส่ชุดนักรบเปรียบเสมือนกับการใส่ความเข้มแข็งและความเป็นนักรบ ซึ่งแต่เดิมจะจำกัดอยู่เฉพาะแต่ผู้ชายเท่านั้นที่จะทำได้ จึงเป็นการพยายามก้าวผ่านขีดจำกัดที่กำหนดบทบาทของสตรีให้เป็นเพียงแค่ลูกสาว ภรรยาและแม่เท่านั้น สำหรับผู้หญิงนั้นเป็นทั้งลูกสาว เป็นภรรยา เป็นแม่ และเป็นวีรสตรี

การสร้างภาพลักษณ์สตรีในเรื่องนี้จะเห็นลักษณะเหนือจริงมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูวีรสตรีจีน ขณะเดียวกันเพื่อแสดงลักษณะสตรีนิยมเพราะสถานภาพสตรีจีนในอดีตถูกกดขี่จากผู้ชายและตกเป็นผู้ถูกกระทำโดยไม่สามารถปกป้องตนเองได้ นักเขียนต้องการจะนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ของสตรีที่แตกต่างจากภาพลักษณ์แบบฉบับเดิมๆ จึงได้นำเสนอภาพที่เน้นความสามารถของผู้หญิงให้โดดเด่นเหนือชายทั้งด้านกายภาพและความเข้มแข็งด้านจิตใจ ผู้เล่าเรื่องอาจตั้งใจใส่ภาพสุดยอดมนุษย์สตรี (superwoman) ให้กับตัวละครเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของสตรี โดยให้ภาพตรงข้ามกับบทแรกที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายรับแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมในเรื่องบทบาทที่ด้อยกว่าของสตรี แต่ภาพลักษณ์ผู้หญิงตามจินตนาการนี้เป็นนักรบสตรีที่เข้มแข็งประดุจชาย อีกทั้งยังสามารถมีครอบครัวมีลูกสืบสกุลด้วยซึ่งเป็นภาพที่สมบูรณแบบที่ประสานบทบาทเดิมกับบทบาทใหม่ของผู้หญิง เพราะไม่ได้ปฏิเสธบทบาทแม่ ภรรยาและลูกสาว

นอกจากจะแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีโดยใช้ภาพลักษณ์ผู้หญิงแล้ว ผู้เล่าเรื่องยังแสดงลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล ความต้องการอิสระและต้องการการยอมรับในสังคม ทักษะคติของเธอแตกต่างจากสตรีกลุ่มแรกที่ไม่สามารถเรียกร้องตามความต้องการของตนเองได้ ขณะที่ผู้เล่าเรื่องประกาศออกมาอย่างชัดเจนและแสดงอารมณ์และความเป็นตัวของตัวเองเต็มที่โดยไม่สนใจถึงบรรทัดฐานแบบจีน ซึ่งผิดวิสัยโดยทั่วไปของชาวจีนที่ต้องไม่แสดงความต้องการของตนเองออกมา แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ เธอพูดถึงชีวิตของตนเองว่าเป็นชีวิตชาวอเมริกันที่น่าผิดหวัง “My American life had been such a disappointment.” (p.45) หรือเมื่อเธอก้าวถึงผลการเรียนที่เป็นเลิศ แต่กลับไม่มีใครคิดว่าเธอเป็นเด็กฉลาด “I studied hard, got straight A's, but nobody seemed to see that I was smart ...” (p.195) จะเห็นว่าผู้เล่าเรื่องนั้นมีความสามารถ หากแต่ไม่มีความหมายเพราะลูกสาวในครอบครัวจีนนั้นแม้ว่าจะมีผลการเรียนดีก็ไม่ได้มีความสำคัญหรือได้รับความชื่นชม การให้คุณค่ากับสตรียังคงเป็น

⁴² Ibid., p. 36.

เรื่องการทำหน้าที่ของบุตรธิดาให้สมบูรณ์ด้วยการแต่งงาน แนวคิดดังกล่าวยังคงมีอยู่มิได้หายไปไหนไม่ว่าจะเป็นที่เมืองจีนหรือที่อเมริกาจึงเป็นความกดดันอีกข้อหนึ่งของการเป็นลูกสาวคนจีน มารดาเป็นเหมือนเช่นมารดาคนจีนอื่นๆที่ต้องการให้ลูกสาวแต่งงานมีครอบครัว แต่ผู้เล่าเรื่องได้ประกาศจุดยืนไว้อย่างชัดเจนว่าไม่ต้องการเป็นทาสหรือภรรยา "I am not going to be a slave or a wife." (p.203) ผู้เล่าเรื่องไม่ต้องการบทบาทภรรยาที่เธอรับรู้มาตลอดว่ามีสภาพเช่นไร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป่า หรือขุน ออร์คิด ภาพลักษณ์ของภรรยาจีน (wife) สำหรับผู้เล่าเรื่องจะมีคำว่า ทาส (slave) ควบคู่อยู่ด้วยเสมอ สถานะของผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วนั้น นอกจากจะเป็นภรรยา ยังต้องเป็นทาสรับใช้ของผู้ชาย ดังนั้นภาพลักษณ์สตรีจีน-อเมริกันรุ่นใหม่ของผู้เล่าเรื่องที่โดดเด่น คือ การต่อต้านความคิดแบบเก่า (ขงจื้อ) และการแสวงหาความปัจเจกบุคคลในฐานะชาวจีน-อเมริกัน ขณะเดียวกันก็เป็นสตรีคนหนึ่งที่อยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมจีนและอเมริกัน

ผู้เล่าเรื่องในฐานะลูกสาวชาวจีนและฐานะผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมตะวันตกได้แสดงความขัดแย้งในใจที่จะต้องเลือกความเป็นหญิงแบบจีน (Chinese-feminine) หรือจะเลือกความเป็นหญิงแบบอเมริกัน (American-feminine) ในความคิดของผู้เล่าเรื่องเห็นว่าคนจีนคุยเสียงดังและเรื่องที่พูดคุยกลายเป็นเรื่องสาธารณะ (loud and public) ภาพลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของผู้หญิงจีนก็คือมารดาของผู้เล่าเรื่องนั่นเองซึ่งจะเสียงดังและโวยวาย ในทางตรงข้ามถ้าเป็นแบบสตรีอเมริกันก็จะพูดกันแทบไม่ได้ยิน (inaudible) ดังนั้นผู้เล่าเรื่องจึงเป็นสตรีที่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งโดยที่ไม่สามารถเลือกได้ว่าจะจะเป็นแบบใด ดังที่เธอกล่าวว่าต้องเปลี่ยนตัวเองเป็นแบบหญิงอเมริกัน "And all the time I was having to turn myself American-feminine." (p.47) นอกจากจะแสดงถึงความแปลกแยกต่อสังคมอเมริกันแล้ว ยังเป็นความพยายามของลูกสาวชาวจีนที่กลมกลืนหรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมตะวันตก (assimilation) และใช้มุมมองของชาวตะวันตกในการมองวัฒนธรรมจีนทั้งที่ตนเองเป็นชาวจีน ซึ่งไม่ใช่ผู้เล่าเรื่องเท่านั้น ภาพลักษณ์ความเป็นหญิงแบบอเมริกันเป็นภาพที่ลูกสาวชาวจีนคนอื่นๆในสังคมเห็นเหมือนกันและเลือกที่จะกลมกลืนไปกับวิถีอเมริกันมากกว่า "We American-Chinese girls had to whisper to make ourselves American-feminine. Apparently we whispered even more softly than the Americans."⁴³ เป็นการตอกย้ำภาพของเด็กผู้หญิงชาวจีนที่เลือกเป็นอเมริกันมากกว่าเป็นจีน ด้วยการพูดเสียงเบาและทำตัวแบบเด็กผู้หญิงอเมริกัน ซึ่งตรงข้ามกับลักษณะการพูดจาของคนจีนที่เห็นว่าโวยวายและเสียงดัง

⁴³ Ibid., p. 172.

นอกจากความขัดแย้งในตัวตนของผู้เล่าเรื่องเรื่องการเลือกความเป็นจีน หรือเป็นอเมริกัน ยังสามารถวิเคราะห์ความขัดแย้งภายในจิตใจของผู้เล่าเรื่อง โดยอาศัยความสัมพันธ์กับเด็กหญิงชาวจีนที่อายุน้อยกว่าคนหนึ่งมาเปรียบเทียบทำให้เห็นความขัดแย้งภายใน เด็กหญิงที่อายุน้อยกว่าจะเป็นภาพสะท้อนด้านต่างๆ ของผู้เล่าเรื่องคือ ภาพด้านที่เหมือนกับตัวผู้เล่าเรื่อง ภาพด้านตรงข้ามหรือภาพที่ผู้เล่าเรื่องไม่ต้องการ และภาพที่ผู้เล่าเรื่องเก็บกดไว้

ภาพลักษณ์ของเด็กหญิงที่อายุน้อยกว่า จัดเป็นภาพลักษณ์แบบฉบับเพราะเด็กผู้หญิงคนนี้จะมีความเจียมเป็นบุคลิกภาพหลัก บอบบาง น่าทะนุถนอมแบบตุ๊กตาจีน ความรู้สึกที่ผู้เล่าเรื่องพูดถึงเด็กผู้หญิงคนนี้คือความเกลียดที่ผู้เล่าเรื่องมีต่อเด็กหญิงที่อายุน้อยกว่าเพราะทั้งผู้เล่าเรื่องและเด็กหญิงคนนี้อยู่ในสภาพเดียวกันคือถูกเลือกเป็นคนสุดท้ายของทีมเบสบอลที่โรงเรียน

"I hated the younger sister, the quiet one. I hated her when she was the last chosen for her team, and I, the last chosen for my team. I hated her for her China doll hair cut. I hated her at music time for the wheezes that came out of her plastic flute."⁴⁴

ดังนั้นภาพสะท้อนที่เหมือนกันของผู้เล่าเรื่องกับเด็กผู้หญิงคือ การเป็นตัวเลือกสุดท้าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เล่าเรื่องไม่ต้องการเพราะทำให้รู้สึกว่าเป็นพวกที่ไม่มีความสามารถ ไม่มีใครต้องการและที่สำคัญคือ ความรู้สึกถูกโดดเดี่ยว ความแปลกแยกที่ไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น โดยเฉพาะสำหรับชาวจีน-อเมริกัน ยิ่งตอกย้ำความรู้สึกเป็นอื่นมากขึ้น

นอกจากนี้ ลักษณะภายนอกของเด็กผู้หญิงคนนี้จะปิดตนเองและที่สำคัญคือ เธอจะไม่ยอมพูดจากับใคร แสดงให้เห็นว่าความเจียมเป็นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นคนจีนอย่างที่ตั้งใจได้กล่าวไว้ แต่เด็กผู้หญิงคนนี้จะไม่ยอมพูดแม้แต่กับเด็กผู้หญิงจีนด้วยกันก็ตาม ซึ่งต่างจากผู้เล่าเรื่องและน้องสาวหรือเด็กชาวจีนคนอื่นๆ ที่จะเริ่มพูดที่โรงเรียน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นกลไกการป้องกันตัวในเชิงจิตวิทยา เมื่ออยู่ในสังคมที่รู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยและไม่ได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น

ความขัดแย้งในตนเองของผู้เล่าเรื่อง ซึ่งสะท้อนตัวตนที่เก็บกดไว้ คือ การทรมาน

⁴⁴ibid., p.173.

และทำร้ายเด็กผู้หญิงที่อายุน้อยกว่าในห้องน้ำโรงเรียน ความไม่พอใจในตัวเด็กผู้หญิงคนนี้มีมาแต่เดิมอยู่แล้ว จากการบรรยายถึงภาพความเปราะบาง น่าทะนุถนอม ซึ่งผู้เล่าเรื่องไม่ชอบใจเพราะดูอ่อนแอ รวมถึงการแต่งตัวที่บอกถึงความประณีต เรียบร้อยและเป็นระเบียบของเด็กผู้หญิงคนนี้ "I hated fragility....I hated her clothes ... I hated pastels; I would wear black always." (pp.176-177) เด็กผู้หญิงคนนี้ไม่ว่าจะไปไหนหรือทำอะไรจะต้องมีพี่สาวคอยปกป้องดูแลอยู่ตลอดเวลา ขณะที่อยู่ที่บ้านก็จะมีพ่อแม่ปกป้องจากโลกภายนอก ซึ่งทำให้ผู้เล่าเรื่องรู้สึกว่าจะต้องทำให้เด็กผู้หญิงคนนี้มีคามเข้มแข็ง สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองในสังคมที่ความแปลกแยกและมีความแตกต่างสูง

แม้ว่า ผู้เล่าเรื่องจะพยายามทำทุกวิถีทางที่จะให้เด็กผู้หญิงคนนี้พูดด้วยการแสดงท่าทางซึ่งขึงนากแล้ว การแสดงความก้าวร้าวเพื่อบีบบังคับให้เด็กผู้หญิงคนนี้พูด ด้วยการหยิก ตี หรือดิงผม แต่เธอก็ไม่ปรินปากพูดแม้แต่คำเดียว ผู้เล่าเรื่องได้หว่านล้อมและอธิบายถึงความจำเป็นที่ชาวจีนจะต้องลุกขึ้นมาพูด เพราะการพูดนั้นเป็นการแสดงความเป็นตัวตน เมื่อไม่พูดก็ปราศจากตัวตน สำหรับผู้เล่าเรื่องการพูดเป็นสิ่งสำคัญมากในสังคมของเธอ "If you don't talk, you can't have a personality. You'll have no personality and no hair. You've got to let people know you have a personality and a brain." (p.180) การพูดจึงเป็นการสร้างอัตลักษณ์อย่างหนึ่งสำหรับชาวจีน-อเมริกัน ผู้เล่าเรื่องได้พูดถึงปัญหาในการพูดของเธอไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ยากพูด แต่ไม่ได้พูด หรือเรื่องที่ถูกห้ามไม่ให้พูดด้วยเหตุผลของผู้ใหญ่ที่ผู้เล่าเรื่องไม่เข้าใจ หรือพูดแล้วไม่มีใครรับฟัง ในสังคมจีนผู้ใหญ่มักไม่รับฟังความคิดของเด็กและเข้าใจว่าการแสดงความคิดเห็นเป็นการเถียง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถแสดงตัวตนออกมาได้

อย่างไรก็ตาม ผู้เล่าเรื่องไม่สามารถทำให้เด็กผู้หญิงพูด ผู้ที่เจ็บปวดและพ่ายแพ้กลับเป็นผู้เล่าเรื่องเอง เธอไม่สามารถเปลี่ยนเด็กผู้หญิงคนนี้ได้ นั่นหมายความว่าผู้เล่าเรื่องไม่สามารถลบล้างความรู้สึกแปลกแยกออกไปได้ (alienation) ความพยายามที่จะทำให้เกิดการกลมกลืน (assimilation) นั้นล้มเหลว ในขณะที่ไม่สามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์ความเป็นจีน ความเป็นชนกลุ่มน้อย ความแปลกแยกออกไปได้ อีกทั้งไม่สามารถทำให้ชนกลุ่มน้อยสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง และถ้าเด็กผู้หญิงเป็นตัวแทนของชาวจีน-อเมริกันทั้งหมด อาจหมายถึงการไร้อัตลักษณ์ของชาวจีน เพราะไม่สามารถพูดหรือแสดงตัวตนใดๆ ออกมาได้

ดังนั้นภาพลักษณ์และวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กหญิงชาวจีนผู้นี้สามารถสะท้อน

ภาพชาวจีนส่วนหนึ่งที่ยังคงมีความรู้สึกแปลกแยกสูงและไม่รู้สึกปลอดภัยในสังคมตะวันตก ทำให้สร้างกลไกขึ้นมาป้องกันตนเองจากสังคมและผลที่ออกมาคือ ทำให้ตัวตนหรือความเป็นปัจเจกบุคคลของคนหนึ่งหายไปและเป็นการเน้นให้เห็นว่าสถานภาพความเป็นชนกลุ่มน้อยยังคงอยู่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชนกลุ่มน้อยเหล่านี้เองที่ได้สร้างเกราะแห่งความเป็นอื่นขึ้นมา ดังที่วองได้กล่าวถึงสำนักแห่งความเป็นอื่นว่าจะยังติดอยู่กับลูกหลานชาวจีนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ “Being of Chinese descent, she will always be Other.”⁴⁵

นอกจากนี้ อาจวิเคราะห์ได้ว่า เด็กผู้หญิงเป็นภาพสะท้อนตัวตนด้านที่ไม่พึงปรารถนาของผู้เล่าเรื่อง โดยผู้เล่าเรื่องมองเห็นตนเองผ่านเด็กผู้หญิงคนนี้ แต่เป็นด้านที่ไม่ต้องการและพยายามกำจัดออกไปไม่ว่าจะเป็นเรื่องความอ่อนแอ การไม่ได้รับการยอมรับ ความเป็นอื่นในสังคม การต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากครอบครัวตลอดเวลา รวมถึงความไม่สามารถเผชิญกับโลกแห่งความจริงในสังคมอเมริกัน หากทำให้เด็กผู้หญิงคนนี้พูดได้ก็เปรียบเสมือนกับการเอาชนะด้านที่อ่อนแอและกำจัดความเป็นอื่นที่ไม่พึงปรารถนาออกไปได้ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีตัวตนสามารถยืนยันความเป็นปัจเจกบุคคลได้

สำหรับชนรุ่นลูกอย่างผู้เล่าเรื่อง แม้ว่าจะเติบโตมาในสังคมอเมริกัน แต่การเป็นลูกหลานชาวจีนที่อพยพมาทำให้สำนักของความรู้สึกเป็นอื่นยังดำรงคงอยู่เสมอ จึงยังทำให้เกิดความกดดันที่จะต้องแสดงความเป็นตัวตนออกมา ในความหมายของเธอก็คือการพูด การแสดงความรู้สึกนั่นเอง เพราะฉะนั้น ความสำคัญของการพูดและ ปฏิกริยาเงียบ ไม่เพียงแต่บอกถึงความเจ็บปวดในเรื่องการพูดของผู้เล่าเรื่องยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของสตรีชาวจีนในสังคมอเมริกันในการที่จะบ่งบอกหรือประกาศตัวตนในสังคมที่มีความแปลกแยกสูง ดังที่วองได้วิจารณ์ไว้ว่าผู้เล่าเรื่องและผู้หญิงจีนถูกทำให้อยู่ในสภาพที่ไม่มีอำนาจคือไม่สามารถบอกเล่าได้ เพราะเธอเป็นผู้หญิงและที่สำคัญไปกว่านั้นคือเพราะเธอเป็นชาวจีนในสังคมคนผิวขาวยิ่งทำให้ไม่สามารถแสดงตัวตนออกมาได้ “She does not have power because she is female and, ultimately, because she is Chinese in a white society.”⁴⁶ ความเป็นจีนนั้นอาจเปรียบเทียบได้กับความเป็นสตรี ในแง่การเป็นปัจเจกที่ทำให้เกิดการกดขี่ซึ่งเมื่อชาวจีนเหล่านี้ต้องมาอยู่ในสังคมที่คนผิวขาวเป็นผู้มีอำนาจมากกว่า ทำให้ชาวจีนกลายเป็นผู้ที่ไร้อำนาจ และต้องคอยหลบเลี่ยง ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของความเงียบ ความเงียบจึงเป็นผลพวงจากความรู้สึกแปลกแยกและความ

⁴⁵ Sau-ling Cynthia Wong, *Reading Asian American Literature From Necessity to Extravagance* (New Jersey: Princeton University Press, 1993), p.89.

⁴⁶ Ibid., p. 89.

เป็นอื่นในสังคมที่เกิดกับชาวจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสตรีจีนที่ต้องเผชิญความซับซ้อนกว่าด้วย ภาวะที่เป็นผู้หญิง และภาวะที่เป็นชนกลุ่มน้อยชาวจีน

ดังนั้น จึงสอดคล้องกับที่ เอมี ลิง นักวิจารณ์ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ถึงมิติการ มองสตรีชาวจีนเป็นสามมิติด้วยกันคือในฐานะที่เป็นชาวจีนในโลกของชาวยุโรป-อเมริกัน และสอง ในฐานะที่เป็นผู้หญิงในโลกคนจีนและสุดท้ายคือเป็นผู้หญิงจีนที่อยู่ในโลกคนผิวขาว *The Woman Warrior* เป็นวรรณกรรมที่ประกาศความเป็นปัจเจกบุคคลของคิงสตันในฐานะที่เป็นคนจีนที่ดำรง อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างสังคมจีนกับอเมริกันที่มีความแปลกแยกและความพยายามกลม กกลืน ความขัดแย้งระหว่างรุ่นคือระหว่างแม่กับลูก ความขัดแย้งในตัวตนระหว่างการเลือกเป็นผู้ หญิงจีน กับผู้หญิงอเมริกัน

4.2.2.2 ลูกสาวชาวสโมสรโซคติมึซุซ (*The Joy Luck Club*)

สำหรับภาพลักษณ์ลูกสาวอเมริกัน เป็นภาพลักษณ์ขัดแย้งระหว่างภายนอกซึ่ง ดูเป็นจีนแต่ภายในเป็นอเมริกัน ลินโด ซึ่งเป็นแม่คนจีนคนหนึ่งในเรื่องจะเปรียบว่าลูกสาวของเธอ มีภายนอกเท่านั้นที่ดูเป็นจีน แต่ภายในจิตใจและความคิดนั้นเป็นอเมริกันล้วนๆ “How can she think she can blend in? Only her skin and her hair are Chinese. Inside-she is all American made.” (p.255) ภาพลักษณ์ภายนอกของสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนรุ่นลูกจะตรงข้ามกับ ภาพลักษณ์ภายในโดยสิ้นเชิง ซึ่งไม่ว่าจะทำอย่างไร สตรีในรุ่นลูกก็ไม่สามารถสร้างความกลมกลืน ระหว่างสองขั้วได้ นอกจากความขัดแย้งระหว่างชนรุ่นแม่ กับลูกสาวที่เป็นตัวแทนความเป็นจีน กับ ความเป็นอเมริกันแล้ว ยังมีความขัดแย้งภายในของแต่ละบุคคลในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลด้วย ความขัดแย้งภายในตนเองนี้เห็นในตัวละครสตรีรุ่นลูกทุกตัว ที่วัดมาตรฐานและประเมินว่าจะเลือก เป็นอเมริกันหรือเป็นจีน ลูกสาวจะลูกสาวเองก็คิดและตัดสินใจตัดสินใจความเป็นจีนของแม่ด้วยความ เป็นอเมริกันของเธอ

เช่นเดียวกับโรส ซึ่งเป็นลูกสาวอเมริกันอีกคนหนึ่งที่มีมองเห็นว่าไม่ว่าอย่างไรแล้ว ความคิดและมาตรฐานการดำเนินชีวิตแบบอเมริกันย่อมเหนือกว่าแบบจีน และทำให้เลือกแต่งงาน กับชาวอเมริกันผิวขาว อย่างไรก็ตาม โรสพบว่าในความเป็นจริงแล้วเธอไม่ได้ต่างกับผู้หญิงสมัย ก่อนที่ยังต้องพึ่งพาสามี และสังคมอเมริกันที่เข้าไปยังมีการแบ่งแยกความเป็นตะวันออก ตะวัน ตก จนในที่สุดก็เกิดความไม่ลงตัวระหว่างชีวิตคู่ทำให้ต้องเลิกร้างกัน โรสยอมรับและคิดว่าเป็น เพราะการถูกเลี้ยงดูแบบจีนทำให้ต้องยอมรับชะตากรรม

“At first I thought it was because I was raised with all this Chinese humility,” Rose said. ‘Or that maybe it was because when you’re Chinese you’re supposed to accept everything, flow with the Tao and not make waves. But my therapist said, Why do you blame your culture, your ethnicity?’⁴⁷

โรสมีภาพลักษณ์ของผู้หญิงจีนติดอยู่ในจิตสำนึกที่คิดว่าเมื่อเกิดเป็นผู้หญิงจีนจะต้องยอมรับความด้อยต่ำและความอยุติธรรมที่ถูกหยิบยื่นให้ อย่างไรก็ตาม จิตแพทย์ของเธอกลับตั้งคำถามว่า ทำไมเธอจึงโทษวัฒนธรรมจีน ความเป็นความชนกลุ่มน้อยชาวจีน จากคำกล่าวของโรสข้างต้นทำให้เห็นว่าที่ผ่านมามีเธอไม่เคยตระหนักเลยว่าบทบาทภรรยาที่แสนดีที่เธอเป็นอยู่นั้นเกิดจากการเลือกของเธอเองที่ยอมลดคุณค่าของตัวเองลงมาเพื่อให้เป็นไปตามบทบาทภรรยาที่แสนดี ทำให้สามีสสามารถเอาเปรียบเธอได้ เช่นเรื่องการหย่าที่ผู้ชายยื่นข้อเสนออย่างง่ายดายรวมถึงการเรียกทรัพย์สินคืนโดยไม่ได้คำนึงถึงจิตใจของผู้เป็นภรรยา แต่เมื่อเธอได้รับรู้เรื่องของยายที่เมืองจีน ซึ่งเป็นภรรยาของคนที่สาม ทำให้เธอตระหนักถึงความจริงและคุณค่าของตนเอง เธอได้รู้จักสตรีจีนเช่นยายและแม่ของเธออย่างแท้จริง ที่สำคัญได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของตนเอง แม้มาก่อนหน้านี้เธอมีความเชื่อว่าค่านิยมแบบอเมริกันนั้นย่อมดีกว่าจีนไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม

อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าชะตากรรมสตรีที่ลูกสาว และแม่เผชิญไม่แตกต่างกัน จิตสำนึกของการเป็นสตรีที่ต้องเป็นฝ่ายยอมรับชะตากรรมยังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่าลูกสาวจะอยู่ในสังคมตะวันตก ก็ไม่ได้ทำให้หลุดรอดจากชะตากรรมของผู้หญิง แอนเหมยได้พูดถึงกับภาวะของผู้หญิงจีนที่ต้องกล้ำกลืนความทุกข์ไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว “I know this, because I was raised the Chinese way; I was taught to desire nothing, to swallow other people’s misery, to eat my own bitterness.”⁴⁸ จะเห็นภาพสะท้อนของชะตากรรมสตรีระหว่างชนรุ่นย่า รุ่นแม่ และรุ่นลูก คล้ายความสัมพันธ์แบบลูกโซ่ ซึ่งถ่ายทอดกันไปเรื่อยๆ เป็นความพยายามในการอธิบายและทำความเข้าใจวิถีแบบจีน

“And even though I taught my daughter the opposite, still she came

⁴⁷ Amy Tan, *The Joy Luck Club*, p. 156.

⁴⁸ *Ibid.*, p.215.

out the same way! Maybe it is because she was born to me and she was born a girl. And I was born to my mother and I was born a girl. All of us are like stairs, one step after another, going up and down, but all going the same way."⁴⁹

เรื่องชะตากรรมที่เหมือนกันเป็นทอดๆ ของแม่กับลูกสาวชาวจีน ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมจีนหรือสังคมอเมริกัน จะแต่งงานด้วยวิธีการคลุมถุงชนหรือว่าจะเลือกคู่ครองเอง สุดท้ายก็ยังคงเผชิญปัญหาความเป็นผู้หญิง การถูกเอาเปรียบจากผู้ชายที่มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายจีนหรืออเมริกัน ความเป็นจริงแล้วอาจจะไม่ต่างกันเลย ทำให้เห็นว่าปัญหาสตรียังคงมีอยู่ในแง่ที่ยอมอยู่ภายในกรอบประเพณีและประเมินคุณค่าตนเองต่ำดังที่กล่าวไปแล้ว

นอกจากนี้ ภาพลักษณ์สตรีจีน-อเมริกันในรุ่นลูกจากเรื่อง *The Joy Luck Club* แสดงถึงแนวคิดและการดำเนินชีวิตที่เป็นปัจเจกบุคคล แต่จากความสัมพันธ์แบบครอบครัวจีนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ต้องเผชิญกับความแตกต่างทางความคิดกับผู้เป็นมารดาคล้ายกับผู้เล่าเรื่องใน *The Woman Warrior* สตรีอเมริกันเชื้อสายจีนรุ่นลูกที่เติบโตและรับอิทธิพลวัฒนธรรมแบบตะวันตก จูน โรส เวเวอร์ลีและลิน่า ต่างเป็นคนรุ่นลูกที่ได้รับฟังเรื่องราวและความทุกข์ยากของคนรุ่นยายตกทอดมาถึงคนรุ่นแม่ หากแต่ลูกสาวเหล่านี้เป็นคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เผชิญความยากเข็ญแบบพ่อแม่ของเธอ ความเข้าใจหรือการรับรู้ถึงโลกเก่าแบบจีนจึงไม่สามารถซึมซับเข้าใจได้ เพราะอิทธิพลของโลกใหม่เช่นอเมริกานั้นได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การทำงาน ความรัก และครอบครัว ภาพลักษณ์สตรีในกลุ่มแรกและชะตากรรมที่เกิดขึ้นไม่มีทางเกิดขึ้นกับสตรีในรุ่นลูกซึ่งอยู่สังคมตะวันตก แม้ว่าจะเป็นสตรีจีนเหมือนกันก็ตาม แต่ระยะเวลาที่สถานที่นั้นเปลี่ยนไปแล้ว เรื่องโศกนาฏกรรมจึงเป็นเรื่องที่ลูกสาวรับฟังด้วยความรู้สึกว่าเป็นเรื่องไกลตัว เหมือนเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาหรือนิทานมากกว่าจะเป็นเรื่องจริง เหมือนที่จูนบอกว่าเรื่องเล่าของมารดานั้นเปรียบเสมือนกับนิทานก่อนนอนที่ฟังแล้วทำให้นึกถึงอีกโลกหนึ่งซึ่งไม่ใช่โลกปัจจุบัน (สังคมอเมริกัน) และทำให้คิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่จริงหรือไม่เคยเกิดขึ้นเลย

ภาพลักษณ์ลูกสาวชาวอเมริกันจึงถูกถ่ายทอดให้อยู่ในโลกที่เหลื่อมกันอยู่ระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกและเกิดเป็นความขัดแย้งไม่ว่าจะเป็นระหว่างจีนกับอเมริกัน ความขัดแย้งระหว่างรุ่นคือ แม่และลูก ต่างเป็นตัวแทนวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังที่กล่าวไปแล้ว ในท้ายที่สุดสตรีรุ่นลูกนี้มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในความเป็นจีน ความขัดแย้งที่ว่าทำไมแม่ชาวจีนจึงคิด

⁴⁹ Ibid., p.215.

และทำสิ่งต่างๆที่คนรุ่นลูกไม่เข้าใจ ซึ่งคำถามและความข้องใจได้ถูกเฉลยออกมาให้ลูกชาวอเมริกันได้เข้าใจแม่ชาวจีน เมื่อจูนได้รู้ความจริงว่าแม่ของเธอได้ทิ้งพี่สาวฝาแฝดไว้ที่เมืองจีนในช่วงหนึ่งสงครามเพราะความจำเป็น ทำให้เธอเข้าใจว่าทำไมแม่จึงเคียดแค้นและตั้งความหวังในโลกใหม่ไว้ที่ลูกสาวซึ่งเป็นความหวังสุดท้ายที่เหลืออยู่ หรือหยิงหยิงแม่ชาวจีนอีกคนหนึ่งที่ต้องการบอกลูกสาวคือลีน่าถึงชะตากรรมในอดีตที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นลูกสาว เป็นภรรยาและเป็นแม่ เพื่อไม่ให้ประวัติศาสตร์ต้องซ้ำรอย ผู้เป็นแม่มีประสบการณ์ที่มีสามที่มักมากสร้างความเจ็บช้ำและความกดดันให้ภรรยาจนต้องทำแท้งในที่สุด

ส่วนในนวนิยายของเอมี ตันอีก 2 เรื่องจะพบลักษณะตัวละครที่เป็นคนรุ่นลูก เช่นกันคือ เฟอร์ล ในเรื่อง *The Kitchen God's Wife* และ โอลิเวียในเรื่อง *The Hundred Secret Senses* ซึ่งตัวละครทั้งสองก็ต้องประสบปัญหาคล้ายคลึงกับตัวละครหญิงที่เป็นลูกสาวในเรื่อง *The Joy Luck Club* ของเอมี ตัน ที่อยู่ระหว่างสองโลกที่แตกต่าง แต่ไม่สามารถแยกจากกันได้ การสร้างตัวละครลูกสาวทั้งหมดของเอมี ตันนั้นจะมีความรู้สึกขัดแย้งในใจ คือต้องการสร้างระยะห่างจากมารดา แต่ก็มีความรักและผูกพัน เช่นเดียวกับที่เฟอร์ลรู้สึกต่อวินนี่ผู้เป็นแม่ หรือที่โอลิเวียรู้สึกต่อควอน ทั้งนี้จะเห็นว่าลักษณะ ความคิดและการแสดงออกของตัวละครลูกสาวในงานของเอมี ตันทั้งสามเรื่องมีส่วนร่วมกันอยู่มาก ในแง่ที่ตัวละครสาวเป็นคนจีนรุ่นที่รับอิทธิพลตะวันตกและต้องการความเป็นปัจเจกบุคคลและมีอิสระแบบอเมริกันกระแสหลัก การสร้างภาพลักษณ์ลูกสาวไม่ว่าจะเป็นจูน โรส เวเวอร์ลี่ ลีน่า เฟอร์ล หรือโอลิเวียมีความคล้ายกันมาก ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีปัญหากับมารดา รวมถึงการคลี่คลายปมก็มีความคล้ายกันอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการได้กลับไปเมืองจีน การเปิดเผยเรื่องราวในอดีตที่เกิดขึ้นที่เมืองจีน ทำให้เกิดความเข้าใจและประนีประนอมระหว่างแม่กับลูกสาว เพราะโลกทัศน์ของสตรีรุ่นลูกนั้นห่างไกลจากรุ่นแม่มากและลูกสาวอาจเข้าไม่ถึงโลกของผู้เป็นแม่เพราะลูกสาวนั้นเกิดในสังคมที่มีความสบายกว่ามาก การรับรู้ถึงคุณค่าความเป็นจีนนั้นไม่ลึกซึ้งเท่ากับคนรุ่นแม่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์นั้นมาจากการที่ลูกสาวรับอิทธิพลอเมริกัน และสวนทางกับค่านิยมของมารดาที่ยังอนุรักษ์จีนอยู่ ความคลี่คลายเกิดขึ้นเมื่อลูกสาวได้ตระหนักในความเป็นจีนที่อยู่ในตัวตน

4.2.2.3 นีน่า : ลูกสาวคนเล็กชาวอเมริกัน

ดังที่กล่าวมา ตัวละครลูกสาวเกือบทั้งหมดจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มลักษณะสตรีที่มีแนวคิดตะวันตก การแสดงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ภาพลักษณ์ของลูกสาวที่มีลักษณะตะวันตกและมีความเป็นอิสระสูงคือ ลูกสาวคนเล็กหรือนีน่าจากเรื่อง *Bone* นีน่าเป็นลูกคนละพ่อกับลิซ่า

และอายุห่างกัน 8 ปี ลิซ่าและนีน่ามีลักษณะที่แตกต่างกันมาก นีน่ามีความเป็นตัวของตัวเองสูงจากการดำเนินชีวิตอย่างอิสระและห่างบ้านมากกว่าพี่น้องคนอื่น และอาจจะเป็นเพราะการเป็นลูกสาวคนเล็กทำให้ความเคร่งครัดมีน้อยกว่าและไม่ถูกกดดันมากเท่าการเป็นพี่สาวคนโต เมื่อมีปัญหาทะเลาะภายในบ้านกับพ่อแม่ นีน่าจะไม่เก็บความรู้สึกแต่จะตอบโต้และเถียงกลับทันที เมื่อไม่ต้องการอยู่บ้านที่ซานฟรานซิสโก เธอก็ย้ายไปอยู่ที่อื่นโดยไม่สนใจใคร ส่วนลิซ่าพี่สาวจะมีความอดทนและอยู่กับครอบครัวมากกว่า

“Nina and I are half-sisters. I have another father and almost eight years over her, but it's not time that separates us, it's temperament. I could endure; I could shut my heart and let Mah and Leon rant. Nina couldn't. She yelled back. She said things. She left.”

“Nina didn't want to come back to San Francisco.”⁵⁰

จะเห็นว่ามีเพียงลูกสาวคนเล็กคนเดียวเท่านั้นที่ได้ออกไปทำงานและใช้ชีวิตอยู่นอกซานฟรานซิสโกและยังทำงานอยู่ต่างเมืองคือ นิวยอร์ก ซึ่งอยู่อีกฟากหนึ่งของประเทศ นีน่าทำงานเป็นพนักงานต้อนรับผู้โดยสาร ซึ่งทำให้ไม่ต้องติดอยู่กับครอบครัวและเดินทางไปยังที่ต่างๆ เป็นการสร้างระยะห่างของตัวเองต่อครอบครัวจีนของตน ลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นว่านีน่าน้องสาวคนเล็กนั้นห่างไกลจากความเป็นจีนและเลือกดำเนินชีวิตอิสระตามที่ต้องการได้ทำให้มีโอกาสที่จะรับอิทธิพลตะวันตกและมีความเป็นปัจเจกบุคคลเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นอิสระในการทำงานและการคบหาเพื่อนต่างเพศ ต่างจากพี่สาวทั้งสองคนที่ชีวิตติดอยู่กับครอบครัวจีนและไม่สามารถหนีออกไปได้

โดยสรุปจะเห็นว่า ภาพลักษณ์ใหม่ของสตรีรุ่นลูกยังมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะ เป็นภาพลักษณ์สตรีนักรบของคิงสตัน ภาพลูกสาวอเมริกันของเอมี ต้นและความเป็นอิสระและไร้ขีดจำกัดของนีน่าลูกสาวคนเล็กในเรื่อง *Bone* โดยภาพรวมแล้วสตรีรุ่นลูกเป็นตัวแทนความเป็นอเมริกัน มีความต้องการการยอมรับในฐานะอเมริกันเชื้อสายจีน รวมถึงการประกาศความเป็นปัจเจกบุคคลของชาวจีน-อเมริกันในฐานะที่เป็นสตรี เป็นการปฏิวัติภาพลักษณ์แบบฉบับเดิมที่กดผู้หญิงไว้ ในตัวละครบางตัวอาจแฝงด้วยลักษณะสตรีนิยมที่ต่อต้านความคิดแบบเก่าของขั้วตรงข้ามกับภาพลักษณ์สตรีกลุ่มแรกที่ตกเป็นเหยื่อและเป็นผู้ถูกกระทำ สตรีรุ่นลูกนั้นจะเป็นผู้ที่นำ

⁵⁰ Fae Myenne Ng, *Bone* (New York: HarperPerennial, 1993), p. 25.

เรื่องราวและเรื่องเล่าของครอบครัวมานำเสนอคือ เป็นทั้งผู้เล่าเรื่องและเป็นทั้งตัวละครในเรื่องด้วย สตรีกลุ่มนี้จะใช้การเล่าเรื่องแทนตัวเองว่า “I” คือเป็นการนำเสนอเรื่องของบุรุษที่หนึ่งด้วยเสียงของ สตรี ไม่ใช้การเล่าผ่านบุคคลอื่น อย่างเช่นตัวละครในกลุ่มแรกที่ความเป็นปัจเจกบุคคลหายไป การ เล่าเรื่องตัวละครสตรีกลุ่มแรกเป็นการเล่าผ่านบุคคลอื่นและเป็นเสียงเล่าของผู้อื่น แสดงถึงการไร้ อัตลักษณ์และการปราศจากความมีอยู่ (existence) ของสตรีกลุ่มนี้ แต่สตรีกลุ่มที่สองมักมีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่องเองโดยใช้การเล่าเรื่องแบบบุรุษที่หนึ่งและนำเสียงในการนำเสนอเรื่องราวมีพลัง ความเข้มแข็งและต้องการให้ผู้อื่นรับรู้เรื่องราวของตน ในอีกด้านหนึ่งจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง ความมีอยู่ของชนกลุ่มนี้ในสังคมตะวันตกที่ปัจจุบันมีสถานะที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น

4.2.3 ภาพลักษณ์สตรีจีน-อเมริกันที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างจีนกับอเมริกัน คือ ภาพลักษณ์ที่แสดงถึงความประนีประนอมระหว่างสองวัฒนธรรม จากการศึกษาวิเคราะห์จะเห็นว่าตัวละครสตรีที่มีเชื้อสายจีน-อเมริกันนั้นไม่สามารถเลือกที่จะเป็นจีนหรือเป็นอเมริกันแต่เพียงอย่างเดียวได้ ภาพลักษณ์สตรีที่มีการประนีประนอมนั้นจะเห็นทั้งในตัวแม่และลูกสาว แท้จริงแล้วตัวละครสตรีทั้งหลายที่กล่าวมา ล้วนแต่มีลักษณะนี้ด้วยกันทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับตัวละครไหนจะมีความโดดเด่นที่เป็นจีนหรือที่เป็นอเมริกันออกมามากกว่ากัน สตรีจีนไม่ว่าจะเป็นแม่หรือลูกสาวล้วนแต่ได้รับอิทธิพลของสังคมจีนและสังคมอเมริกันด้วยกันทั้งสิ้น จะพบว่าตัวละครแม่นั้นได้นำเอาวิถีอเมริกันมาปรับให้เข้ากับความเป็นจีนของตนเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมอเมริกันได้ เช่น ความเชื่อในความเท่าเทียม โอกาส ความเป็นอิสระในดินแดนตะวันตก ส่วนลูกสาวได้พยายามนำวิถีจีนมาปรับใช้ในชีวิตรอเมริกันของตน ในเรื่องการทำตามหน้าที่ และบทบาทในฐานะที่เป็นภรรยาและเป็นลูกสาว

4.2.3.1 เจด สโนว์ วอง: ทูตสันถวไมตรี

ตัวละครแรกที่มีภาพลักษณ์ประนีประนอมผสมผสานระหว่างสองขั้ววัฒนธรรมคือ เจด สโนว์ วอง ซึ่งเป็นลูกสาวชาวจีนตระกูลวอง แต่ก่อนที่จะหาจุดสมดุลได้ เจด สโนว์ วองต้องเผชิญกับภาวะขัดแย้งซึ่งมีทั้งความขัดแย้งภายนอกและความขัดแย้งภายใน ความขัดแย้งภายนอกเกิดจาก ความเป็นจีนของครอบครัวปะทะกับความเป็นตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยศึกษา ส่วนความขัดแย้งภายในเป็นความขัดแย้งทางความคิดกับบิดา ความขัดแย้งระหว่างรุ่นและที่สำคัญคือความสับสนที่จะเลือกระหว่างความเป็นจีนหรือความเป็นอเมริกัน รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกและละทิ้งวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง

แรกเริ่มเจด สโนว์ วองได้รับการเลี้ยงดูและเติบโตอยู่ในบริบทของสังคมจีน สิ่งที่ได้รับมาตลอดคือ การทำตามหน้าที่ของลูกสาวคนจีน การเชื่อฟังและความเคารพผู้ใหญ่ บทบาทความเป็นลูกสาวในครอบครัวจีนชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ จากการต้องรับผิดชอบงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของแม่ เรื่องของการกินอยู่ การทำงานบ้าน การดูแลน้อง ดูเหมือนจะเป็นงานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครอบครัวจีนที่ต้องให้ลูกสาวรับผิดชอบ เหมือนเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นแม่บ้านที่เมื่อถึงเวลาก็ต้องออกเรือนไปเป็นภรรยาคนอื่น ถ้าไม่รู้จักรักการทำงานบ้านเลยก็จะเป็นที่ดูถูก ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมจีนยอมรับไม่ได้ เพราะฉะนั้น บทบาทลูกสาวคนจีนจึงมีความชัดเจนและหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่ออยู่ในครอบครัวจีน

ความเป็นจีนที่เจด สโนว์ วอง รับรู้ในฐานะลูกสาวคือ ความขมขื่นที่เกิดมาเป็นเด็กผู้หญิง ชีวิตของสตรีจีนถูกกำหนดไว้เมื่อเป็นเด็กก็ต้องเชื่อฟังและอยู่กับครอบครัวทำหน้าที่ของลูกสาว เมื่อโตก็ต้องแต่งงานออกเรือนไปและเชื่อฟังสามี ซึ่งเป็นคำสั่งสอนที่เด็กผู้หญิงชาวจีนได้รับฟังและปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อสงสัย ทำให้เธอไม่สามารถเลือกทำตามความต้องการของตนเองได้ จะเห็นว่าลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัวจีนมีส่วนปิดกั้นทำให้เด็กผู้หญิงจีนไม่สามารถคิดอย่างอื่นได้ นอกเหนือจากกรอบและประเพณีจีนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงต่างก็ต้องการโอกาสในสังคมตะวันตกเหมือนกันซึ่ง เจด สโนว์ วอง เกิดความขัดแย้งกับครอบครัวเมื่อมีความต้องการที่แตกต่างจากเด็กผู้หญิงจีนคนอื่น เธอกล่าวว่าเธอไม่สามารถเลือกเกิดได้และการที่เกิดเป็นเด็กผู้หญิง เธออาจไม่ได้ต้องการแต่งงานเมื่อถึงเวลาอันสมควรและเลี้ยงลูกเหมือนเพื่อนๆ ของเธอในไชน่าทาวน์ หากแต่ต้องการให้ทุกคนรู้ว่าถึงจะเป็นลูกผู้หญิงก็มีจิตใจ มีสิทธิคิดและมีความต้องการไม่แตกต่างจากลูกผู้ชาย ซึ่งเธอพูดในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลหนึ่ง

“...I can't help being born a girl. Perhaps, even being a girl, I don't want to marry, just to raise son! Perhaps I have a right to want more than sons! I am a person, besides being a female! Don't the Chinese admit that women also have feelings and minds?”⁵¹

ข้อความข้างต้นแสดงความขัดแย้งในใจในฐานะลูกสาวที่แสวงหาความเป็น

⁵¹ Jade Snow Wong, *Fifth Chinese Daughter*. (Seattle and London: University of Washington Press, 1945), pp.109-110.

ปัจเจกบุคคล ความเท่าเทียมระหว่างลูกชาย-ลูกสาวและตั้งคำถามกับค่านิยมจีนที่มักนิยมลูกชาย และมักให้อิทธิพลเหนือลูกสาว แม้ว่าครอบครัวอาจจะเป็ครอบครัวที่ค่อนข้างทันสมัย เมื่อเทียบกับครอบครัวอื่นในไชน่าทาวน์ แต่สำหรับการเลี้ยงลูกและการปลูกฝังค่านิยมจีนยังคงอยู่และไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก อิทธิพลของขงจื้อที่เป็นนักปราชญ์ชาวจีนยังติดอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นพ่อและส่งผลต่อการเลี้ยงดูลูก เช่นเรื่องของการเชื่อฟังบิดามารดาโดยไม่มีข้อโต้เถียง ซึ่งทำให้ลูกสาวเกิดความอึดอัดในใจ และเรื่องความต้องการโอกาสทางการศึกษาของลูกสาวแต่เพราะความเป็นลูกผู้หญิงจึงไม่สามารถเรียกร้องอย่างลูกผู้ชายได้

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสังคมนตะวันตกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของ เจด สโนว์ วอง คือการศึกษา เพราะการศึกษาแบบตะวันตกได้ปลูกให้เจด สโนว์ วอง เข้าใจถึงการแสวงหาความเป็นปัจเจกบุคคล อิสระเสรีทางความคิด การใช้หลักเหตุผล และเรียกร้องสิ่งเหล่านั้นจากครอบครัว แต่นั่นกลับนำมาซึ่งความขัดแย้งภายในครอบครัวอย่างรุนแรง เธอเชื่อมั่นว่าสิ่งที่เรียนรู้จากสังคมนตะวันตกเป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผล การเรียนในโรงเรียนอเมริกันทำให้วองเข้าใจเรื่องสิทธิของผู้หญิงในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งซึ่งครอบครัวจีนไม่พูดถึงเรื่องสิทธิของผู้หญิง เพราะสวนทางกับค่านิยมแบบเดิมที่พ่อแม่ชาวจีนยึดมั่น พ่อแม่ชาวจีนมักจะต้องการให้ลูกเชื่อฟังโดยไม่มีข้อแม้ แต่ที่เจด สโนว์ วองต้องการคือให้พ่อแม่ยอมรับว่าลูกไม่ว่าจะเป็นลูกชายหรือลูกสาวก็มีสิทธิที่จะคิดและตัดสินใจซึ่งพ่อแม่ควรจะรับฟังด้วยความเข้าใจ "Parents can no longer demand unquestioning obedience from their children. They should do their best to understand. Children also have their rights."⁵²

ความคิดดังกล่าวจึงเหมือนเป็นการท้าทายความเชื่อแบบโบราณที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาเพราะเมื่อลูกผู้หญิงขึ้นมาพูดถึงเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลและสิทธิของตนเอง หากพ่อแม่จะให้ลูกเชื่อฟัง ต้องมีเหตุผลไม่ใช่เชื่อฟังโดยไม่มีข้อแม้เหมือนก่อน ซึ่งทำให้พ่อแม่รู้สึกว่าการท้าทายและลบหลู่ดูหมิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดนี้มาจากการศึกษาและแนวคิดแบบตะวันตกซึ่งยังยอมรับไม่ได้เพราะพ่อแม่เชื่อมั่นในความเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่และเก่าแก่ของตน จึงเกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างความเป็นตะวันตกกับตะวันตก ภาวะของเจด สโนว์ วองจึงเปรียบเสมือนการถูกดูดไปตามแรงของโลกทั้งสองโลก เพราะถูกเลี้ยงดูแบบตะวันออกไปไม่ได้ให้ความสำคัญกับตัวตนหรือความต้องการของลูกผู้หญิง ในขณะที่เดียวกันก็มีความต้องการที่จะให้ครอบครัว

⁵² Ibid., p. 125.

ครัวยอมรับว่าความต้องการของตนอาจแตกต่างกับความต้องการของครอบครัวและตนเองก็มีสิทธิ์ที่จะแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดอันเป็นแนวคิดแบบตะวันตกที่เปิดโอกาสให้แต่ละคนมีสิทธิ์และมีอิสระในการตัดสินใจในการเลือกดำรงชีวิตของตนเอง

เมื่อเผชิญกับภาวะขัดแย้งเช่นนี้ ทำให้เจด สโนว์ วองตัดสินใจเลือกก้าวออกจากครอบครัวจีนและทำงานด้วยตนเองเหมือนกับเด็กวัยรุ่นชาวอเมริกันทั่วไปที่มักจะออกจากบ้านและทำงานส่งเสียตนเอง ทำให้เห็นว่าตัวละครได้เลือกที่วิถีการดำเนินชีวิตแบบตะวันตก ในท้ายที่สุด เจด สโนว์ วอง สามารถหาจุดที่สมดุลเพื่อให้สามารถไปได้กับทั้งสองโลก การคลี่คลายปมในใจของเจด สโนว์ วองคือการที่เธอเข้าใจและยอมรับว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยมและแนวคิดแบบจีนของครอบครัวได้ แต่เธอสามารถแสวงหาความเป็นปัจเจกบุคคลและการยอมรับได้เช่นกันในสังคมตะวันตก โดยที่ยังคงเป็นลูกสาวของครอบครัวจีนอยู่ โลกทั้งสองมีความแตกต่างกันอยู่มากแต่ก็มีคุณค่าทั้งคู่ การผจญความแตกต่างเกิดขึ้นเมื่อเธอสามารถพิสูจน์ให้ครอบครัวได้เห็นถึงความสามารถของลูกสาวคนจีน ขณะเดียวกันก็ได้รับการยอมรับจากสังคมอเมริกัน จากการที่เธอซึ่งเป็นลูกสาวคนที่ห้าได้รับเกียรติสูงสุดจากโลกอเมริกัน จากการชนะเลิศประกวดบทความเรื่องการลาขาดงานในองค์กร และนำชื่อเสียงและความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัวจีน "...your fifth daughter has won great honor in the America World. You must be very satisfied to have your family name so glorified by a female."⁵³

กล่าวโดยสรุป ภาพลักษณ์ของเจด สโนว์ วองจะแสดงความประนีประนอมระหว่างสองวัฒนธรรมคือ จีน และอเมริกัน โดยมีพัฒนาการมาจากความขัดแย้งกับครอบครัวก่อนที่ตัวละครเลือกหาทางออกและท้ายที่สุดจึงสามารถคลี่คลายปมได้ด้วย การอยู่ในโลกทั้งสองได้โดยมีความขัดแย้งน้อยที่สุด แต่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติแบบจีนของครอบครัวได้ แม้จะเลือกวิถีการดำเนินชีวิตแบบปัจเจกบุคคล แต่ เจด สโนว์ วองได้ให้คุณค่ากับวิถีแบบจีนอย่างมากและยังคงนำคุณลักษณะแบบจีนบางประการมาใช้ต่อในเรื่องการปฏิบัติตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ขณะเดียวกัน ได้นำวิถีแบบอเมริกันมาใช้ในครอบครัวของเธอเอง เจด สโนว์ วองจึงเป็นภาพลักษณ์ของสตรีที่มีทั้งความเป็นจีน ขณะเดียวกันก็ประสบความสำเร็จในสังคมอเมริกันเป็นภาพลักษณ์ที่ชาวจีน-อเมริกันรุ่นหลังดำเนินรอยตาม เพราะทำหน้าที่เชื่อมระหว่างสองวัฒนธรรมโดยที่ช่องว่างนั้นแม้จะยังคงมีอยู่ แต่ก็มีระยะห่างน้อยลง

⁵³ Ibid., p.196.

4.2.3.2 วินนี่: ชัยชนะของผู้พ่ายแพ้

ในเรื่อง *The Kitchen God's Wife* ของเอมีตัน ภาพลักษณ์สตรีที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างจีนและอเมริกันคือ วินนี่ ซึ่งมีบทบาทเป็นทั้งลูกสาว ภรรยา และแม่ ในฐานะลูกสาว วินนี่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเด็กสาวชาวจีนทั่วไปและอยู่ในกรอบประเพณี เมื่อโตก็แต่งงานและออกจากครอบครัว อย่างไรก็ตาม ชีวิตการแต่งงานที่เข้มข้นทำให้เธอเกิดคำถามกับค่านิยมและความเชื่อแบบจีน เธอพบว่าแท้จริงแล้ว สังคมจีนเป็นสังคมที่ทำให้สถานภาพของผู้หญิงนั้นต่ำต้อย เพราะผู้ชายถือเอาความชอบธรรมที่จะปฏิบัติต่อภรรยาของตนอย่างไรก็ได้ โดยภรรยาเปรียบเหมือนสมบัติของสามี วินนี่เป็นภาพลักษณ์หนึ่งของสตรีจีนที่ เป็นผู้ถูกกระทำดังที่วิเคราะห์ไปในภาพลักษณ์สตรีที่เป็นเหยื่อ หากแต่จุดจบนั้นแตกต่างจากเหยื่อสตรีคนอื่น เพราะสามารถต่อสู้เมื่อเผชิญวิกฤตของชีวิต แม้ว่าจะเต็มไปด้วยความยากลำบากก็ตาม

วินนี่เป็นตัวละครที่อยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเมือง การปกครองในช่วงสิ้นสุดการปกครองแบบราชวงศ์ ทำให้กระแสเรียกร้อง ไม่ว่าจะเป็นสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ ได้ปลุกกระแสความเท่าเทียมและการปฏิวัติทางสังคมให้เกิดขึ้น ซึ่งรวมไปถึงความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิงด้วย วินนี่จึงเป็นตัวละครที่ได้รับอิทธิพลจากทั้งกระแสสังคมแบบเดิม และกระแสสังคมที่เกิดหลังจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการชักนำเธอเข้าสู่กระแสตะวันตก สามีใหม่ของเธอเป็นชาวอเมริกันและเธอได้ต่อสู้เพื่อพ้องหย่ากับสามีเก่าชาวจีน ในขณะที่นั้นสังคมจีนยังคงมีการต่อสู้เพื่อดำรงความเป็นจีนและขับไล่ตะวันตก ทำให้เธอกลายเป็นเป้าโจมตีที่กล้าพ้องหย่าสามีชาวจีนเพื่อแต่งงานกับชาวอเมริกัน และจากพ้องหย่านี้เองทำให้เธอต้องติดคุกเพราะเลือกที่จะไม่กลับไปอยู่กับสามีเก่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เธอถูกมองทั้งในด้านลบ เพราะชาวจีนถือว่าทำเสื่อมเสียชื่อเสียง ส่วนผลในด้านบวกคือเรื่องราวการต่อสู้ของเธอกลายเป็นเรื่องที่สตรีจีนรุ่นใหม่กล่าวถึงด้วยความชื่นชม “Sometimes the newspaper made me sound glamorous and bad at the same time. Sometimes I sounded innocent, put in jail for no reason. Auntie Du told me I was like a celebrity to young girls in Shanghai.”⁵⁴

จากการเล่าเรื่องของวินนี่ ผู้อ่านจะเห็นการนำเสนอภาพการปะทะกันระหว่างการยึดถือค่านิยมจีน ซึ่งหมายถึงการต้องยอมอยู่ในสถานภาพภรรยาที่ถูกกดขี่ ต้องมีสามีเพียงคนเดียวโดยไม่สามารถขอเลิกกับสามีหรือแต่งงานใหม่ได้ กับการเป็นคนแปลกแยกจากสังคม เพราะ

⁵⁴ Amy Tan, *The Kitchen God's Wife* (Great Britain: HarperCollins, 1991) p. 377.

ฝึกฝืนอเมริกัน ผลจากการปะทะนี้ทำให้ภาพลักษณ์ของวินนี่กลายเป็นสตรีที่เป็นขบถต่อสังคมจีน เพราะเลือกไปกับสามีชาวอเมริกัน ซึ่งขัดต่อจารีตประเพณีจีน ในขณะที่การต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองเป็นเรื่องที่ไกลตัวสำหรับสตรีจีน สตรีจีนต่อสู้เพื่อรักษาจารีตและความเป็นชาตินิยมของจีนมากกว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกระแสต่อต้านตะวันตกกำลังทวีความรุนแรงและมีอำนาจเหนือกว่า การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎประเพณีของตัวละครเอกเป็นจุดนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในชีวิต เป็นการสลัดตนเองออกจากสถานภาพที่ถูกกดขี่จากผู้ชายและแสวงหาอิสรภาพ ในกรณีจะเห็นว่า “โลกเก่า” กับ “โลกปิศาจปไตเย” ผสานรวมกันเป็นโลกเดียวและครอบงำผู้หญิงอยู่ ซึ่งโดยนัยนี้จะเห็นการถูกกดขี่สองชั้น หากแต่สังคมจีนขณะนั้นไม่ยอมรับการขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรี จะเห็นว่ายังมีผู้หญิงที่ถูกครอบงำทางความคิด และประณามการกระทำของตัวละครเอก โดยที่ไม่ได้มองในฐานะที่ตนเองก็เป็นผู้หญิงเหมือนกัน แต่มองในฐานะชาวจีนชาตินิยมที่ต้องการขจัดแนวคิดที่ตรงข้ามกับค่านิยมจีนเดิม

ดังที่กล่าวมา พัฒนาการของตัวละครเกิดจากความขัดแย้ง การถ่ายทอดเรื่องราวของวินนี่จะทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดจากเดิมที่ยึดมั่นความเป็นจีน มาเป็นการแสวงหาความเป็นปัจเจกบุคคลในฐานะสตรี และความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิง ถือเป็น การปฏิวัติค่านิยมทางสังคมแบบเก่า การปฏิวัติทางสังคมนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับที่ประเทศจีนเกิดกลุ่มปฏิวัติต่างๆ ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครอง ทำให้เห็นภาพความเข้มแข็งของวัฒนธรรมจีนที่ถูกท้าทายและนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่สำหรับสังคมจีนในเวลาต่อมา ดังนั้นตัวละครวินนี่จึงเป็นตัวละครที่ได้มีพัฒนาการผ่านวิถีแบบจีนและการรับอิทธิพลตะวันตกอย่างมีขั้นตอน

ในเรื่อง *The Kitchen God's Wife* ยังมีตัวละครอีก 2 ตัวที่มีภาพลักษณ์สตรีที่เป็นขบถต่อสังคมจีนคือ พี้นท์ (Peanut) ซึ่งเป็นญาติลูกพี่ลูกน้องกับวินนี่ อย่างไรก็ตาม สถานภาพในครอบครัวของเด็กสาวทั้งสองนั้นแตกต่างกันเพราะแม่ของวินนี่ทำความเสียหายให้กับวงศ์ตระกูล เพราะทุกคนเชื่อว่าหนีไปกับชายอื่น ขณะที่พี้นท์เป็นลูกของภรรยาที่ได้รับการยอมรับทำให้ได้สิทธิต่างๆ มากกว่า เดิมพี้นท์เป็นเพียงเด็กสาวที่ถูกเลี้ยงและสั่งสอนโดยคนรุ่นก่อนอย่างแท้จริง แม้ว่าจะได้รับการศึกษาเพราะเกิดในตระกูลที่ดี แต่ไม่ได้พัฒนาในเรื่องของความคิดและการเข้าใจต่อสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามพี้นท์ก็ไม่ได้จะอยู่ในสถานภาพใดก็ตามสตรีจีนต้องแต่งงานเพื่อทำหน้าที่ภรรยา ซึ่งทั้งวินนี่และพี้นท์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อกลับมาพบกันอีกครั้งในขณะที่วินนี่เผชิญชะตากรรมที่ขมขื่นกับชีวิตสมรส พี้นท์กลายเป็นผู้หญิงเข้มแข็งที่หย่าสามีและหนีจากครอบครัวสามี โดยไม่สนใจการประณามจากครอบครัวสามีและยังเข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์โดยทำงานช่วย

เหลือผู้หญิงที่มีปัญหา จากการเล่าของวินนี่พบว่าภาพลักษณ์ภายนอกของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสิ้นเชิงจนแทบจำไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นผมที่ตัดสั้นไม่เป็นทรง เสื้อผ้าที่สวมใส่ก็มีคุณภาพต่ำและไม่แต่งหน้าทาปาก ทั้งที่ก่อนหน้านี้เธอจะภูมิใจกับผิวที่ขาวสนิหของเธอ แต่ตอนนี้เธอกลับมีผิวดำราวกับชาวกวางตุ้ง

“But my second thought was that she looked entirely different, someone I would have passed on the street without recognizing. Her hair was cut short, parted no particular way. She wore a plain buttoned jacket of poor quality, and so shapeless I could not tell if she had grown fat or thin. And her face –there was no white powder on it –just her plain skin. You should have seen her. Here was a girl who used to pride herself on the paleness of her skin. And now she was almost as dark as a Cantonese!”⁵⁵

ความเปลี่ยนแปลงของตัวละครพื้นที่จึงน่าสนใจและสามารถบอกความเป็นไปในช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศจีนก่อนที่จะเข้าสู่ระบอบสังคมนิยม จากภาพลักษณ์แบบฉบับของสตรีจีนที่เรียนรู้เพื่อเตรียมเป็นภรรยาและแม่มาเป็นภาพลักษณ์สตรีที่เป็นขบถต่อสังคมนิยม การเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจึงเกิดควบคู่ไปกับกระแสเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งเห็นได้ในตัวละครพื้นที่ที่เข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์ ในช่วงรอยต่อนี้เองเป็นช่วงที่ผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นและสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของสังคมที่ชายเป็นใหญ่ จะเห็นว่าการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรีต้องดำเนินไปพร้อมกับการต่อสู้เพื่อสิทธิทางการเมืองและสังคมในวงกว้างด้วย

ตัวละครสตรีอีกตัวที่สะท้อนภาพความเป็นขบถต่อสังคมนิยมคือ แม่ของวินนี่ ซึ่งคนในวงศ์ตระกูลเชื่อว่าหนีตามเพื่อนชายที่ฝึกไฝลัทธิมาร์กซิสต์ไป จากการบรรยายภาพมารดาของวินนี่จะพบว่าเป็นผู้หญิงที่มีแนวคิดทันสมัย สนใจวัฒนธรรมแบบตะวันตก จากการเล่าของวินนี่แม่ของเธอได้รับการศึกษาในโรงเรียนชั้นสูงสำหรับลูกผู้ดีและที่สำคัญคือ การรับแนวคิดที่ต่อต้านขงจื้อซึ่งต่อมาพบว่าแม่ของวินนี่ไม่ยอมแต่งงานตามความต้องการของครอบครัวและพยายามต่อต้านจนถึงที่สุด “In any case, my mother was already twenty-one years old, and she

⁵⁵ibid., pp. 348-349.

had been educated against Confucius thinking. Maybe she wanted to marry, maybe she did not.”⁵⁶ อย่างไรก็ตามในที่สุดเธอถูกบังคับให้แต่งงานกับพ่อของวินนี่ นอกจากนี้จากการเล่าของวินนี่มักกล่าวว่ามีมารดาของเธอมีแนวคิดแบบโรแมนติกที่รักความเป็นอิสระเสรีและมีลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคลคือการเลือกที่จะทำตามที่ตนเองต้องการแม้ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนประเพณีจีน “But then I think: My mother was not the kind of person to obey anyone. She followed her own mind.”⁵⁷ มารดาของเธอตัดสินใจหนีจากไปโดยไม่สนใจสังคมที่อยู่รอบข้างถือเป็นการกระทำที่ท้าทายกรอบของสังคมเพราะเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ไม่มีใครรู้ว่าแม่ของเธอหายไปไหน และมีชีวิตอยู่หรือไม่ อย่างไรก็ตามมารดาของเธอถูกลงโทษทางสังคมเช่นเดียวกับสตรีจีนคนอื่นที่ทำผิดจารีตประเพณีคือการถูกตัดขาดจากครอบครัว

ทั้งนี้ ตัวละครสตรีทั้งสามคือมารดาของวินนี่ วินนี่ และพินท์ ต่างก็ได้ทำสิ่งที่ท้าทายกรอบของสังคมในขณะนั้นคือ การเป็นฝ่ายประกาศของหย่ากับสามีไม่ว่าจะเป็นด้วยวาจาหรือการกระทำ สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตกับผู้เป็นแม่สะท้อนออกมาอีกครั้งในรุ่นลูก เมื่อวินนี่พยายามหนีจากสามีของเธอท่ามกลางการประณามของสังคมที่ยังไม่ยอมรับเรื่องผู้หญิงจะลุกขึ้นมาขอหย่าจากสามี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหนีไปกับชายต่างชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนจีนไม่สามารถรับได้ และยังคงคิดว่าผู้หญิงจีนนั้นต้องเป็นสมบัติของสามี การเลือกไปกับชาวต่างชาตินั้นนอกจากจะผิดในทางธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับหญิงแต่งงานแล้ว ในอีกทางหนึ่งถือเป็นการดูหมิ่นทำลายศักดิ์ศรีความเป็นจีนด้วย ผลจากการเลือกวิถีที่เป็นขบถต่อธรรมเนียมจีนเดิมทำให้สตรีจีนเหล่านี้ถูกเนรเทศออกจากสังคมจีนไปโดยปริยาย แม่ของวินนี่หนีหายไปโดยไร้ร่องรอยและถูกทำให้ไม่มีตัวตน เหมือนเป็นผู้ที่ไม่เคยมีชีวิตอยู่เพราะได้ทำให้ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกลงโทษเหมือนหญิงไร้นาม ส่วนพินท์กลายเป็นพวกขบวนการปฏิวัติ และต่อต้านกับอำนาจไม่ชอบธรรมในสังคม กลายเป็นคนนอกสังคม ซึ่งต้องคอยหนีจากผู้มีอำนาจปกครอง ในขณะที่วินนี่ต้องจากเมืองจีนเพื่อหนีจากสามีจีน และเริ่มต้นชีวิตใหม่ในอเมริกา

ตัวละครสตรีทั้งสาม ในเรื่อง *The Kitchen God's Wife* เป็นตัวละครที่สร้างขึ้นเพื่อสะท้อนถึงประวัติศาสตร์จีนช่วงหนึ่ง ซึ่งอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมื่อลัทธิมาร์กซิสต์เข้ามา มีบทบาทและคอมมิวนิสต์พยายามที่จะขยายอำนาจเพื่อผลทางการเมือง การเคลื่อนไหวเรื่องบทบาทของผู้หญิงเป็นการเรียกร้องความเท่าเทียมกันทางสังคมจีนที่มีความ

⁵⁶Ibid., p. 103.

⁵⁷Ibid., p. 109.

เหลื่อมล้ำระหว่างชายกับหญิง ภาพสตรีที่ลุกขึ้นมาปฏิวัติจึงเกิดขึ้นและถ่ายทอดมายังตัวละคร สตรีเหล่านี้ซึ่งเป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของกระแสการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น บทบาทของสตรียังถูกจำกัด ด้วยเงื่อนไขเดิมและไม่มีพลังมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นชาตินิยมและอำนาจปิตาธิปไตย ของจีนแบบเดิมในขณะนั้นได้

นอกจากภาพลักษณ์สตรีที่เป็นเหยื่อ และสตรีที่เป็นขบถต่อสังคมจีน วินนี่ยังคง มีภาพลักษณ์สากลของผู้เป็นแม่คนจีน เช่นเดียวกับตัวละครแม่อื่นๆในเรื่อง *The Joy Luck Club* ไม่ว่าจะเป็นลักษณะขัดแย้งในตัวเองบางครั้งก็อ่อนแอตามแบบสตรีจีนที่ไม่สามารถกำหนดชะตา ชีวิตหรือช่วยเหลือตนเองได้ บางครั้งก็เข้มแข็งสามารถเอาชนะอุปสรรคใหญ่หลวงในชีวิตได้คือ เป็นชีวิตที่มีสองด้านควบคู่กันคือ ความเข้มแข็งและความอ่อนแอ เป็นผู้แพ้และเป็นผู้ชนะซึ่งเป็น บุคลิกภาพที่ขัดแย้งในตัวเอง

“I have told you about the early days of my marriage so you can understand why I became weak and strong at the same time. Maybe, according to your American mind, you cannot be both, that would be a contradiction. But according to my life, I had to be both, that was the only way I could live.”⁵⁸

ลักษณะเช่นนี้เองที่ทำให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิตสำหรับสตรีจีนอย่างเช่น วินนี่หรือตัวละครสตรีที่เป็นแม่ เพราะถ้ามีแต่ความอ่อนแอ คงไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ และมีจุดจบ เป็นโศกนาฏกรรมแบบสตรีกลุ่มแรก ในด้านหนึ่งวินนี่เป็นเหยื่อของสังคมก็จริง แต่แตกต่างจาก สตรีที่เหยื่อ เพราะสามารถลุกขึ้นมาทำหาย และต่อสู้กับผู้ชายที่กดขี่ผู้หญิง ภาพลักษณ์สตรีจีนที่มีความ ก้าวเกินนี้เป็นลักษณะหนึ่งของสตรีจีนที่มีประสบการณ์โดยตรงจากการตกเป็นเหยื่อ การ ดิ้นรนเอาตัวรอด และสามารถเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสในการแสวงหาชีวิตใหม่ที่ดีกว่า ลักษณะขัดแย้งในตนเองคือมีทั้งความเข้มแข็ง และความอ่อนแอ จึงเป็นภาพลักษณ์หนึ่งที่สามารถอธิบายตัว ตนของสตรีจีนได้

⁵⁸ibid., p. 313.

ด้วยลักษณะที่ต้องรับเอาความต่างของสองด้านซึ่งขัดแย้งกัน ไม่ว่าจะเป็น ความทุกข์-สุข ความเข้มแข็ง-อ่อนแอ ความเป็นจีน-อเมริกัน ทำให้ตัวละครมีลักษณะเด่นที่ ประณีประนอมและสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นมากที่สุด ตัวละครสตรีเหล่านี้จึงมีลักษณะสมจริง (realistic) ในแง่ที่มีความขัดแย้ง มีความสลับซับซ้อนภายในจิตใจ ดังนั้นวินนี่จึงเป็นตัวละครที่มี ลักษณะประณีประนอมกับทั้งโลกเก่า และโลกใหม่ได้เป็นอย่างดี

จะเห็นว่า ภาพลักษณ์แม่ชาวจีน ไม่ว่าจะเป็นในงานของ แม็กซีน ฮง คิงสตัน หรือเอมี ดัน มีความซับซ้อนที่เกิดจากความขัดแย้งในสังคมเดิม และลูกสาวชาวอเมริกันไม่เข้าใจ ว่าทำไมแม่จึงเป็นเช่นนั้น ขณะที่แม่พยายามถ่ายทอดหรือบอกเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตให้ลูกสาวซึ่ง มีวิถีชีวิตแตกต่าง แต่ยังคงประสบปัญหาที่ไม่ต่างกันให้ลูกสาวได้รับรู้ แต่ลูกสาวมักตัดสินใจว่า เพราะความเป็นจีนของแม่จึงไม่อาจเข้าใจปัญหาแบบอเมริกันของตน นักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนเหล่านี้พยายามอธิบายว่าเหตุใดสตรีจีนจึงมีความซับซ้อน และความเป็นตะวันออกที่หล่อ หลอมอยู่ในสายเลือดนั้นแท้จริงแล้วมีที่มาอย่างไร เพราะคนรุ่นใหม่ (ลูกสาวจีน-อเมริกันซึ่งดำเนิน ชีวิตตามแบบชาวอเมริกันกระแสหลัก) มักไม่นึกถึงมารดาของตนในฐานะที่เป็นสตรีคนหนึ่ง แต่มัก คิดว่าแม่เป็นตัวแทนความเป็นจีนที่ไม่สามารถเข้าใจหรืออธิบายให้คนอื่นฟังได้ ตัวละครสตรีรุ่น แม่จึงมีความซับซ้อนและเต็มไปด้วยความขัดแย้งต่อตนเอง ต่อลูกและสังคม

4.2.3.3 ลิซ่า: บทบาทลูกสาวคนโตที่บ้าน

ในเรื่อง *Bone* ของ เฟ้ เหมียน อิงจะมุ่งเสนอภาพปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวจีนที่อยู่ท่ามกลางความแปลกแยกในสังคมอเมริกัน ภาพลักษณ์สตรีจีนที่เป็นลูกสาว ทั้ง 3 คนคือ ลิซ่า โอนา และนี่น่า ทำหน้าที่สะท้อนภาพของสตรีจีนรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากทั้ง ครอบครัวจีนและสังคมตะวันตก โดยนี่น่าซึ่งเป็นน้องสาวคนเล็กนั้นเป็นตัวแทนของตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตแบบอิสระเสรี และการใช้ชีวิตอยู่นอกไชน่าทาวน์ ส่วนลูกสาวคนโต และคนรองคือ ลิซ่า และโอนา เป็นตัวละครหญิงที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรม คือ ไม่สามารถสลัดออกจากครอบครัวจีนของตนได้ แต่ก็ยังเป็นลูกสาวรุ่นใหม่ที่ต้องการจะดำเนินชีวิตแบบอเมริกันกระแสหลัก

สำหรับลิซ่า บทบาทความเป็นลูกสาวคนโตของครอบครัวที่มีแต่ลูกสาวทั้งหมด ยิ่งทำให้เธอมีความรับผิดชอบมากกว่าน้องสาว ซึ่งเธอจะต้องรับมือกับเรื่องภายในครอบครัวและ ปัญหาของพ่อเลี้ยงซึ่งเป็นชาวจีนอพยพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงาน การแต่งงาน และสถานภาพ

ของการเป็นชาวจีนอพยพ สะท้อนปัญหาของชนกลุ่มน้อยชาวจีนที่ไม่สามารถหาความมั่นคงในชีวิตในดินแดนแห่งนี้ บทบาทของลิซ่าจึงเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ในครอบครัว จะเห็นการทำหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์แบบตามแบบลูกสาวคนจีน อย่างไรก็ตาม จะเห็นลักษณะตะวันตก จากการตัดสินใจแต่งงานโดยปราศจากพิธี และไม่คำนึงถึงธรรมเนียมเก่าแบบจีน ซึ่งสำหรับสตรีรุ่นใหม่อย่างเธอไม่ได้ให้ความสำคัญอีกต่อไป ลักษณะนี้จะเห็นในคนรุ่นลูกชัดเจน ต่างกับคนรุ่นพ่อแม่ที่ยังให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้อยู่ นอกจากนี้ยังเห็นถึงความพยายามที่จะก้าวออกจากครอบครัวจีนเพื่อไปใช้ชีวิตส่วนตัวแบบชาวตะวันตกคือ ความต้องการมีอิสระและอยู่ในภาวะปลดปล่อยจากสภาพครอบครัวจีนที่เต็มไปด้วยกีดกัน

จะเห็นว่าการแสวงหาความเป็นอิสระจากครอบครัวการมีชีวิตส่วนตัวและความสัมพันธ์กับเพื่อนชายคือความเป็นตะวันตกในตัวของลิซ่าหากแต่หน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะลูกสาวนั้นคือความเป็นตะวันออกที่ลิซ่าจำเป็นต้องรับไว้ทั้งสองด้านในเวลาเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะไม่พอใจก็ไม่สามารถที่จะทำแบบน้องสาวได้ ในขณะที่น้องสาวคนเล็กสลัดตนเองหลุดออกจากครอบครัว บทบาทของพี่สาวคนโตจึงเป็นศูนย์กลางของครอบครัวอย่างไม่มีทางเลี้ยว คำกล่าวของลิซ่าที่แสดงความไม่พอใจน้องสาวที่ไปทำงานอยู่ห่างไกลทำให้ไม่ต้องผูกติดกับครอบครัว และไม่พอใจมารดาที่เฝ้าคร่ำครวญถึงลูกสาวสองคนที่จากไปคือ โอนาที่เสียชีวิตไปและนีน่าที่จากบ้านไปทำงานต่างเมือง

“I has my own resentment. I resented Nina her fast move, her safe distance; I resented her three thousand miles... I resented Mah her stubborn one-track moaning crying over Ona who was dead, crying over Nina who was gone, crying over her two lost daughters. I wanted to shake her and ask, what about me? Don't I count? Don't I matter?”⁵⁹

ข้อความข้างต้นแสดงถึงความไม่พอใจที่เกิดจากภาวะผูกพันของครอบครัวเพราะปรารถนาการดำเนินชีวิตอิสระเสรีแบบอเมริกัน แต่ก็ผูกพันกับครอบครัวรวมถึงความปรารถนาการยอมรับคุณค่าของตัวเองในฐานะลูกสาว จะเห็นว่าบทบาทของลิซ่าในฐานะลูกสาวต้องเผชิญกับความขัดแย้งภายในจิตใจซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างรุ่นคือแม่กับลูกสาวซึ่งสตรีรุ่นลูกอยู่ในภาวะที่ถูกดึงไปมาระหว่างครอบครัวจีนกับสังคมอเมริกัน อิทธิพลของครอบครัวจีนยังคงส่งผลต่อ

⁵⁹ Fae Myenne Ng, *Bone*. (New York : Harper Perennial, 1993), p.91.

การดำเนินชีวิตของสตรีรุ่นลูกอยู่ไม่มากนักน้อย ทำให้เกิดความขัดแย้งที่จะเลือกจะไปอย่างเด็ดขาดว่าจะดำเนินชีวิตแบบจีนหรือแบบอเมริกัน สำหรับนี่น่าที่กล่าวไปข้างต้นแล้วว่าเป็นลูกสาวอเมริกันคือ เลือกความเป็นอเมริกันและมีความรู้สึกเป็นอื่นเมื่อกลับบ้านในไชน่าทาวน์ ส่วนลิชานันเลือกที่จะอยู่ระหว่างสองโลกเหมือนกับเจด สโนว์ วอง ที่แสวงหาความเป็นอิสระ ขณะเดียวกันก็ไม่อาจละทิ้งครอบครัวเงินของตนได้

4.2.3.4 โอนา : บทบาทลูกสาวคนกลางของบ้าน

โอนาซึ่งเป็นลูกสาวคนรองมีบทบาทที่น่าสนใจเช่นกัน โอนาเป็นตัวละครที่อาจจัดว่ามีลักษณะประนีประนอมคล้ายกับลิซ่า สำนึกของความเป็นลูกสาวคนจีนยังคงมีอยู่แต่ก็ต้องการความเป็นอิสระ Bone จึงเป็นการนำเสนอทางเลือกที่แตกต่างกันของลูกสาว 3 คนเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการของตนเองกับครอบครัวเงิน

โอนาเลือกทางออกที่แตกต่างจากพี่สาว และน้องสาวของเธอ อย่างไรก็ตาม โอนาเป็นศูนย์กลางของเรื่องจากการฆ่าตัวตายโดยการกระโดดตึก โดยที่ไม่ได้มีสาเหตุบ่งบอกชัดเจนแต่ตัวละครตัวอื่นๆ ต่างได้รับผลกระทบและฝังใจกับการฆ่าตัวตายของตัวละครนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นอยู่ตลอดทั้งเรื่อง เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ของลูกสาวทั้งสามแล้วจะเห็นว่าโอนาจะมีสภาพที่ใกล้เคียงกับลิซ่า ในเรื่องความรับผิดชอบต่อครอบครัวคือพยายามที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่กลับมาดีเหมือนเดิมหลังจากที่พ่อรู้ว่าแม่มีความสัมพันธ์กับชายอื่นและพ่อได้ออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่น “I think Ona probably worked the hardest at getting Leon to come home.”⁶⁰ จากการเล่าของลิซ่าจะพบว่าโอนาเป็นผู้หญิงที่มีความอดทนอย่างสูง เธอจะคอยช่วยพ่อทำงาน แม้ว่าผู้เป็นพ่อจะดุร้ายและสับสนเกี่ยวกับความอัปโชคเรื่องงานและเรื่องภรรยา แต่โอนาก็รับฟังด้วยความอดทน ทำให้เห็นลักษณะทรหดอดทนอย่างถึงที่สุดในตัวละครนี้ซึ่งเหมือนกับผู้เป็นพ่อ “But most of the time Leon ranted. He cursed his lousy luck: Never a good job, never a good wife. Ona listened. She was patient. Ona had stamina—his stamina—...”⁶¹

โอนาเป็นตัวละครที่สามารถตีความได้หลายแง่มุม ในมุมที่เป็นลูกสาวของครอบครัวเงินจะเห็นว่าโอนาเป็นตัวละครที่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัวเงินโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเลี้ยงดูซึ่งเธอจะสนิทกับสื่ออันผู้เป็นพ่อมาก เธอจะมีความรู้สึกอ่อนไหวต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะ

⁶⁰Ibid., p.157.

⁶¹Ibid., p.158.

อย่างยิ่งกับผู้เป็นพ่อ เช่นถ้าพ่อออกเรือไปเธอก็จะร้องไห้และนับวันรอพ่อกลับมา หรือถ้าพ่อตกงาน เธอก็จะเศร้าไปกับเขาด้วย ด้วยลักษณะที่อ่อนไหวนี้ทำให้ลิวซ่าเป็นห่วงน้องสาวคนกลาง เมื่อเสริมกับที่มารู้บอกว่าโอนานั้นเหมือนพ่อของเธอคือ ไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงยิ่งทำให้เห็นลักษณะนิสัยที่เปราะบางของลูกสาวคนกลางเด่นชัดยิ่งขึ้น

“Ona worried me in a way I couldn't let go of. I always felt that she had the most to lose. She was too sensitive, too close to Leon. When she was little, she'd be weepy for days after Leon left on a voyage, and she'd wait for him, shadowy and pensive, counting off the days till he came home. Every time he lost a job, she went into a depression with him. When he got high on some scheme, she was drunk on it, too. Mah said she was like Leon that way: Ona had no skin.”

“I think Nina had the best attitude. Leon's problems were his and Mah's were hers, and she hated Chinatown and she was getting out.”⁶²

ลักษณะโอนาแตกต่างจากนีน่า เพราะนีน่าจะไม่สนใจปัญหาของผู้อื่น เมื่อเธอไม่ต้องการอยู่ในไชน่าทาวน์ เธอก็ย้ายออกไปตามความต้องการของตนเอง ขณะที่โอนากังวลต่อความรู้สึกของผู้อื่น โดยเฉพาะกับครอบครัวทำให้ขาดอิสระในการดำเนินชีวิตแบบน้องสาว อย่างไรก็ตามความกดดันภายในครอบครัวจีนมีมากเกินไปที่โอนาซึ่งเป็นคนอ่อนไหวจะรับไหวได้และในที่สุดก็เลือกความตายเป็นคำตอบ เมื่อมองย้อนกลับไปจะเห็นว่าโอนาเลือกทางออกแบบเดียวกับสตรีจีนสมัยก่อนที่เห็นว่า ความตายเท่านั้นที่จะทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์อย่างเช่น ตัวละครหญิงไร้นามในเรื่อง *The Woman Warrior* ที่ฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดบ่อน้ำ จะเห็นว่าไม่ว่าเวลาหรือสถานที่จะเปลี่ยนไป แต่การแก้ปัญหาแบบเดิมก็ยังคงถูกนำมาใช้เพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้น

การเป็นลูกคนกลางอาจเป็นสัญญาณที่หมายถึง การอยู่ตรงกลางระหว่างครอบครัวจีนกับสังคมอเมริกันและโอนาอยู่ในภาวะที่ถูกดึงไปทั้งระหว่างสองโลกและยังบอกถึงสถานะที่ติดอยู่ตรงกลางไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปไหนได้ ในขณะที่น้องสาวเดินทางไปที่ต่างๆ (นี่น่าเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน) ส่วนลิวซ่าจะสามารถหลีกเลี่ยงหนีไปอยู่กับเพื่อนชายได้ จะเห็นว่าทั้งที่

⁶²Ibid., pp. 171-172.

สาวคนโตและน้องสาวคนเล็กยังหลีกเลี่ยงหนีไปอีกโลกได้เมื่อเกิดความขัดแย้ง ในขณะที่ไอนาลูกสาวคนกลางไม่สามารถทำได้อย่างทั้งสองคน

นอกเหนือจากบทบาทลูกสาวคนรองแล้ว ในอีกด้านหนึ่ง สามารถวิเคราะห์ตัวละครไอนาในฐานะที่เป็นตัวแทนชนกลุ่มน้อยที่ไม่สามารถแสดงตัวตนออกมาได้ จากการเล่าเรื่องจะเห็นว่าไอนาถูกนำเสนอผ่านการเล่าเรื่องของพี่สาวคือลิซ่าเท่านั้น การปรากฏในเรื่องจะเป็นเพียงการเล่าย้อนถึงเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่มีเสียงของเธอที่ปรากฏในเรื่องทำให้ตัวตนในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลหนึ่งหายไป ประกอบกับลักษณะของไอนาเป็นเด็กสาวชาวจีนที่เงียบซึ่งเป็นลักษณะที่เชื่อมโยงกับความเป็นจีนอย่างเช่นที่นักเขียนสตรีจีน-อเมริกันได้นำเสนอก่อนหน้านี้ เช่น เด็กผู้หญิงจีนที่ไม่ยอมพูดในเรื่อง *The Woman Warrior* ทำให้เห็นลักษณะชนกลุ่มน้อยที่แฝงอยู่ในตัวละครนี้ เรื่องการตายของไอนาซึ่งถือว่าจุดศูนย์กลางของเรื่องยังคงสร้างความรู้สึกคลุมเครือให้กับผู้ที่ได้รับรู้ ไอนาจึงเป็นตัวแทนของความไม่แน่นอนไม่สามารถอธิบายได้และไม่มีความชัดเจน ซึ่งเป็นภาพลักษณ์หนึ่งของการเป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อสายจีนที่ไม่สามารถแสดงตัวตนออกมาได้

เพราะฉะนั้น การหาทางออกของลูกสาวทั้งสามคนแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง การแต่งงานของลิซ่าเป็นการเริ่มก้าวไปสู่การดำเนินชีวิตอีกด้านหนึ่งที่แตกต่างจากครอบครัวเดิม แต่ไม่ได้ตัดขาดจากครอบครัว ส่วนนี้นำก้าวออกจากครอบครัวโดยย้ายไปทำงานอีกฟากหนึ่งของประเทศ เธอตัดสินใจเลือกความต้องการอิสระของตนเองเป็นหลักโดยใช้ชีวิตแบบคนรุ่นใหม่ในสังคมตะวันตกไม่ว่าจะเป็นเรื่องการคบหาเพื่อนต่างเพศ สำหรับไอนาทางออกของปัญหาคือการตัดสินใจเป็นการหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหาทั้งหมด และเป็นการยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

แม้ว่าลูกสาวทั้งสามจะเป็นคนรุ่นใหม่แต่ผู้เขียนได้สร้างภาพลักษณ์ตัวละครให้มีความหลากหลายแตกต่างและสื่อให้เห็นลักษณะความเป็นตะวันออกที่ยังครอบงำลูกสาวและความต้องการหลีกเลี่ยงเพื่อหาความเป็นอิสระแบบตะวันตก ภาวะที่ไม่สามารถเลือกหรือสละตัวตนเป็นจีนหรืออเมริกันอย่างไร้ทางเลือกหนึ่งทิ้งไปเป็นภาวะที่เห็นชัดเจนจากการเลือกตัดสินใจของตัวละคร การนำเสนอวิธีการดำเนินชีวิตและทางเลือกที่แตกต่างของลูกสาวคนจีนทั้งสามสะท้อนปัญหาและภาวะกดดันที่เกิดขึ้นกับลูกผู้หญิงในครอบครัวจีนแม้ว่าจะไม่ได้ถูกกระทำจากผู้ชายและเงื่อนไขด้านสถานที่และเวลาก็แตกต่างจากคนรุ่นก่อน แต่ความขัดแย้งในครอบครัวก็ยังคงอยู่

สามารถสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์สตรีจีนในวัฒนธรรมที่ศึกษาทั้ง 6 เรื่องสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ภาพลักษณ์สตรีในกลุ่มแรกคือภาพลักษณ์ที่เป็นแบบฉบับจะมีลักษณะตรงข้ามกับสตรีในกลุ่มที่สองที่เป็นสตรีรุ่นใหม่โดยสิ้นเชิง กลุ่มแรกจะมีทัศนคติในการดำรงชีวิตแบบจีนและติดอยู่ในกรอบความคิดแบบจีนโดยไม่สามารถสลัดออกไปได้ ในขณะที่กลุ่มที่สองจะพยายามแสวงหาความเป็นปัจเจกบุคคลของตนเองในฐานะที่เป็นชาวอเมริกันเชื้อสายจีน การแสดงออกถึงความมีอยู่ (existence) เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ท่ามกลางความแปลกแยก

ทั้งนี้ พบว่าภาพลักษณ์สตรีในกลุ่มสุดท้ายมีลักษณะเป็นสตรีรุ่นใหม่คือมีลักษณะผสมผสาน ประนีประนอมระหว่างสองวัฒนธรรมเป็นลักษณะเด่น เนื่องจากผู้หญิงจีนเหล่านี้ต้องอยู่ในสังคมที่มีความแปลกแยกระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกกับตะวันตกทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น หากแต่พยายามผสานความเป็นตะวันออกกับความเป็นตะวันตกในตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่ทำให้สูญเสียความเป็นจีนที่อยู่ในสายเลือดกับความเป็นปัจเจกบุคคลในสังคมอเมริกันกระแสหลักที่อาศัยอยู่ จึงเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของสตรีจีนบางตัวที่นำเสนอไปอาจมีลักษณะคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นตะวันออกกับตะวันตกอยู่ในตัวเอง ด้วยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นครอบครัวจีนปะทะกับสังคมอเมริกันกระแสหลักทำให้เกิดภาพลักษณ์ของสตรีที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเทียบกับภาพลักษณ์แบบฉบับ (stereotype) อันจะเป็นกุญแจสำคัญในการทำ ความเข้าใจงานเขียนของนักเขียนสตรีกลุ่มอเมริกันเชื้อสายจีน

ดังที่เอมี หลังได้กล่าวถึงความสับสนระหว่างโลกตะวันออกและโลกตะวันตกที่เกิดกับสตรีจีนในสหรัฐอเมริกาว่าแท้จริงแล้วคือลักษณะความขัดแย้งที่มีต่อกันนั่นเอง เพราะด้านหนึ่งนั้นผู้หญิงมีทั้งลักษณะที่เป็นผู้รับฟังอยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นเหยื่อผู้ถูกกระทำ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นศูนย์กลางของครอบครัวและมีความแคล่วคล่อง กระตือรือร้น “The between-world complexity of Chinese women in America is indeed a paradox, for the women themselves are simultaneously subordinate and central, victimized and heroic and active.”⁶³

จากข้อสังเกตดังกล่าวพบว่าเป็นภาพลักษณ์ที่ปรากฏในตัวละครสตรีหลายตัว ไม่ว่าจะเป็น เบรฟ ออร์คิด ซึ่งเป็นภาพสตรีที่เข้มแข็ง เป็นกำลังสำคัญของครอบครัว หญิงไฉนัม และมูน ออร์คิด ที่เป็นเหยื่อและผู้ถูกกระทำอย่างแท้จริง หรือสตรีรุ่นแม่ใน *The Joy Luck Club*

⁶³ Amy Ling, *Between Worlds: Women Writers of Chinese Ancestry*, p. 177.

และวินนี่ในเรื่อง *The Kitchen God's Wife* ที่ด้านหนึ่งเป็นผู้นำสตรีที่เข้มแข็งของครอบครัว แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นสตรีที่ได้รับโศกนาฏกรรมในครอบครัว ดังนั้นบทบาทของสตรีในฐานะที่เป็นภรรยาแม่และลูกสาวที่นักเขียนนำเสนอมีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนภาพความเป็นจีนอันเป็นเอกลักษณ์ของตนออกมา การนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่นักเขียนในฐานะตัวแทนของชนกลุ่มน้อยและในฐานะสตรีจะได้ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นจีนของตน